

Nr 226.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående dels åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreatur, dels ock anslag till statens veterinärbakteriologiska anstalt för budgetåret 1938/1939; given Stockholms slott den 25 februari 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernädigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och socialdepartementen anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkt 86, föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bliva riksdagen förelagd, för budgetåret 1938/1939 beräkna till Före-

kommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen ett förslagsanslag av 87,000 kronor.

Under punkterna 80 och 81 i statsverkspropositionen har vidare Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på blivande proposition i ämnet, till Statens veterinärbakteriologiska anstalt: Avlöningar för budgetåret 1938/1939 beräkna ett förslagsanslag av 292,000 kronor samt till Statens veterinärbakteriologiska anstalt: Omkostnader för samma budgetår beräkna ett förslagsanslag av 305,000 kronor.

Jag anhåller, att nu få i ett sammanhang anmäla dessa ärenden.

I.

Åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen.

1935 års riksdag anhöll i anledning av två inom riksdagen väckta motioner (II: 35 och II: 106) och under återopande av jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 67 i skrivelse den 17 maj 1935, nr 199, bland annat, att Kungl. Maj:t måtte verkställa skyndsamt utredning angående frågan om bekämpande av den smittsamma kastningen hos nötkreatur samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Genom beslut den 15 juni 1935 uppdrog Kungl. Maj:t åt lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen att gemensamt verkställa utredning i bland annat det av riksdagen angivna hänseendet. Med skrivelse den 11 juni 1937 hava styrelserna överlämnat betänkande med utredning i ämnet (stat. off. utr. 1937:19).

Efter remiss ha över betänkandet yttranden avgivits av samtliga länsstyrelser samt lantbruksakademien, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, Riksförbundet landsbygdens folk, Sveriges slakteriförbund, Avelsföreningen för svensk röd och vit boskap, Svenska veterinärläkarföreningen, Svenska länsveterinärföreningen, samarbetsdelegationen för husdjurshygien, styrelsen för veterinärhögskolan, statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd. Vid länsstyrelsernas yttranden ha fogats utlåtanden från samtliga hushållningssällsksaps förvaltningsutskott samt ett flertal länsveterinärer.

Sjukdomens utbredning i Sverige, m. m.

Innan jag ingår på det av lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen framlagda förslaget till bekämpande av den smittsamma kastningen torde jag något få beröra *sjukdomens utbredning* i Sverige. I betänkandet (sid. 25) har härom anförts bland annat följande.

Enär i vårt land icke föreläge anmälningsplikt för djurägare vid fall av smittsam kastning, kunde man utgå från att de uppgifter angående fall av

denna sjukdom, som årligen av landets tjänsteveterinärer lämnades till medicinalstyrelsen, icke på långt när vore representativa för kastningens utbredning. Detta hade också ofta framhållits från veterinärt håll. Men å andra sidan torde dock, oavsett att anmälningsskyldighet icke föreläge, flertalet av landets veterinärer och särskilt de som under en längre tid verkat inom samma distrikt äga en god kännedom om sjukdomens förekomst inom sina praktikområden, vilken kunde läggas till grund för en approximativ uppskattning av sjukdomsfrekvensen. Samma vore även förhållandet med kontrollassistenterna. Uppgifter hade därför även inhämtats från landets distriktsveterinärer och vissa länsveterinärer samt från kontrollassistenter. De av tjänsteveterinärerna och kontrollassistenterna lämnade uppgifterna visade, att sjukdomen hade en ringa utbredning i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Gävleborgs län samt vore tämligen ringa utbredd i större delarna av Jämtlands, Kopparbergs, Värmlands, Göteborgs och Bohus län samt på Gotland och Öland. Sjukdomen vore däremot mycket vanligt förekommande i Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands, Östergötlands och Malmöhus län samt i vissa delar av Hallands, Älvsborgs och Örebro län.

Det borde framhållas, att den smittsamma kastningens utbredning inom veterinärdistriktet kunde vara i hög grad varierande. Sålunda uppgåve nära nog utan undantag tjänsteveterinärer, vilkas verksamhetsområde utgjordes av både utpräglad slätt- och skogsbygd, att sjukdomen vore vanlig å slättbygden men sällsynt eller ofta icke förekommande i skogsbygden. Inom åtskilliga av de distrikt, där sjukdomen angivits som vanligt förekommande, hade man alltså att räkna med att i vissa områden sjukdomen icke förekomme eller vore sällsynt.

I betänkandet har vidare lämnats en ingående *redogörelse för den smittsamma kastningens karaktär och smittvägar ävensom för diagnosen av sjukdomen och åtgärderna mot densamma*. I fråga om denna redogörelse tillåter jag mig hänvisa till betänkandet (sid. 3—19).

Den stora utbredningen av den smittsamma kastningen i de delar av landet där nötkreatursaveln nått längst och där en intensiv ladugårdsskötsel bedrives, vållar uppenbarligen lantbruket synnerligen allvarliga *förluster*. I betänkandet har uttalats, att dessa förluster sannolikt vore jämförbara med den skada, som orsakades av nötkreaturstuberkulosen. De årliga förlusterna på grund av sistnämnda sjukdom hava enligt uppgift i betänkandet på grund av förut gjorda beräkningar ansetts uppgå till omkring 30 miljoner kronor om året. I betänkandet hava de skador som sjukdomen vållar angivits sålunda:

Kastningen av fostret medförde sjukliga förändringar i könsorganen; efterbörden avginge i regel ej normalt; envisa livmoderaffektioner följde ofta, vilka i många fall medförde sterilitet, varigenom djuren måste slås ut i förtid; om sjukdom angrepe tjurens könsorgan, bleve denne ofta steril.

De kor, som kastade, komme icke upp i normal mjölmängd under den laktationsperiod, som följde på kastningen.

Vid fall av kastning ginge kalven förlorad och besättningens rekrytering försvårades.

I vissa fall angrepe kastningsbacillen slem säckar och leder, varav kunde följa besvärande hältor, särskilt i de bakre extremiteterna, något som t. o. m. kunde bliva utslagsorsak.

I de delar av landet, där sjukdomen ej vore allmänt utbredd, minskades en smittad besättnings värde ur försäljningssynpunkt.

Vid bedömandet av de skador, som förorsakas av ifrågavarande sjukdom bör, såsom ock framhålles i betänkandet, även tagas i betraktande, att den bacill, Bangs abortbacill, som förorsakar sjukdomen hos nötkreatur, kan angripa människan och därvid giva upphov till den sjukdom, som går under namnet undulantfeber. Vanligen förekomma årligen omkring 150 fall av denna sjukdom.

Huvuddragen av de föreslagna åtgärderna.

Lantbruksstyrelsens och medicinalstyrelsens förslag innebär, att sjukdomen i första hand skall bekämpas genom *frivilliga åtgärder* från djurägarnas sida och att bekämpandet skall uppmuntras genom *understöd av statsmedel* i likhet med vad som sker i fråga om kreaturstuberkulosen. En djurägare bör sålunda enligt vad i betänkandet föreslagits kunna ansluta sig till det frivilliga bekämpandet av sjukdomen och därefter erhålla vissa förmåner såsom kostnadsfria undersökningar rörande sjukdomens förekomst samt bidrag av statsmedel vid nedslaktning. Därjämte bör djurägaren under vissa förutsättningar kunna erhålla förmånen att få sin djurbesättning förklarad fri från sjukdomen. Efter att hava anslutit sig till det frivilliga bekämpandet av sjukdomen skall djurägaren vara skyldig ställa sig till efterrättelse de regler härför, som medicinalstyrelsen meddelar. Denna form av verksamheten skall bedrivas inom områden där sjukdomen är spridd. Emellertid ha styrelserna förordat, att i fråga om sådana trakter av landet, där sjukdomen är mindre utbredd, en mera utvidgad verksamhet bör bedrivas. Denna verksamhet, som alltjämt skall vila på frivillighetens grund, avser ett mera effektivt uppspårande och utrotande av sjukdomen. Slutligen hava styrelserna ifrågasatt, att inom områden, där sjukdomen har endast synnerligen ringa utbredning, tillämpning av *epizootilagen* skall äga rum. I anslutning härtill hava styrelserna även övervägt huruvida icke *införsel av kreatur* till sådana områden bör underkastas viss kontroll. I överensstämmelse med det anförda hava styrelserna utarbetat förslag dels till kungörelse om statsunderstöd för åtgärder mot sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur (*abortus infectiosus bovis* Bang) och dels till kungörelse med föreskrift om tillämpning av epizootilagen den 12 april 1935 (nr 105) med avseende å sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur.

Styrelserna hava jämväl framhållit, att för ernående av ett gott resultat av bekämpandet av sjukdomen enligt styrelsernas förslag det vore av största betydelse, att *handeln med livdjur* reglerades. Styrelserna hava härvid erinrat om ett av styrelserna den 13 november 1936 avgivet förslag till lagstiftning i ämnet.

Åtgärder inom områden, där sjukdomen är spridd.

Till en början torde jag få lämna en redogörelse för de regler lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen ansett böra tillämpas vid sjukdomens bekämpande. Härom har i betänkandet anförts i huvudsak följande.

När en besättning skulle deltaga i bekämpandet, bleve den första omsorgen att tillse, huruvida detta kunde ske på ett framgångsrikt sätt. Förutsättningarna härför vore av skilda slag. Viktigast vore kanske att utröna sjukdomens utbredning inom besättningen och dess karaktär; stundom vore intet annat att göra än att låta sjukdomen rasa ut och avvakta en lägligare tidpunkt för ingripande. Vidare vore det av största vikt, om rekryteringen skedde genom egen uppfödning eller inköp på betryggande sätt. En annan betydelsefull omständighet vore förhållandet till grannbesättningarna. En djurägare, vars besättning hade sjukdomen i kronisk form och vars gård låge mitt inne i en bygd, där sjukdomen vore allmänt utbredd, borde i regel icke *ensam* försöka utrota kastningen. Det vore möjligt, att han efter några års intensivt arbete med besvär och kostnader kunde få sin besättning fri från sjukdomen. Men om, sedan besättningen varit fri något år, en nyinfektion uppträdde och sjukdomen blossade upp bland djur, som nu kanske ej längre hade nämnvärd resistens mot sjukdomen, komme besättningen i ett sämre läge än den befunnit sig, innan djurägaren började sitt arbete. Inom vissa delar av vårt land, där sjukdomen vore synnerligen utbredd, där bebyggelsen vore mycket tät och kommunikationerna mycket livliga, finge man räkna med att förutsättningar knappast ännu funnes för ett framgångsrikt försök till utrotande av sjukdomen. Även där förutsättningarna syntes vara betydligt mera gynnsamma, kunde det under vissa omständigheter erfordras, att flera av varandra mer eller mindre beroende jordbrukare sammanslöte sig och alla samtidigt deltog i arbetet. Detta kunde gälla för medlemmar i samma tjurförening eller för en by, där flera gårdar hade gemensamma beten. Innan ett bekämpande igångsattes, borde därför föreligga en orienterande undersökning angående förutsättningarna för detsamma. För att besättningens hälsotillstånd skulle kunna utrönas, borde medicinalstyrelsens föreskrifter stadga en blodprovsundersökning av hela besättningen. Blodproven skulle tagas av den veterinär, som djurägaren anmodade därom. När blodproven insändes för undersökning å laboratorium, borde de åtföljas av en anmälan enligt fastställt formulär, upptagande uppgifter om bland annat varje djurs ålder, kalvställning, datum för sista kalvning respektive kastning, om det uppfötts inom besättningen eller tillförts från annan besättning, om vaccination eller ympning företagits och i så fall tidpunkten för denna behandling, ladugårdens beskaffenhet ur desinfektionssynpunkt, möjligheten att ordna god förlossningshygien, betingelserna för uppdelning av besättningen i två från varandra isolerade avdelningar, samt sjukdomens förekomst i grannbesättningar och i övrigt förhållanden, som kunde innebära uppenbar risk för tillförsel av smitta från omgivningen (gemensamma eller till varandra gränsande betesmarker, gemensam tjur o. s. v.).

En djurägare, som ville bekämpa sjukdomen, måste underkasta sig stränga försiktighetsmått för att upphäva eller minska risken för nyinfektion. I medicinalstyrelsens föreskrifter borde sålunda upptagas särskilda regler för *införande av djur* i besättningen. Alltid tillatna för införsel skulle vara djur från besättning, vilken förklarats fri från smittsam kastning enligt särskilda regler. För andra djur borde gälla: Innan ett djur införlivades med besättningen, skulle det hava undergått blodprovsundersökning, skulle därefter

hava varit isolerat minst 60 dagar och skulle slutligen hava undergått en ny blodprovsundersökning; det finge icke hava reagerat vid någondera undersökningen. Dräktigt djur finge icke i sådant tillstånd införlivas med besättningen, utan skulle, efter att hava undergått en första blodprovsundersökning, hållas isolerat till dess både kalvningen skett och en förnyad undersökning ägt rum av blodprov, vilka ej tagits tidigare än 14 dagar efter kalvningen. Avsåge införseln köns mogen, icke dräktig kviga, skulle denna, sedan första blodprovet tagits, hållas isolerad, till dess hon kalvat, och det andra blodprovet finge icke tagas tidigare än 14 dagar efter kalvningen. Emellertid borde medicinalstyrelsen kunna medgiva undantag från bestämmelserna om blodprovsundersökningar i fråga om trakt, där sjukdomen vore ringa spridd. Vidare borde stadgas, att när djur infördes, transporten skulle ske på ett betryggande sätt, att begagnad bil eller dylikt skulle vara desinfekterad, och att djuret icke finge komma i beröring med andra nötkreatur, vilka ej skulle varit tillåtna för införsel. — Skulle djur deltaga i *utställning* eller eljest tillfälligtvis utföras från besättningen, borde också transporten ske på ett betryggande sätt; och om djuret därvid skulle komma i beröring med andra nötkreatur, än som skulle fått införas i besättningen, skulle för djurets återinförande gälla samma regler som för införsel av främmande djur.

Även i fråga om *betäckning* måste inskränkande bestämmelser givas. För att en tjur skulle få betäcka djur tillhörande besättningen, borde den uppfylla villkoren för införsel i besättningen. På samma sätt borde en tjur, tillhörande besättningen, endast få betäcka djur, som uppfyllde samma villkor. Undantag borde medgivas beträffande tjuvförening, vars alla tillhörande besättningar deltoge i bekämpandet. I sådant fall borde betäckning få ske, där de båda djuren vid senast tagna blodprov icke reagerat.

Även *betesgången* måste underkastas vissa inskränkningar. Djur borde icke släppas å bete å mark, där de kunde komma i beröring med andra djur, än som tillhörde friförklarad besättning. Hade flera fastigheter gemensam betesmark och deltoge alla besättningarna i bekämpandet, borde dock de icke reagerande djuren kunna få släppas på bete därstädes, men borde detta vara förbjudet beträffande de reagerande.

Beträffande *mjolk*, som förbrukades inom besättningen, borde gälla, att den skulle pastöriseras före begagnandet, om den icke härrörde från friförklarad besättning. Vidare borde *desinfektion* av ladugården äga rum minst en gång om året. *Vaccinering eller ympning* borde vara förbjuden, därest den ej skedde med medicinalstyrelsens tillstånd.

Kontrollen över besättningens hälsotillstånd utgjorde ett betydelsefullt led i bekämpandet och skedde framför allt genom blodprovsundersökningar. Det hade redan framhållits, att man, innan bekämpande igångsattes, borde företaga en första undersökning för att utröna, huruvida hälsotillståndet vore sådant, att sjukdomen kunde bekämpas med utsikt till framgång. Vore så fallet borde bekämpandet anordnas olika, allt efter de förutsättningar, som föreläge, och särskilt allt efter sjukdomens spridning i besättningen.

Om man till en början antog *det fall, att intet djur reagerat vid första undersökningen*, borde detta oaktat nya blodprov från hela besättningen insändas inom 30—60 dagar därefter, där ej medicinalstyrelsen medgäve undantag härifrån. Därefter borde blodprovsundersökning av hela besättningen äga rum i regel två gånger varje år. Medicinalstyrelsen borde dock förbehållas rätt att föreskriva, att längre tid skulle förflyta mellan undersökningarna, därest sjukdomen hade föga utbredning inom orten och faran för nyinfektion kunde anses ringa. Enstaka djur borde, där styrelsen så funne lämpligt, underkastas särskilda förnyade undersökningar.

Visade ett djur tecken att vilja kasta, skulle det omedelbart i möjligaste

mån isoleras från besättningen. Inträffade fall av kastning, borde djurägaren vara skyldig att behandla det såsom smittsam kastning, intill dess motsatsen ådagalagts vid undersökning, och han borde ofördröjligen anmäla fallet för veterinären, som skulle giva djurägaren nödiga anvisningar. Platsen, där kastningen skett, skulle genast renas såsom om smitta föreläge. Sedan prov av fosterhinnorna tagits, skulle fostret jämte fosterhinnorna nedgrävas. Provet skulle insändas för undersökning. Kunde därav icke utrönas orsaken till kastningen, skulle djuret underkastas blodprovsundersökning, och, därest det visade negativ reaktion, skulle tidigast två veckor efter provtagningen tagas blodprov för ny undersökning. Hade veterinär varit kallad till platsen i samband med kastningsfallet, skulle dock blodprov insändas samtidigt med provet av fosterhinnorna. Intill dess sagda undersökningar slutförts, skulle djuret hållas isolerat och finge icke betäckas. Liknande borde gälla även för fall av för tidig födsel, då kalven sålunda vore vid liv, men kastningsinfektion kunde misstänkas.

Det andra fallet utgjordes av besättning, där ett visst mindre antal djur reagerat vid undersökning eller sjukdomen eljest konstaterats, men djurägaren hade möjlighet att antingen avlägsna de reagerande djuren eller ock isolera dem på betryggande sätt (reagerande avdelning). Härunder komme alltså icke blott den besättning, där djur reagerat vid första undersökningen, utan även den, som till en början hänförts till det första fallet men där sjukdomen sedermera uppträtt. I nu ifrågavarande fall skulle reagerande eller sjukt djur omedelbart avlägsnas ur besättningen eller överföras till reagerande avdelning. När vid blodprovsundersökning befunnits, att djur reagerade, skulle besättningen inom 30—60 dagar därefter underkastas förnyad blodprovsundersökning. Detta skulle upprepas, så länge något djur reagerade. När för första gången icke påträffades något reagerande djur, skulle den icke reagerande avdelningen det oaktat inom 30—60 dagar därefter underkastas ny blodprovsundersökning, så framt ej medicinalstyrelsen medgäve undantag härifrån. Därefter borde blodprovsundersökningar ske i samma ordning som i första fallet.

Underhålles en fri och en reagerande avdelning, skulle avdelningarna hållas noga isolerade från varandra. För överförande av djur från den reagerande avdelningen till den fria borde gälla vad förut sagts om införsel av djur. I fråga om betäckning och betesgång skulle avdelningarna betraktas såsom skilda besättningar.

I fråga om kastningsfall inom den icke reagerande avdelningen borde gälla samma regler som i det första fallet.

Såsom *ett tredje fall* kunde tänkas, att medicinalstyrelsen funne förutsättningar föreligga att framgångsrikt bekämpa sjukdomen, ehuru djurägaren saknade möjlighet att avlägsna reagerande djur ur besättningen eller att hålla reagerande avdelning isolerad. Djurägaren borde då hava möjlighet att delta i bekämpandet efter en av styrelsen i samråd med djurägaren och veterinären *för besättningen uppgjord särskild plan*.

Det fjärde fallet slutligen föreläge, då djurägaren hade möjlighet att uppföda en *reaktionsfri ungdjursstam* men förutsättningar att på annat sätt bekämpa sjukdomen saknades. För ungdjursavdelningen borde då gälla vad förut sagts om icke reagerande avdelning. Mjölkkalv kunde kvarstå i den reagerande avdelningen till 3—4 månaders ålder. När kalv skulle överflyttas därifrån, skulle den sättas i karantän omkring 30 dagar, innan den finge införlivas med ungdjursavdelningen. Intet ungdjur, som på detta sätt tillförts ungdjursavdelningen, finge betäckas, med mindre det underkastades två blodprovsundersökningar och därvid icke reagerade.

Till sist finge anmärkas, att när *blodprovsundersökning* skulle ske av hela besättningen, provtagningen, om så funnes lämpligt, borde kunna *inskränkas till sådana djur, som uppnått ett års ålder*. När blodprovet insändes för undersökning, borde alltid vidfogas följsedel enligt fastställt formulär, upptagande uppgifter, som kunde vara till medicinalstyrelsens ledning för bedömning av tillståndet i besättningen vid tidpunkten för provens insändande.

Såsom jag förut anfört har i betänkandet upptagits förslag därom, att djurägare under vissa förutsättningar skall kunna erhålla sin djurbesättning förklarad fri från sjukdomen. För erhållande av sådan *friförklaring* har föreslagits skola gälla följande förutsättningar. Djurägaren skall hava följt de föreskrifter, som meddelats för sjukdomens bekämpande. Under en tid av minst ett år skall intet fall av smittsam kastning hava förekommit inom besättningen. Under året som förflutit närmast före friförklaringen skall hava tagits två blodprov av varje djur över ett års ålder. Mellan blodproven skall hava förflutit en tid av sex månader. Det sista blodprovet får ej hava tagits tidigare än en månad före friförklaringen. Samtliga blodprov, som tagits från besättningen under året närmast före friförklaringen, skola hava visat, att sjukdomen icke förekommer. Dessutom har föreslagits skola gälla, att friförklaring ej må meddelas, då faran för att ny smitta skall inkomma i besättningen måste vara särskilt stor. Enligt förslaget skall friförklaring meddelas av medicinalstyrelsen efter anmodan av djurägaren. Förklaringen skall bliva bestående intill dess densamma återkallas. Återkallelse skall ske under förutsättning, att djurägaren brutit mot de för bekämpandet gällande föreskrifterna eller inom besättningen inträffat fall av smittsam kastning. Därjämte skall återkallelse av friförklaringen ske, därest djur inom besättningen reagerat positivt vid blodprovsundersökning eller eljest kan befaras, att sjukdomen på nytt inkommit i besättningen. Efter det friförklaring återkallats, förutsättes enligt förslaget, att för erhållande av ny friförklaring förut omförmälda villkor i regel skola hava uppfyllts. Emellertid har i förslaget medgivits, att ny friförklaring skall få meddelas utan uppfyllande av nämnda villkor, nämligen under förutsättning dels att återkallelsen skett allenast av den grund att ett djur reagerat positivt vid blodprovsundersökning, och dels att vid de två närmast följande blodprovsundersökningarna intet djur över ett års ålder reagerat positivt. Den sista av dessa undersökningar skall dock hava skett tidigast två månader efter återkallelsen. — I förslaget har vidare upptagits ett förbud, att, för den händelse kastningsfall inträffat inom friförklarad besättning, utföra nötkreatur ur besättningen till fullgörande av köp, innan undersökning verkställts huruvida kastningsfallet är att hänföra till fall av smittsam kastning.

Ur betänkandets motivering till de nu återgivna bestämmelserna må här återgivas följande.

Att ett resultat av bekämpandet av sjukdomen uppnåts, borde utmärkas på ett eller annat sätt. Djurägare, som delvis med egna uppoffringar åstadkommit en frisk besättning, ville säkerligen i regel kunna ekonomiskt utnyttja denna besättnings högre kvalitet. Det vore allmänt känt, att beteckningen

reaktionsfri (i fråga om tuberkulos) spelade en stor roll inom kreaturshandeln och röster hade ofta höjts för att detta begrepp skulle närmare bestämmas. Det vore rimligt, att författningstexten bestämde, när en besättning skulle anses frisk. Med en sådan möjlighet i sikte borde åtskilliga djurägare föranledas delta i bekämpandet, som eljest skulle avhållit sig därifrån.

När det gällde att bestämma berörda begrepp, kunde två olika vägar tänkas. Antingen angåves endast, under vilka villkor en besättning vore att anse såsom frisk och överlämnades åt intresserade parter att taga reda på om villkoren vore uppfyllda; eller ock stadgades, att genom beslut av ledningen skulle konstateras villkorens förhandenvaro. Den förstnämnda utvägen hade förefallit styrelserna mindre lämplig.

Det föreslogos därför i stället, att medicinalstyrelsen skulle äga meddela en *friförklaring* av en besättning. Den första förutsättningen härför vore, att djurägaren följde föreskrifterna för bekämpandet. Riskens för nyinfektion vore alltför stor för att friförklaring skulle kunna meddelas beträffande besättning, som icke underkastades den fortlöpande kontroll och de inskränkningar i rörelsefrihet m. m., som stadgades i medicinalstyrelsens föreskrifter.

Det kunde tänkas, att friförklaring skulle gälla endast viss tid, t. ex. ett år, för att därefter förnyas, om de angivna villkoren (eller andra lindrigare villkor) prövades vara för handen. Emellertid vore detta icke så lämpligt. I vissa trakter, där sjukdomen icke förekomme, kanske ett flertal besättningar bleve friförklarade. Det vore där onödig omgång att varje år efter särskild prövning meddela ett särskilt beslut om besättningarnas hälsotillstånd. Å andra sidan skulle det vara svårt att bestämma den tid, under vilken en friförklaring skulle gälla. Uppenbarligen skulle alltid en ny infektion kunna inkomma i besättningen under mellantiden mellan två friförklaringar, hur kort denna än bestämdes. Den ökade säkerhet, som man kunde tyckas vinna genom att till tiden begränsa friförklaringen, vore därför illusorisk. I stället hade friförklaringen i förslaget en formellt sett obegränsad giltighetstid, men det hade givits möjlighet att *återkalla* den (en sådan möjlighet hade ju tydligen för övrigt måst inrymmas även vid till tiden begränsad friförklaring).

Bland orsakerna till återkallelse hade även upptagits det fall, att det kunde befaras, att sjukdomen på nytt inkommit i besättningen. Så kunde t. ex. vara händelsen, när sjukdomen hade konstaterats i en grannbesättning, med vilken den friförklarade besättningen på ett eller annat sätt hade närmare beröring. Ett kastningsfall i besättningen kunde också giva anledning till sådan misstanke, men enligt förslaget tankegång endast om andra omständigheter talade i samma riktning.

I förslaget hade nämligen *icke* stadgats, att friförklaring *ovillkorligen skall återkallas, så snart ett kastningsfall ägt rum*. Ett sådant kunde bero på åtskilliga andra orsaker än den sjukdom, varom nu vore fråga. Skulle friförklaring återkallas för varje kastningsfall, kunde stundom i fråga om en stor besättning komma att råda en oupphörlig växling mellan friförklaring och återkallelse. Oavsett att ledningen av bekämpandet härav skulle åsamkas åtskilligt besvär, skulle ett sådant sakernas tillstånd avskräcka från anslutning och, därest pristillägg för mjölk från friförklarad besättning komme att utgå, försvåra beräkningen av detta. Det föresloges därför, att vid kastningsfall friförklaringen skulle återkallas, när kastning konstaterades hava varit orsakad av Bangs abortbacill.

Detta medförde, att besättningen under den korta tiden från kastningsfallet till dess undersökning om orsaken därtill verkställdes (i regel omkring 3—5 dagar) formellt framstode såsom friförklarad, ehuru det vore möjligt, att sjukdomen inkommit i besättningen. I förslaget hade icke kunnat bortses

från, att detta kunde innebära en viss risk. För att hindra att köpare, som förlitade sig på friförklaringen, skulle erhålla ett sjukt djur, hade därför upp-tagits ett stadgande av innebörd, att under angivna förhållanden *djur icke finge utföras ur besättningen till fullgörande av köp, innan kastningsfallets natur blivit undersökt*. En sådan bestämmelse föranledde i flertalet fall icke någon olägenhet för djurägaren. Hade denne anordnat auktion för att helt skingra besättningen, kunde visserligen olägenhet tänkas uppkomma genom uppskovet. Den vore dock så obetydlig jämförd med fördelarna, att hänsyn icke behöfve tagas därtill. Skulle kastningsfall förekomma dagen före en auktion, vore tänkbart, att sådana anordningar kunde vidtagas, att diagnosen vore klar redan till auktionsdagen. Med hänsyn till att dröjsmålet med leveransen måste antagas vara av ringa betydelse för köparen, vore denne på grund av stadgandet i 21 § andra stycket köplagen betagen rätt att häva köpet under återopande av dröjsmålet. — Påföljden av att djurägare i strid med stadgandet levererade djur bleve, att han icke längre komme i åtnjutande av statsunderstöd för sjukdomens bekämpande. Vad anginge det civilrättsliga förhållandet mellan säljaren och köparen, torde säljarens underlåtenhet att vid leveransen upplysa om kastningsfallet bliva bedömd såsom svikligt förfarande. Hävnings- och skadeståndsrätt stode då köparen till buds, därest friförklaringen till följd av kastningsfallet återkallades, och detta oavsett om det sålda djuret vore sjukt eller icke; egenskapen att tillhöra friförklarad besättning vore i och för sig av ekonomisk betydelse och dess frånvaro kunde i köplagens mening anses utgöra ett fel. Hade det sålda djuret spritt sjukdomen till köparens besättning, finge säljaren till följd av sitt förfarande att leverera utan att upplysa om kastningsfallet anses hava visat vårdslöshet och följaktligen bliva ersättnings skyldig för den skada, som sålunda uppkommit.

Olägenheterna av att friförklaring komme att gälla även efter ett ännu icke diagnostiserat kastningsfall borde genom vad förut föreslagits hava i det närmaste undgått. I ytterligare ändamål att söka undvika, att friförklaringen bleve missvisande under tiden intill dess kastningsfallets natur konstaterats, och då det överhuvud taget skulle vara olämpligt, om meddelade friförklaringar ofta måste återkallas, hade styrelserna velat framhålla, att *försiktighet måste iakttagas vid meddelande av friförklaringar i en eljest genominfekterad trakt*. På grund härav borde stadgas, att friförklaring ej finge meddelas, då fara för att ny smitta skulle inkomma i besättningen måste anses särskilt stor.

Uppkomme fråga om *friförklaring av icke reagerande avdelning* av besättning, borde det ankomma på medicinalstyrelsen att särskilt beakta, huruvida avdelningen kunde på effektivt sätt skyddas mot smittspridning från reagerande avdelning. Så länge rekryteringen skedde från den reagerande avdelningen, borde som regel friförklaring icke ske. Styrelserna hade dock tänkt sig, att djurägare, som, oaktat stambesättningen vore infekterad, ville uppföda ungtjurar, fria från kastning, för avelsändamål, borde kunna erhålla friförklaring för ifrågavarande avdelning, under förutsättning att djuren kunde effektivt skyddas mot smitta.

Jag övergår härefter till att lämna en redogörelse för förslaget i vad detta avser *formerna för statsunderstöd*. På sätt förut berörts har i betänkandet föreslagits, att understöd av statsmedel skall lämnas dels till vissa undersökningar rörande sjukdomens förekomst och dels vid nedslaktning av kreatur, som angripits av sjukdomen. I fråga om *understöd för undersökningar* har föreslagits att undersökning av blodprov för utrönande av förekomsten av

sjukdomen skall erhållas kostnadsfritt. Därjämte föreslås, att ersättningen till veterinär för blodprovstagningar av de fem första djuren i samma besättning skall gäldas av statsmedel. Övriga kostnader för bekämpandet skall enligt förslaget som regel gäldas av djurägaren. Ett undantag härifrån har dock stadgats såtillvida, att under den tid en besättning är friförklarad djurägaren skall vara berättigad att erhålla kostnadsfri undersökning av fosterhinnor från djur, som kastat.

För att djurägaren skall erhålla det statsunderstöd som nu sagts erfordras uppenbarligen, att han ansluter sig till det frivilliga bekämpandet av sjukdomen. Såsom förut framhållits kan bekämpande icke alltid anordnas. I betänkandet har därför föreslagits, att en prövning skall ske om förutsättningar härför finnas. Denna prövning har ansetts böra anförtros åt medicinalstyrelsen. Enligt förslaget skall det alltså ankomma på denna styrelse att medgiva förmånen, att angivna undersökningar skola ske på statens bekostnad. För att konstatera huruvida förutsättningar för bekämpande föreligga är emellertid nödvändigt att en första blodprovsundersökning redan företagits. I betänkandet har föreslagits, att denna första undersökning även skall bekostas av statsmedel i samma utsträckning som senare undersökningar. Dylika undersökningar skola alltså enligt förslaget ske kostnadsfritt även om förutsättningar för bekämpande sedermera finnas icke vara för handen. Från denna regel har dock förordats det undantag, att, därest undersökning företages i annat syfte än att inleda ett bekämpande av sjukdomen, kostnaderna för dylik undersökning ej skola gäldas av statsmedel.

Såsom motivering till sina förslag hava styrelserna i huvudsak anfört följande.

När det gällde att finna lämpliga former för statsverkets ekonomiska understöd, fölle det i ögonen, att sjukdomens diagnostisering väsentligen skedde å laboratorium, nämligen genom undersökning av tagna blodprov. Det låge då nära till hands att låta detta laboratoriearbete utföras kostnadsfritt för djurägaren. För en sådan anordning talade tydligen, att den kunde genomföras på ett enkelt sätt. Det finge emellertid ifrågasättas, om denna förmån kunde anses tillräcklig. För en sådan undersökning tillgodoräknade sig statens veterinärbakteriologiska anstalt för närvarande 50 öre för varje blodprov. Tagandet av blodprov vore emellertid förenat med åtskilliga kostnader. Enligt veterinärtaxan den 8 december 1933 skulle för veterinärens biträde vid förrättningen utgå *dels* arvode enligt 4 §, utgörande 3—5 kronor, då avståndet till förrättningsstället vore 5 kilometer eller därunder, och högre belopp, då avståndet vore längre (i vissa fall skulle arvode i stället beräknas efter tid enligt 6 §), *dels* resekostnadsersättning enligt 5 §, utgörande, där veterinären begagnade egen automobil, 30 öre för kilometer upp till 5 kilometer och därefter så småningom minskade belopp per kilometer, *dels* ock särskilt arvode för blodprovstagningen enligt 9 §, utgörande för vart och ett av de fem första djuren i samma besättning 1 krona och för de följande djuren så småningom minskade belopp. Styrelserna ansåge att även någon del av dessa nu nämnda kostnader borde bestridas av statsmedel, enär den förmån, som gäves djurägaren, eljest bleve för ringa att uppmuntra till deltagande i bekämpandet. Man kunde hysa tvekan i fråga om vilka av kostnaderna, statsverket borde övertaga. Det skulle kunna sägas, att så borde ske beträffande resekostnadsersättningen eller det i förhållande till avståndet eller tiden beräknade arvodet,

detta för att avlägset belägna besättningar skulle bli mera jämställda med de närbelägna. Styrelserna delade uppfattningen, att en sådan fördelning av kostnaderna vore mera rättvis, men ansåge, att principen skulle medföra väsentligt ökade utgifter för statsverket. • Då det gällde statsbidrag för tuberkulinundersökningar, utginge icke bidrag för reseersättningar och styrelserna ansåge sig åtminstone icke för närvarande kunna eller böra föreslå dylika bidrag i fråga om smittsam kastning. Däremot vore styrelserna benägna att vilja medgiva större förmån åt de små besättningarna än de stora. En blodprovundersökning av en besättning om fem djur ställde sig flera gånger dyrare beräknat per djur än en undersökning av en besättning om femtio djur. De stora besättningarna hade i allmänhet ett större ekonomiskt intresse av att deltaga i bekämpandet. Det angivna syftet skulle då vinnas, därest en del av arvodet för själva blodprovstagningen gäldades av statsmedel.

Styrelserna föresloge därför, att *undersökning av blodprov skulle ske kostnadsfritt* och att *av det enligt 9 § veterinärtaxan utgående arvodet skulle med statsmedel gäldas vad som belöper å de fem första djuren i besättningen*, eller sålunda högst 5 kronor. Det hade ansetts enklast att icke föreslå någon ändring i veterinärtaxan i anledning av att arvodet delvis skulle betalas av statsmedel; detta skulle sålunda alltjämt i sin helhet finnas reglerat i praktiktaxan, icke i tjänstetaxan. Styrelserna förutsatte, att kungörelsen den 28 maj 1937 angående statsbidrag till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård icke skulle vara tillämplig, när enligt styrelsernas förslag bidrag till eller ersättning för besök av veterinär utginge.

För ett särskilt fall syntes statsunderstödet kunna avse jämväl något mera än vad nyss sagts. Styrelserna hade icke ansett sig kunna föreslå, att vid kastningsfall fosterhinnorna alltid skulle undersökas kostnadsfritt, utan hade ansett, att den förut föreslagna formen för statsunderstöd vore lämpligare. Vore besättningen friförklarad, talade dock omständigheterna för en annan anordning. Inom sådana besättningar skedde blodprovundersökningar jämförelsevis sällan — i regel två gånger om året men ofta med längre mellantid. Skulle då ett kastningsfall inträffa, vore det av största vikt, att dess natur ofördröjligen klarlades, eftersom kontrollen genom blodprovundersökningar icke återkomme tätare än som angivits. Dessutom intoge ju dessa besättningar en särställning till följd av friförklaringen, som icke borde tillåtas verka missledande. Man hade därför särskilt starka skäl att uppmuntra djurägaren till fullgörande av sin skyldighet att anmäla kastningsfallet, och styrelserna föresloge följaktligen *kostnadsfri undersökning av fosterhinnor från djur i friförklarad besättning, vilket kastat*.

Att djurägaren icke helt borde befrias från utgifter för undersökningar syntes styrelserna uppenbart, då det ju dock låge främst i hans intresse, att sjukdomen bekämpades, samt framför allt därför, att en sådan anordning skulle ställa alltför stora krav på statsverket.

Åtminstone för närvarande borde man avvisa tanken att stadga pristillägg för mjölk, härrörande från friförklarad besättning. Bestämningen av mjölkpriserna skulle härigenom bli väsentligt försvårad. Lämpligare vore att avvakta, huru bekämpandet komme att gestalta sig i praktiken och den avslutning, det erhöles.

För att djurägare skulle erhålla det statsunderstöd, varom nu talats, erfordrades, att han anslöte sig till bekämpandet och följaktligen vore beredd att underkasta sig de medicinalstyrelsens föreskrifter härför, som förut vore skisserade. Bekämpande kunde emellertid icke alltid anordnas. En prövning måste alltså ske, om förutsättningarna därför funnes. Denna prövning borde läggas i medicinalstyrelsens hand. Funne medicinalstyrelsen, att bekämpande skulle anordnas, meddelade den beslut, att djurägare medgäves

förmånen, att undersökningar skulle i angiven omfattning ske på statens bekostnad.

För att konstatera, huruvida förutsättningar för bekämpande föreläge, vore det emellertid nödvändigt, att en (första) blodprovsundersökning redan företagits. Skulle denna helt bekostas av djurägaren eller borde statsunderstöd utgå jämväl här? Denna fråga kunde icke utan skäl anses tveksam. Det kunde ju befaras, att en mindre noggrann djurägare föranstaltade om blodprovsundersökning icke i avsikt att bekämpa sjukdomen utan endast för att kunna åberopa ett eventuellt gott resultat vid försäljning av djur. Statsunderstödet borde endast avse att främja bekämpandet. Styrelserna hade för den skull övervägt att föreslå ett stadgande av innebörd att första undersökningen skulle få ske (delvis) på statens bekostnad endast, då bekämpande funnes kunna anordnas. Ett dylikt stadgande syntes dock hårt mot den djurägare, som i ärlig avsikt att ansluta sig till bekämpandet föranstaltat om blodprovsundersökning, ehuru därvid förutsättningarna för bekämpande funnes brista. För att överhuvud taget ernå en tillfredsställande anslutning till bekämpandet, vore det nödvändigt att uppmuntra till företagande av första undersökning. På nuvarande ståndpunkt, då kunskapen om sjukdomens utbredning vore i viss mån bristfällig, kunde det även sägas vara en fördel, om undersökningar anställdes i stor omfattning. Styrelserna föresloge därför, att *den första undersökningen skulle bekostas av statsmedel* i samma omfattning som de senare undersökningarna, alltså i vad avsåge blodprovns undersökning å laboratorium och veterinärens arvode för provtagning från de fem första djuren. Därifrån borde stadgas *undantag* endast för det fall, att *undersökningen företagits i annat syfte än att inleda ett bekämpande*. Denna bestämmelse borde dock icke alltför ofta tillgripas. Hade emellertid djurägaren t. ex. redan utlyst auktion å djuren, torde syftet endast hava varit att åberopa undersökningen vid försäljningen. Funne medicinalstyrelsen av en första undersökning, att förutsättningar för bekämpande icke för närvarande föreläge, borde styrelsen ange, när blodprovsundersökning tidigast kunde på nytt anställas. Företoges undersökning dessförinnan, borde styrelsen vara berättigad att vägra låta densamma bekostas av statsmedel. — En viss garanti mot missbruk av första undersökningen låge möjligen även däri, att densamma icke bekostades av statsmedel, med mindre framställning gjordes om deltagande i bekämpandet.

På sätt jag förut berört innefattar lantbruksstyrelsens och medicinalstyrelsens förslag att *statsbidrag* skall jämväl lämnas *vid nedslaktning* för sjukdomens bekämpande. Sådant bidrag skall dock endast lämnas, då medicinalstyrelsen finner, att genom nedslaktning av något eller några enstaka djur sjukdomen skall kunna fullständigt utrotas ur besättningen. Nedslaktningen skall ske snarast möjligt, dock senast inom fjorton dagar. Djur, som skall nedslaktas, skall enligt förslaget märkas på sätt medicinalstyrelsen föreskriver. Ersättningen av statsmedel skall utgå med femtio kronor för varje djur i åldern sex månader till två år och med sjuttiofem kronor för varje djur över två års ålder. Ersättningen har föreslagits skola utbetalas av medicinalstyrelsen efter det djurägaren insänt intyg av veterinär eller två trovärdiga personer, att det märkta djuret nedslaktats. Därest för märkningen erfordras särskilt besök av veterinär, skall enligt vad som förordats i förslaget ersättning härför utgå av statsmedel enligt gällande tjänstetaxa.

I motiveringen till förslaget har anförts i huvudsak följande.

Reagerande djur borde avlägsnas ur besättningen eller överföras till en reagerande avdelning. Understundom kunde förhållandena, särskilt i en liten besättning, vara sådana, att uppfyllandet härav vore förenat med stora svårigheter. Ofta ginge inom en liten besättning sjukdomen så småningom tillbaka av sig själv. Men det kunde också förekomma, att vissa djur förbleve kroniskt reagerande (s. k. smittbärare). För djurägaren ställde sig nedslaktning ofta alltför förlustbringande, och de nödvändiga isoleringsåtgärderna vore ej sällan omöjliga att genomföra. En försäljning till liv åter medförde här så gott som alltid risk för smittans spridning. För sådana fall hade styrelserna tänkt sig, att statsverket skulle bidra med ersättning för nedslaktning. Sådan ersättning borde dock endast undantagsvis komma i fråga, och förutsättningarna för stadgandets tillämpning borde därför bli snävt angivna. Styrelserna ansåge, att *bidrag till nedslaktning* vid det frivilliga bekämpandet endast borde utgå, *när därigenom bekämpandet inom andra besättningar underlättades*, t. ex. när det gällde medlem av tjurförning, som hade smittan, under det de övriga vore fria.

I fråga om ersättningens storlek vore en jämförelse med epizootilagen och tuberkulosförfattningarna av intresse. Enligt 9 och 10 §§ i kungörelsen den 12 april 1935 med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar skulle ersättning för djur, som efter vederbörligt förordnande enligt epizootilagen avlivades, utgå efter det värde djuret skulle hava haft, om den ifrågakomna smittsamma sjukdomen ej inträffat, och värderingen skulle verkställas av veterinär, eventuellt i samråd med en eller två värderingsmän. I 10 och 16 §§ i kungörelsen den 30 juni 1934 om vissa åtgärder mot tuberkulos hos nötkreatur ävensom i 5 § i kungörelsen samma dag om åtgärder mot tuberkulos i juvret och könsorganen hos nötkreatur bestämdes ersättningen för nedslaktat djur enligt andra grunder: med undantag för fall av totalkassation skulle ersättningen utgöra, vid bekämpande enligt den Ostertagska metoden en fjärdedel av djurkroppens värde, dock högst 50 kronor, samt eljest hälften av djurkroppens värde, dock högst 75 kronor (vid juvertuberkulos 100 kronor); besiktning skedde av veterinär. Styrelserna kunde icke förorda, att vid nedslaktning av kastningssmittade djur full ersättning lämnades, utan funne det rimligare, att man härvidlag följde det system, som tillämpades vid det likartade tuberkulosbekämpandet. Ersättningen finge därför närmast karaktär av en uppmuntran att företaga nedslaktning, en fördelning alltså av den ekonomiska bördan mellan statsverket och djurägaren. Ett skäl härtill kunde man också söka däri, att, där est full ersättning gäves, många djurägare skulle söka pressa stadgandets ordalag för att vinna tillämpning därav, trots dess karaktär av undantagsstadgande. Men icke heller tuberkulosförfattningarnas system syntes böra i allo följas. För bekämpande av smittsam kastning vore det inte behov att, såsom skedde vid tuberkuloskampen, nedslaktningen verkställdes under veterinärkontroll. Någon undersökning av den döda kroppen erfordrades icke och köttet vore icke på grund av sjukdomen hälsovådligt. En större enkelhet i förfarandet skulle alltså vinnas, därest ersättningen bestämdes generellt och icke för varje särskilt fall. Ett bevis om nedslaktning vore då tillfyllest. Styrelserna föresloge därför, att *ersättningsbeloppet fixerades*. En skillnad borde dock göras mellan äldre och yngre djur, därvid gränsen lämpligen kunde sättas vid två år (djur under ett år torde sällan bliva nedslaktade). Beloppen föresloges *till 75 kronor för äldre och 50 kronor för yngre djur*.

Att ersättning för nedslaktat djur icke skulle utgå för samma fall med fulla belopp både enligt förslaget och enligt annan författning, borde utan särskilt stadgande vara tydligt.

När staten åtog sig viss kostnad för nedslaktning, vore det också nödvändigt att kontrollera, att ändamålet med nedslaktningen icke äventyrades genom förväxling eller utbyte av det djur, som skulle slaktas. Detta borde därför *märkas*. Bestämmelserna härom torde böra inflyta i medicinalstyrelsens föreskrifter för bekämpandet. I huvudsak finge följande anordning tänkas: Ofta, kanske i flertalet fall, vore de djur, som skulle nedslaktas, sådana som länge stått med sjukdomen och hotade att sprida den. Redan långt innan medicinalstyrelsen lämnat sitt tillstånd till nedslaktning, borde alltså veterinären känna till, vilka djur som kunde komma i fråga. Lämpligt vore då, att han vid blodprovstagningen märkte dessa djur, varigenom särskild resa i och för märkning undvekes. Understundom kunde det icke vara möjligt att förfara på antytt sätt. Veterinären skulle då efter medicinalstyrelsens beslut avresa till platsen och märka djuren. För resan borde utgå ersättning av statsmedel.

I medicinalstyrelsens föreskrifter borde även intagas bestämmelse därom, att djur, som skulle nedslaktas, skulle hållas isolerat.

I lantbruksstyrelsens och medicinalstyrelsens förslag finnas även upptagna *bestämmelser om statsunderstödet upphörande*. Härutinnan har föreslagits skola gälla, att, därest medicinalstyrelsen finner förutsättningarna för bekämpandet icke längre föreligga, förmånen av kostnadsfri undersökning skall upphöra. Därjämte har ansetts böra stadgas, att förmånen av undersökning på statens bekostnad skall upphöra, därest djurägaren försummat sina åligganden med avseende å sjukdomens bekämpande i den egna besättningen eller hänsynstagande till faran för smittspridning till andra besättningar. I förslaget har däremot i regel icke stadgats någon återbetalningsskyldighet då förmånen upphör av sådan grund. Huruvida djurägaren fullgör sina skyldigheter skall enligt förslaget övervakas av vederbörande veterinär.

I betänkanDET har såsom motivering för förslaget i denna del upptagits, bland annat, följande.

Det beslut, varigenom medicinalstyrelsen beviljade förmånen av kostnadsfri undersökning, avsåge icke blott den närmaste undersökningen utan alla kommande. En nödvändig kontroll över bekämpandets fortskridande erhöles genom att vid varje insändande av blodprov för undersökning tillika skulle vidfogas en följsedel enligt fastställt formulär med vissa uppgifter.

Funne medicinalstyrelsen, att *förutsättningarna för bekämpandet icke längre föreläge, borde givetvis förmånen av kostnadsfri undersökning upphöra*. Av bekämpandets frivilliga natur följde även, att djurägaren kunde underlåta föreskrivna åtgärder i regel utan annan påföljd, än att nämnda förmån för framtiden upphörde.

Den till bekämpandet anslutne djurägarens främsta skyldighet vore att *ställa sig till efterrättelse medicinalstyrelsens föreskrifter*. Dessa föreskrifter hade emellertid avseende enbart å hälsotillståndet i djurägarens egen besättning. Styrelserna ansåge icke, att statens understödjande verksamhet kunde motivera att ge några specificerade regler om vad djurägaren borde iakttaga för att skydda andra besättningar. Däremot hade styrelserna ansett lämpligt, att en allmänt hållen bestämmelse upptoges därom, att *djurägaren vore skyldig att iakttaga varsamhet för att icke orsaka smittspridning*. Följderna av ovarsamhet i detta hänseende kunde bliva straff enligt 19 kap. 22 § strafflagen eller skadeståndsskyldighet enligt allmänna rättsgrundsatser. Dessa påföljder grundade sig naturligen icke på den av sty-

relserna föreslagna bestämmelserna, utan gällde, oavsett om djurägaren vore ansluten till bekämpandet eller icke. Att bestämmelsen upptagits, berodde av två skäl. Dels hade det syntts styrelserna lämpligt, att ansluten djurägare, som bruste i varsamhet gentemot annan, såsom ytterligare påföljd även borde gå miste om förmånen av kostnadsfri undersökning, och dels ville styrelserna uppnå, att veterinären vid rådpläging med djurägaren förehölla honom skyldighet härutinnan.

Veterinären bleve överhuvud taget den, som hade närmaste uppsikten över bekämpandet. Någon kontroll över att alla föreskrivna åtgärder vidtoges kunde han dock icke utöva. Vad han själv iakttagit eller vad eljest kommit till hans kännedom borde han dock icke vara berättigad att bortse från. Därav borde föranledas en begäran till djurägaren om förklaring, sedermera, i svårare fall, kanske en anmälan till medicinalstyrelsen. Emellertid vore detta ett ömtåligt ämne, som det erbjöde stora svårigheter att giva en generell reglering. Styrelserna ansåge därför lämpligast med ett allmänt hållet stadgande.

Hade djurägaren *försummat sina åligganden* med avseende å sjukdomens bekämpande i den egna besättningen eller hänsynstagande till faran för smittspridning till andra besättningar, borde förmånen av undersökning på statens bekostnad upphöra, varemot i regel någon återbetalningsskyldighet icke inträdde. Intet ovillkorligt hinder förelåge dock att på nytt bevilja den försumlige enahanda förmån, ehuru han alltid riskerade, att försumligheten ansåges ådagalägga, att förutsättningar för bekämpande saknades.

I betänkandet har även upptagits förslag om föreskrifter avseende att verka för sammanslutande av djurägarna *till gemensamt bekämpande av sjukdomen för flera besättningar*. Dessa föreskrifter innebära i huvudsak, att medicinalstyrelsen vid beviljande av förmånen av statsbidrag till en djurägare skall pröva, huruvida framgången av sjukdomens bekämpande är beroende av att åtgärder vidtagas jämväl i en eller flera andra besättningar. Är så förhållandet må enligt förslaget berörda förmån ej beviljas med mindre envar av djurägarna till medicinalstyrelsen avger förbindelse att följa de av styrelsen lämnade anvisningarna till sjukdomens bekämpande. Dylig förbindelse har föreslagits skola kunna uppsägas, därest minst hälften av djurägarna med mer än halva antalet nötkreatur äro eniga därom. För att förhindra att en djurägare genom att draga sig undan sina förpliktelser enligt förbindelsen ensam skall kunna spoliera de andras strävanden för sjukdomens bekämpande, ha upptagits vissa särskilda föreskrifter. I förbindelsen skall således enligt förslaget stadgas, att i dylika fall djurägaren skall vara skyldig att till statsverket återgälda dess utgifter för undersökning av de blodprov och fosterhinnor, som tagits från hans besättning under de två sista åren före styrelsens beslut om upphörande av statsbidrag, ävensom den ersättning av allmänna medel, som utgått för under samma tid verkställd nedslaktning. I förslaget har emellertid Kungl. Maj:t medgivits rätt att befria djurägaren från återbetalningsskyldighet eller begränsa densamma.

Ur motiveringen till förslaget i denna del må här återgivas följande.

För att nå ett resultat inom en viss trakt bleve det *ofta nödvändigt, att ett flertal djurägare deltog i bekämpandet*. Medicinalstyrelsens prövning av förutsättningarna för ett bekämpande hade därför avsetts skola bland annat

taga sikte på, huruvida av anmälda lantbruk inom en ort kunde bildas ett naturligt skyddsområde. Kunde så icke ske vore smittfaran alltjämt så stor, att staten icke borde betungas med utgifter för ett bekämpande, som sannolikt endast kunde vinna en tillfällig framgång. Upphörde en av de anslutna djurägarna att deltaga i bekämpandet, utan att hava fått sin besättning fri från sjukdomen, torde åtminstone i många fall en sådan förutsättning för bekämpandet hava bortfallit, att förmånen av undersökning på statens bekostnad borde upphöra.

De omständigheter, som kunde föranleda att flera djurägare samtidigt måste deltaga i bekämpandet, vore: om djurägarna hade samfälliga eller angränsande betesmarker, i sistnämnda fall särskilt om de genomkorsades av samma vattendrag, eller om de deltog i samma tjur- eller kontrollförening. En djurägare bleve följaktligen under vissa förhållanden mycket beroende av andras åtgörande: han kunde icke (med statens bistånd) börja ett bekämpande, om icke grannen gjorde sammaledes, och droge sig denne sedermera undan, bleve följderna väl oftast, att djurägaren måste uppgiva hoppet att bliva fri från sjukdomen. Det sistnämnda fallet kunde ju lätt inträffa, där-est efter försäljning, dödsfall eller konkurs grannens lantbruk komme i nya händer. Dessa förhållanden kunde synas irrationella och man skulle kunna tänka sig att söka råda bot därför genom särskilda lagstiftningsåtgärder.

Efter att hava skisserat en lagstiftning med tvångsanslutning samt av flera skäl funnit densamma olämplig hava lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen i betänkandet vidare anfört.

Någon tvångsanslutning ville styrelserna alltså icke förorda. Men på grund av bekämpandets frivilliga karaktär skulle en djurägare kunna när som helst utan någon påföljd upphöra med bekämpandet och därigenom åstadkomma, att de övriga djurägarna ginge miste om förmånen av undersökning på statens bekostnad. För att i någon mån motverka detta borde stadgas, att djurägarna för detta fall skulle avgiva en förbindelse att följa medicinalstyrelsens föreskrifter samt att *en viss återbetalningsskyldighet till statsverket skulle inträda därest bekämpandet ej fullföljdes*. Det kunde synas riktigast, att den försumlige djurägaren skulle återbetala ej blott vad statsverket kostat på hans egen besättning utan även vad de övriga berörda besättningarna tillgodonjutit. Styrelserna trodde emellertid, att en sådan bestämmelse på många håll skulle väcka misstämning och kanske kunde avskräcka från anslutning. Återbetalningsskyldigheten borde därför göras tämligen begränsad men borde dock vara ägnad att verka som en hämsko på djurägare, som ville komma ifrån bekämpandet.

Förbindelsen borde icke givas obegränsad giltighetstid utan rätt till uppsägning medgivas. För dess uppsägande borde dock fordras en på visst sätt kvalificerad majoritet bland djurägarna. Formulär till förbindelsen borde få fastställas av medicinalstyrelsen i samband med utfärdandet av föreskrifterna för det frivilliga bekämpandet.

En särskild svårighet yppade sig, när någon av besättningarna bytte ägare. Med hänsyn till att förmånen av undersökning på statens bekostnad beviljats den förre ägaren, måste den nye underskriva sådan förbindelse, som förut nämnts. Detta bleve dock icke aktuellt, förrän när nästa undersökning skulle företagas, då ägarbytet skulle angivas i följsedeln. Intill dess kunde alltså bekämpandet fortgå i de övriga besättningarna. Skulle den nye ägaren vägra att utfärda förbindelse, erhöles han icke undersökning på statens bekostnad. Men då hade jämväl en förutsättning för bekämpandet i de övriga besättningarna brutit, och förmånen upphörde även för dem. Varken i detta

fall eller när den nye ägaren, innan han underskrivit förbindelse, bröte mot medicinalstyrelsens föreskrifter, kunde någon återbetalningsskyldighet inträda för vare sig den nye eller den förra ägaren, då ju icke någon förbindelse vore gällande för någondera.

Stundom kunde återbetalningsskyldigheten drabba alltför hårt, särskilt då det blivit ekonomiskt omöjligt för djurägaren att fortsätta med bekämpandet. Med hänsyn härtill borde Kungl. Maj:t förbehållas rätt att medgiva befrielse från eller nedsättning av återbetalningsskyldigheten.

Uppkomme fråga att för en av besättningarna återkalla förmånen av undersökning på statens bekostnad, skulle ägarna av övriga besättningar beredas tillfälle att yttra sig.

Åtgärder inom område, där sjukdomen är mindre spridd.

Såsom förut nämnts hava i betänkandet förordats mera vittomfattande åtgärder till sjukdomens bekämpande inom områden, där densamma är mindre spridd. Även här förutsattes frivillig anslutning till bekämpandet. Bestämmelserna avse därför huvudsakligen ett utvidgande av den statliga bidragsverksamheten. Enligt förslaget skall sålunda inom område, som nyss nämnts, djurägare, som misstänker sjukdomens förekomst inom sin besättning, oavsett om han är ansluten till bekämpandet, äga erhålla kostnadsfri undersökning av fosterhinnor. Likaledes skall veterinär, som misstänker sjukdomens förekomst, äga insända fosterhinnor ävensom blodprov för kostnadsfri undersökning. Därest företagna undersökningar giva anledning därtill, har enligt förslaget medicinalstyrelsen tillagts rätt att förordna veterinär att i den omfattning styrelsen finner lämpligt inom orten taga blodprov av nötkreatur inom vissa angivna besättningar för kostnadsfri undersökning. Djur, som underkastas sådan undersökning, skola märkas enligt föreskrifter, som skola meddelas av medicinalstyrelsen. Konstateras genom nyssnämnda undersökningar förekomsten av sjukdomen, skall medicinalstyrelsen underrätta djurägaren härom samt i samband därmed meddela anvisningar hur sjukdomen lämpligen bör bekämpas. Anser styrelsen att förutsättning finnes att genom nedslaktning av ett mindre antal djur utrota sjukdomen inom det område, som undersökts i fråga om sjukdomens förekomst, skall styrelsen jämväl underrätta djurägaren härom samt om de villkor under vilka statsbidrag kan utgå för nedslaktade djur. Enligt förslaget skall statsbidrag kunna utgå för dylik nedslaktning under förutsättning, att ägarna till samtliga de djur, som ifrågasatts till nedslaktning, inom viss kortare tid avgiva skriftlig förbindelse att nedslakta djuren. Därjämte skall djurägaren förbinda sig att vid inköp av djur, som icke tillhör friförklarad besättning och ej heller kommer från område, där epizootilagen äger tillämpning i fråga om sjukdomen, rådfråga vederbörande tjänsteveterinär rörande faran för smittspridning genom djuret eller ock avfordra säljaren veterinärintyg rörande sjukdomens förekomst i hans besättning. I förbindelsen skall tillika upptagas det förbehållet, att, därest djurägaren underlåter att fullgöra vad han sålunda åtagit sig och sjukdomen på nytt yppats i hans besättning inom två år från nedslaktningen, han skall vara skyldig att återgälda, vad av allmänna medel ut-

gått såsom ersättning för nedslaktningen. Återbetalningskyldighet skall dock ej föreligga, där det är sannolikt, att underlåtenheten ej medverkat till att smittan inkommit. Det statsbidrag, som föreslås skola utgå i här avsedda fall, är detsamma, som förordats vid nedslaktning enligt de förut omnämnda bestämmelserna rörande sjukdomens bekämpande inom områden där densamma är mera spridd. — I vissa fall skola enligt förslaget tvångsåtgärder kunna vidtagas mot djurägare. Dylika åtgärder skola kunna vidtagas, om djurägaren vägrar veterinär att taga nödiga blodprov, då medicinalstyrelsen i enlighet med vad förut nämnts förordnat därom, eller att märka djur å vilka sådana prov tagits. Vidare skall handräckning kunna begäras då djurägare, som förbundet sig att nedslakta djur, tredskas härmed. — Inom vilka områden nu upptagna bestämmelser skola tillämpas skall det enligt förslaget ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma efter förslag av medicinalstyrelsen.

Lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen hava i motiveringen till sina nu ifrågavarande förslag i huvudsak anfört följande.

Inom vissa områden, särskilt i norra Sverige, hade sjukdomen endast ringa utbredning. Under inverkan av de åtgärder för sjukdomens bekämpande, som förut förordats, torde dessa områden bliva allt större och allt flera nya sådana komma till. De åtgärder, som borde vidtagas inom dessa områden, vore ämnade att förbereda det slutliga stadium, då inom områdena tvångsåtgärder skulle kunna tillgripas genom tillämpning av epizootilagen.

Den viktigaste åtgärden inom ett sådant område, där sjukdomen hade ringa utbredning, bestode i att uppsåra infekterade besättningar. Det vore därför önskvärt, att undersökningar över sjukdomens förekomst ginge fram på bred front. Viktigt vore också, att medicinalstyrelsen vid nytillkomna sjukdomsfall hastigt erhöle underrättelse därom.

När det gällde att pröva vilka åtgärder, som borde vidtagas mot sjukdomen, talade den omständigheten att sjukdomen hade en viss utbredning inom området för att alltjämt stå kvar på frivillighetens grund. Inför hotet om tvångsåtgärder skulle måhända åtskilliga av de kastningsfall hemlighållas, vilkas förekomst styrelserna ansett vara av betydelse att få kännedom om. Det frivilliga bekämpandet med statsunderstöd borde alltså fortgå enligt förut angivna grunder. Men därutöver borde man genom ytterligare statsunderstöd uppmuntra djurägarna till utrotningsåtgärder och härvidlag kunde man tillgodose även dem, som icke deltog i ett regelrätt bekämpande. Inom områden, sådana som de ifrågavarande, där sjukdomen hade ringa utbredning, torde nämligen djurägarna ofta anse det onödigt att deltaga i bekämpandet.

Som ett led i uppsårandet av infekterade besättningar inginge, att man sökte få inträffade kastningsfall hastigt diagnostiserade. Styrelserna föresloge därför, att *undersökning av fosterhinnor alltid skulle ske kostnadsfritt*, när det gällde trakt, varom här vore fråga. Denna kostnadsfria undersökning måste, om ändamålet skulle vinnas, avse icke blott sådana besättningar, som deltog i det statsunderstödda bekämpandet, utan alla besättningar. Härigenom hoppades styrelserna, att misstänkta fall skulle hastigt bliva klarlagda till sin natur.

Fosterhinnorna borde kunna insändas av djurägaren utan förmedling av veterinär. Emellertid torde rätten till kostnadsfri undersökning i sådana fall, då veterinär anlätades, kunna något utsträckas. Det kunde ju, där sjukdomen misstänktes, vara av stort intresse att erfara något även om andra djur i besättningen, beträffande vilkas hälsotillstånd man kunde hysa tvivel.

Veterinären borde därför vara berättigad att insända jämväl blodprov för kostnadsfri undersökning. Styrelserna ansåge emellertid, att en sådan blodprovsundersökning som regel icke borde få avse hela besättningen, utan endast så många djur, som veterinären ansåge sig böra undersöka för att kunna fastslå om infektion förekomme i besättningen. Önskade djurägaren en omfattande undersökning eller funnes en sådan eljest lämplig, borde antingen han söka anslutning till bekämpandet eller också borde medicinalstyrelsen anbefalla undersökning.

Styrelserna ville därför föreslå att *medicinalstyrelsen erhöles befogenhet att föranstalta om undersökning på statens bekostnad*. Omfattningen av en sådan undersökning borde varje gång bestämmas av medicinalstyrelsen. Den syntes dock icke böra få anställas, med mindre undersökning (av blodprov eller fosterhinnor) givit anledning till misstanke, att sjukdomen förekomme inom viss eller vissa besättningar. Med hänsyn till att denna undersökning förfelade sitt syfte, därest den ej erhöles avsedd omfattning, borde veterinären äga tillgång till tvångsmedel för att genomföra den, där någon djurägare tredskades.

Genom de nu föreslagna bestämmelserna avsåge styrelserna att inom ifrågavarande, från sjukdomen tämligen fria områden uppnå en viss kontroll över hälsotillståndet, så att de fall, då sjukdomen manifesterats, hastigt skulle komma till medicinalstyrelsens kännedom och styrelsen hava möjlighet att utröna infektionens karaktär och utbredning.

När infektion konstaterats, uppkomme också frågan om lämpliga åtgärder däremot. Möjligheterna här vore tämligen begränsade, eftersom man inom dessa områden alltjämt stode kvar på frivillighetens grund. Till en början kunde en viss verkan påräknas av att medicinalstyrelsen meddelade de djurägare, vilkas besättningar undersökts, undersökningsresultaten beträffande samtliga besättningar. Hade sjukdomen konstaterats i någon enskilda besättning, torde åtminstone i vissa fall till följd av allmänhetens ängslan för sjukdomen grannarnas påtryckningar ofta förmå djurägaren att söka bli kvitt densamma. Vidare borde *medicinalstyrelsen meddela anvisningar*, hur sjukdomen skulle bekämpas, och, där så funnes lämpligt, anmana djurägarna att ansluta sig till det frivilliga bekämpandet.

Förhållandena kunde måhända vara sådana, att nedslaktning av ett mindre antal djur skulle kunna befria trakten från sjukdomen. Föreläge nyinfektion, kunde snabba, radikala åtgärder ofta leda till framgång. Styrelserna hade emellertid icke ansett sig kunna föreslå tvångsnedslaktning. Detta skulle alltför mycket strida mot den karaktär av frivillighet, som styrelserna även beträffande nu ifrågavarande områden strävade att bibehålla.

Styrelserna hoppades ernå i det närmaste samma resultat genom att medgiva *ersättning av statsmedel för nedslaktningen*. Emellertid skulle ju nedslaktningen till största delen komma att sakna betydelse, därest några av djurägarna vägrade att slakta. Rätten till ersättning hade därför gjorts beroende av, att alla djurägarna förbunde sig därtill. Hade sådan förbindelse avgivits, syntes den böra vara oåterkallelig och tvångsnedslaktning äga rum, därest djurägare tredskades. Formulär till förbindelsen borde fastställas av medicinalstyrelsen i samband med utfärdandet av föreskrifterna för det frivilliga bekämpandet.

För kontroll över nedslaktningen borde slaktdjuren vara *märkta*. Detta hade förefallit enklast kunna ske så, att redan vid undersökningen samtliga djur försåges med identifieringsmärken, så att nedslaktningsbeslutet komme att hänföra sig till vissa på angivet sätt märkta djur. Närmare föreskrifter om märkningen borde meddelas av medicinalstyrelsen. Styrelsen borde därvid även stadga, att veterinären vid provtagningen skulle för djur-

ägaren framhålla, att han lämpligen icke borde avhända sig undersökta djur, förrän undersökningsresultatet föreläge, och att djur, som skulle slaktas, skulle hållas isolerat på närmare angivet sätt.

Hade statsverket fått vidkännas kostnader för nedslaktning i syfte att befria en ort från sjukdomen, borde detta syfte sedermera icke kunna äventyras genom djurägarens åtgöranden. Då utgångspunkten emellertid alltjämt borde vara, att alla åtgärder skulle vidtagas frivilligt, erbjöde det svårigheter att på ett lämpligt sätt reglera djurägarens skyldighet med avseende å skyddet av besättningen. Styrelserna hade sökt gå en medelväg. De hade ansett mest angeläget att söka tillstänga den smittoväg, där nyinfektion oftast trängde in, nämligen införsel i besättningen av främmande djur. Styrelserna föresloge därför, att djurägaren skulle vara skyldig att *vid inköp iakttaga försiktighet* på visst närmare angivet sätt, vid äventyr att eljest få återgälda nedslaktningsersättningen, om nyinfektionen uppträdde inom två år efter nedslaktningen. Det kunde med visst skäl sägas, att när djurägaren på sådant sätt omintetgjorde det syfte, för vilket statsverket vidkänts mer eller mindre betydande kostnader, han borde ersätta samtliga dessa kostnader, alltså även den nedslaktningsersättning de andra djurägarna uppburit. Styrelserna hade emellertid ansett, att detta skulle föra för långt och att det för allmänna medvetandet framstode såsom mest naturligt, att återbetalningsskyldigheten avsåge vad djurägaren själv uppburit. Denna skyldighet vore tillräckligt betungande för att framkalla den önskvärda varsamheten hos djurägaren. Det vore att märka, att det föreslagna stadgandet hade en begränsad räckvidd. Den djurägare inom orten, som icke åtnjutit nedslaktningsersättning, riskerade icke någon betalningsskyldighet, ehuru en försumlighet från hans sida äventyrade det genom statens mellankommande åvägabragta hälsotillståndet i lika hög grad som annan djurägares försumlighet. Detta berodde på att styrelserna icke velat avlägsna sig från principen om djurägarnas frivilliga medverkan. Denne djurägare hade ju aldrig påkallat statsverkets bistånd och lagligen kunde ej någon återbetalningsskyldighet åläggas honom. Däremot kunde naturligen straffpåföljd komma i fråga, om man ville gå så långt. Man finge dock här påräkna att det egna välförstådda intresset komme att visa sig tillräckligt tvingande; vid underrättelsen om undersökningsresultatet hade också djurägaren erhållit nödiga anvisningar och råd, huru han borde förhålla sig. Betydelsen av återbetalningsskyldigheten inskränkte sig således närmast till att man kunde undvika det stötande, som skulle ligga i att en djurägare, som åtnjutit förmån av statsverket, ostraffat kunde omintetgöra avsikten med dess beviljande. — Det borde anmärkas, att sedan nedslaktning skett, en förnyad undersökning oftast torde visa sig nödvändig. Medicinalstyrelsen hade då möjlighet att förordna därom i enlighet med vad förut sagts.

Av det föregående hade framgått, att styrelserna även beträffande nu ifrågavarande områden fasthållit vid principen om djurägarnas frivilliga medverkan utan tvång, med undantag endast såtillvida, att blodprovsundersökning kunde ske tvångsvis, att djurägare, som anmält djur till nedslaktning, sedermera icke kunde draga sig undan, och att den, som uppburit nedslaktningsersättning, måste ålägga sig viss varsamhet vid inköp av djur. Det kunde möjligen ifrågasättas, att i ett visst avseende gå ett steg längre. En smittoväg, som visat sig vara av stor betydelse, vore *betesgången*. Det kunde synas önskvärt att till hindrande av smittspridning ålägga djurägarna inom dessa områden restriktioner i fråga om betesgången (beträffande dem, som deltog i bekämpandet, gällde ju vissa regler för betesgången). Emellertid syntes man icke, åtminstone för närvarande, kunna tänka sig en sådan åtgärd. Just i de nordliga länen vore det vanligt, att skogs- och utmarker

vore ohägnade och att dessa därjämte nyttjades till bete för hemdjur även av än andra delägare och innehavare av betesrätter å markerna. Det hade visserligen ansetts önskvärt, att betesgång å egentlig skogsmark i största möjliga utsträckning upphörde och ersattes med bete å inhägnade, för ändamålet särskilt anordnade marker. En utväg härtil hade anvisats genom den i lagen den 2 juni 1933 om ägofred upptagna bestämmelsen i 13 § om rätt att erhålla betesreglering. Sagda bestämmelse vore emellertid för sin tillämpning beroende av, att Kungl. Maj:t för visst län eller viss del av län förordnat, att betesreglering finge äga rum.. Förordnande härom hade hittills meddelats allenast beträffande Uppsala och Östergötlands län. Vid sådant förhållande vore det olämpligt att i denna ordning meddela ett stadgande, som på ett ingripande sätt skulle inverka på betesrätten.

Åtgärder inom områden, där sjukdomen icke förekommer eller är synnerligen sällsynt.

Lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen hava föreslagit, att inom område, där sjukdomen är synnerligen sällsynt eller icke alls förekommer, tvångsåtgärder böra föreskrivas. Styrelserna hava sålunda förordnat, att inom dylika områden Kungl. Maj:t skall äga förordna om *tillämpning av epizootilagen den 12 april 1935 (nr 105)* i fråga om sjukdomens bekämpande. Epizootilagen innehåller emellertid endast vissa bestämmelser av principiell natur. Den kompletteras i viss mån av kungörelsen den 12 april 1935 (nr 106) med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar. I sagda kungörelse lämnas till en början vissa bestämmelser av mera allmän natur, gemensamma för de sjukdomar, varå epizootilagen är tillämplig, och därefter bestämmelser för de olika sjukdomarna särskilt. Genom sistnämnda bestämmelser regleras tillämpningen å varje särskild sjukdom av de förut angivna allmänna principerna. Men därjämte ankommer det på medicinalstyrelsen att utfärda råd och anvisningar rörande de veterinärmedicinska åtgärder, som i varje fall böra komma i fråga.

Styrelserna hava funnit det nödvändigt att, på sätt i det följande närmare skall angivas, föreslå regler för tillämpningen av epizootilagens allmänna principer å sjukdomen smittsam kastning, vilka styrelserna ansett böra innefattas i en särskild kungörelse. Förslag till sådan kungörelse har utarbetats av styrelserna. Däremot hava styrelserna ansett, att tills vidare lämpligen bör anstå med utfärdandet av de veterinärmedicinska råd och anvisningar, som erfordras. Med hänsyn till att någon omedelbar tillämpning av epizootilagen icke kan komma i fråga, ha styrelserna föreslagit, att man skall avvakta och söka utnyttja de erfarenheter, som kunna vinnas under det frivilliga bekämpandet.

De av styrelserna förordade stadgandena i ämnet innebära i huvudsak följande.

Den i 2 § epizootilagen stadgade skyldigheten för djurägaren att *anmäla* sjukdomsfall borde, när det är fråga om smittsam kastning, göras tillämplig å *inträffat kastningsfall*, oavsett att orsaken till detsamma ännu icke kunnat utrönas. Det borde enligt styrelsernas mening icke vara djurägaren tillåtet

att slå sig till ro med antagandet, att kastningsfallet haft annan orsak. En undersökning av varje särskilt kastningsfall ha styrelserna dock icke ansett behöva äga rum. Det bör ankomma på veterinären att avgöra om undersökning skall ske eller icke. Såsom anledningar till undersökning ha styrelserna framhållit att sjukdomen eljest uppträtt i grannskapet eller att främmande djur införts i besättningen. Den undersökning, som här avses, skall enligt styrelsernas mening i första hand ske genom *undersökning av fosterhinnorna*. Insändandet av dessa bör efter tillsägelse ombestyras av djurägaren.

Styrelserna hava emellertid ansett att i vissa fall man icke kan nöja sig med undersökning av fosterhinnorna utan måste föranstalta om en mera omfattande *blodprovsundersökning av besättningen*. Så skall vara fallet, då undersökningen av fosterhinnorna visat, att smittsam kastning föreligger. Men även innan en undersökning av fosterhinnorna skett, hava styrelserna ansett det vara angeläget att en brodprovsundersökning göres. Styrelserna hava därför uppställt den regeln, att om grundad anledning finnes att misstänka sjukdomens förekomst, blodprovsundersökning skall ske. För ändamålet må veterinären företaga tjänsteresa till stället och taga blodproven. Har sålunda t. ex. sjukdomen förut yppats i grannskapet, skall alltså en anmälan om kastningsfall kunna föranleda, icke blott att fosterhinnor insändas för undersökning, utan även att veterinären omedelbart utan att avvakta undersökningens resultat, avreser till platsen för att taga blodprov. Styrelserna hava emellertid framhållit, att sådan tjänsteresa icke får företagas i otid.

När veterinären mottagit anmälan om kastningsfall, bör han enligt förslaget icke blott föranstalta om undersökning, där han finner sådan nödig, utan även anbefalla *åtgärder, som kunna vara ägnade att förhindra smittspridning*. Dessa åtgärder kunna på sätt styrelserna framhållit vara växlande, beroende på hur stor sannolikheten är för att sjukdomen föreligger, på olika lokala förhållanden m. m. Medicinalstyrelsen lärer få komma att lämna råd och anvisningar härom.

Styrelserna hava vidare ansett att på samma sätt som inom områden, där sjukdomen har ringa utbredning, det i vissa fall vara gagneligt med en mera *omfattande undersökning av hälsotillståndet inom orten*. De hava därför föreslagit ett stadgande härom.

Sjukdomens bekämpande har ansetts i regel inom här avsedda områden icke kunna ske på annat sätt än att *smittade djur nedslaktas*.

Ersättning för nedslaktade djur skall utgå enligt bestämmelserna i epizootilagen och förenämnda kungörelse med tillämpningsföreskrifter till denna lag.

I betänkandet hava lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen även ifrågasatt huruvida icke borde utfärdas föreskrifter om *införselkontroll* till sådana områden, där sjukdomen är sällsynt eller icke alls finnes. Styrelserna hava därvid närmast tänkt sig bestämmelser liknande dem som gälla för vissa län i fråga om nötkreaturstuberkulosen enligt kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 436) om införsel av nötkreatur till de sex nordligaste länen och Gotlands län. Emellertid hava styrelserna — med hänsyn till den bristande kännedom om den smittsamma kastningens utbredning som för närvarande är för handen — ansett, att med utfärdandet av dylika bestämmelser bör tillsvidare anstå.

Central organisation av bekämpandet.

I betänkandet har i fråga om *organisationen av bekämpandet* föreslagits, att för verkställande av alla undersökningar och handläggning av övriga ärenden rörande smittsam kastning skall inom statens veterinärbakteriologiska anstalt inrättas en särskild avdelning. Denna bör enligt förslaget förestås av en särskild föreståndare, som tillika är föredragande i medicinalstyrelsen i frågor, avseende smittsam kastning. Med hänsyn till att avdelningen sålunda ställes omedelbart under den administrativa ledningen av kastningsbekämpandet bör densamma erhålla en relativt självständig ställning gentemot anstalten i övrigt.

Enligt Kungl. Maj:ts instruktion för anstalten den 29 juni 1926 (nr 392) gäller, att föreståndaren för anstalten är ansvarig för arbetet och ordningen på de till anstalten hörande laboratorier, stallar m. m., varjämte det åligger honom, bland annat, *att* utföra eller låta utföra åt anstalten uppdragna undersökningar eller andra arbeten; *att* leda den underordnade personalens arbeten; *att* själv eller genom laboratorerna föra diarium över arbetena vid laboratorierna samt konceptbok över avgivna utlåtanden; *att* hos medicinalstyrelsen rekvirera för anstaltens verksamhet behövliga medel samt ansvara för deras användning och för förandet av fullständiga räkenskaper; *att* med vissa undantag anskaffa för anstaltens verksamhet behövliga förnödenheter; *att* avgiva redogörelse för anstaltens verksamhet; *att* vid undersöknings utförande välja undersökningsmetod; *och att* anställa viss personal. Dessa åligganden ha ansetts, vad avdelningen för smittsam kastning angår, i stället böra åvila avdelningsföreståndaren, möjligen med något undantag. Vissa ändringar i instruktionen för anstalten bliva sålunda nödvändiga.

Såsom motivering till förslaget har i betänkandet i huvudsak anförts följande.

Såsom av det föregående framginge komme vid sjukdomens bekämpande många betydelsefulla uppgifter att åvila den veterinär, djurägaren anlitate. Men det finnes också andra uppgifter, som skulle lösas, några av veterinärmedicinsk, andra av administrativ natur. Blodprov och andra prov skulle undersökas å laboratorium; undersökningar av hälsotillståndet och av smittvägar å vissa orter skulle planläggas; rådgivande verksamhet skulle utövas; prövning skulle ske, huruvida förutsättningar för bekämpande finnes; beslut skulle meddelas om friförklaring och om återkallelse därav, likaså om upphörande av förmånen av undersökning på statens bekostnad och om återbetalning av statsverkets utlägg; avgörande skulle träffas, om ersättning för nedslaktning skulle utgå, och hemställan skulle göras, att inom viss trakt mera vittgående regler för bekämpandet finge vinna tillämpning. Slutligen vore det av stor vikt för sjukdomens bekämpande, att vetenskaplig forskning i viss utsträckning kunde bedrivas, såsom t. ex. angående sjukdomens smittvägar.

Att dessa uppgifter bleve väl fyllda vore av avgörande betydelse för bekämpandets framgång. Det låge i sakens natur, att ett system av regler, färdigt för tillämpning i varje särskilt fall, icke kunde uppställas, utan att framgången komme att bero av personliga insatser av de i kampen deltagande. Emellertid ägde för närvarande icke så många personer sådana kunskaper

och erfarenhet, att de antydda uppgifterna kunde dem anförtros. Så småningom torde metoderna för bekämpandet bliva mera utexperimenterade och även växa in i allmänhetens medvetande. Man kunde räkna med, att under årens lopp komme att bildas en stam av intresserade och erfarna veterinärer och djurägare. Till en början vore det emellertid nödvändigt, att handhavandet av de angivna uppgifterna centraliserades, då man därigenom kunde erhålla största möjliga enhetlighet i bekämpandet. Det anförda utslöte icke möjligheten, att *framdeles* kunde finnas lämpligt att för vissa trakter *anförtro vissa uppgifter* (huvudsakligen diagnostiskt arbete och förande av register över anslutna besättningar) *åt lokala laboratorier*, närmast då hushållningssällskapens veterinärbakteriologiska laboratorier. Flertalet av dessa vore emellertid nyinrättade och hade tuberkulosdiagnostik som specialuppgift, och de vore för närvarande så belastade med detta arbete, att någon ökning av deras verksamhetsområde knappast nu kunde komma i fråga. Därför torde ännu så länge kunna godkännas endast sådana hushållningssällskapens laboratorier, på vilka redan abortdiagnostik bedreves, och tills vidare endast för diagnostiskt arbete. Styrelserna ansåge emellertid möjligt, att utvecklingen komme att gå därhän, att vid vissa andra av dessa laboratorier avdelningar för bekämpande av smittsam kastning kunde komma att inrättas. Vissa administrativa uppgifter borde emellertid även då åtminstone i huvudsak förbehållas ledningen i huvudstaden.

När det gällde frågan om den organisation, som skulle uppbära nämnda uppgifter, låge det nära till hands att tänka sig en viss fördelning av uppgifterna. Alla administrativa avgöranden skulle kunna träffas inom medicinalstyrelsen, medan de insända proven skulle undersökas å statens veterinärbakteriologiska anstalt, där jämväl det vetenskapliga forskningsarbetet skulle bedrivas. Emellertid syntes vägande skäl tala mot en sådan tudelning. Sålunda ägde arbetsuppgifterna sådant samband med varandra, att ett särskiljande framstode såsom olämpligt och onaturligt. Detta vore särskilt påfallande beträffande den rådgivande verksamheten, som torde få tänkas utövad av veterinära konsulenter. I varje händelse måste under de första åren, då i vissa fall ingen större erfarenhet om bekämpandet ännu förvärvats av de veterinärer, som verkade ute i bygderna, det ofta ankomma på konsulenten att sätta igång bekämpande inom en besättning. Av lätt insedda skäl bleve det även tämligen undantagslöst konsulenten, som finge planlägga och utföra sådan mera omfattande undersökning inom en ort, som förslaget i vissa fall förutsatte. Konsulenternas uppgifter hänvisade dem sålunda närmast till att bliva direkt underställda den administrativa ledningen i medicinalstyrelsen, men å andra sidan vore det ur utbildningssynpunkt av synnerligen stor betydelse, att de även finge följa undersökningsarbetet å laboratoriet. Emellertid vore det även för den administrativa ledningen av vikt att hålla kontakt med laboratoriet. De resultat, som ernåtts vid undersökningsarbetet, bleve ofta av avgörande betydelse för ledningens beslut. Ett nära samarbete vore också ägnat att befrämja en veterinärmedicinskt väl avvägd, praktisk inställning hos den administrativa ledningen. Å andra sidan borde beaktas, att, även om laboratoriearbetet på grund av sin vetenskapliga natur måste lämnas en viss frihet, ett organiserat bekämpande med bidrag av statsmedel likväl måste förutsätta en standardisering även inom laboratoriearbetet, så att bekämpandet icke komme att grundas på annat än omsorgsfullt utexperimenterade, allmänt erkända principer. Även ur denna synpunkt vore alltså ett nära samarbete mellan den administrativa ledningen och laboratoriet att förordas. För övrigt skulle en tudelning medföra, att för både styrelsen och anstalten erfordrades kortregister över besättningarna samt bibliotek.

Rörande *behovet av arbetskraft* för den nya organisationen samt denna arbetskrafts *avlöning* har i betänkandet upptagits följande. För den nya avdelningen inom statens veterinärbakteriologiska anstalt har ansetts skola finnas en föreståndare, vilken tillika skall vara föredragande inom medicinalstyrelsen i ärenden rörande smittsam kastning. Till hans avgörande skall även överlämnas ett flertal av de frågor, däri styrelsen enligt förslaget hade att fatta beslut. Avdelningsföreståndaren bör enligt förslaget med hänsyn till sin ställning inom medicinalstyrelsen benämnas byrådirektör och uppföras å dess stat i lönegrad B 28. Övrig personal har ansetts böra uppföras å anstaltens stat.

Byrådirektören har icke ansetts kunna betungas med att personligen utföra något av det rent diagnostiska arbetet. Vid hans sida bör därför enligt vad som förordats ställas en laborator i lönegraden B 26.

För utförande av den i det föregående omnämnda rådgivande verksamheten och övriga arbetsuppgifter, som sammanhånga därmed, har ansetts erforderligt med två konsulenter. Med hänsyn till den utbildning, som är nödvändig för dessa befattningar, hava de i förslaget satts i lönegraden B 26.

Vidare ha i betänkandet upptagits två assistenter, vilka icke ansetts böra bliva ordinarie utan i stället få åtnjuta arvode, en med 6,500 kronor och en med 4,500 kronor. Dessa tjänster äro enligt vad som anförts i betänkandet avsedda att utgöra passagetjänster, varigenom de även beräknas komma att underlätta rekryteringen av de veterinärer, som ute i landet skola ägna sig åt sjukdomens bekämpande.

Behovet av arbetskrafter för skrivarbete, däri inbegripet registerföring, enklare laboratoriearbete och dylikt, har beräknats i förhållande till antalet undersökningar. Beträffande blodprovsundersökningar har behovet av tekniska biträden uppskattats till ett biträde för varje 10,000-tal undersökningar och behovet av skrivbiträden till ett för varje 25,000-tal undersökningar. I fråga om bakteriologiska undersökningar av annat insänt undersökningsmaterial än blodprov har uppgivits att ett biträde kan vara behjälpligt vid 1,500 undersökningar om året. Av sistnämnda undersökningar utföras enligt uppgift i betänkandet för närvarande 600 om året, men man har ansett, att antalet framdeles kommer att stiga till 1,500. Blodprovsundersökningarna uppgå enligt vad som upplysts i betänkandet för närvarande till nära 40,000 om året. Det har beräknats, att till en början årligen 100,000 undersökningar skola komma att verkställas, framdeles möjligen ända till 300,000.

Med ledning härav har i betänkandet uttalats, att från början 11 tekniska biträden erfordrades. Härav borde ett biträde placeras i lönegraden B 11, ett i lönegraden B 7, och fyra i lönegraden B 4. De övriga borde bliva extra ordinarie med placering, ett biträde i åttonde lönegraden och fyra i sjätte lönegraden. För skrivarbete, däri inbegripet registerföring, beräknades ett ordinarie kanslibitråde med placering i lönegraden B 7 samt tre kontorsbiträden, varav två ordinarie i lönegraden B 4 och ett extra ordinarie i fjärde lönegraden.

Vidare vore nödvändigt att anställa två vaktmästare, av vilka dock endast en borde vara ordinarie med placering i lönegraden B 5, och den andre extra ordinarie med placering i sjunde lönegraden.

Slutligen erfordrades två städerskor. Av dessa borde en vara extra ordinarie i fjärde lönegraden, och en erhålla årlig ersättning av 1,800 kronor.

Rörande *lokalbehovet* för den nya avdelningen har i betänkandet anförts, att för närvarande utrymme icke kunde beredas avdelningen inom veterinär-bakteriologiska anstaltens lokaler. När anstaltens planerade nybyggnad färdigställts, torde emellertid avdelningen kunna förflyttas dit. Under den tid, lokal måste förhyras, kunde några experiment med större försöksdjur icke anställas

Kostnadsberäkning.

I betänkandet ha verkställt beräkningar över de kostnader, som den föreslagna verksamheten skulle komma att draga. Enligt dessa beräkningar skulle administrationskostnaderna första året verksamheten bedrivs uppgå till 172,000 kronor samt kostnaderna för undersökningar och därmed förenade utgifter ävensom ersättning för nedslaktade djur till 87,000 kronor.

Administrationskostnaderna ha i betänkandet beräknats enligt följande grunder.

För avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat erfordrades omkring 70,000 kronor; för arvoden och särskilda ersättningar omkring 13,000 kronor, för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal omkring 20,000 kronor, varav för grundavlöningar omkring 18,000 kronor; samt för särskilda förmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän omkring 6,000 kronor. I nu nämnda hänseenden skulle alltså erfordras omkring 110,000 kronor.

För arbetets ledning vore det nödvändigt, att konsulenterna och i vissa fall även byrådirektören (avdelningsföreståndaren) företoge resor dels för att bedöma läget och förutsättningarna för arbetets igångsättande å viss ort, dels för att vid arbetets början planlägga och organisera detta, dels ock för att i fall av nyinfektion, där smittvägen ej vore uppenbar, på ort och ställe söka utforska denna; detta senare vore av synnerligen stor vikt, då vidgad kunskap om smittvägarna vore en förutsättning för framgångsrikt bekämpande av sjukdomen. För ändamålet beräknades 10,000 kronor om året.

Laboratoriets omkostnader finge beräknas ungefär sålunda:

för bränsle, lyse och vatten	1,000	kronor	
» böcker, papper, telefon m. m.	2,000		»
» lokalhyra	10,000		»
» tvätt m. m.	1,000		»
» inventarier och apparater	17,000		»
» förbrukningsmaterialier	10,000		»
» inköp och underhåll av djur	2,500		»
» försöksverksamhet	1,500		»
» diverse utgifter	3,000		»

} engångskostnad, därefter 2,000 kr.

För ändamålet borde således anslås första året 50,000 kronor, därefter 35,000 kronor.

Vid nu gjorda beräkningar hade hänsyn icke tagits till att anstalten redan nu utövade funktioner, som komme att övertagas av den nya avdelningen. En assistent delvis, fem tekniska biträden, en vaktmästare och en städerska kunde överföras från anstalten, sådan den nu vore, till avdelningen. Härigenom komme alltså anslagen till anstalten i övrigt att minskas med sammanlagt omkring 18,000 kronor.

Om sålunda de beräknade kostnaderna för administrationen, 110,000 kronor, kunde minskas med 18,000 kronor, tillkomme å andra sidan, att i flertalet fall insända blodprov skulle undersökas kostnadsfritt, varför den till statsverket inflytande ersättningen härför, för närvarande omkring 20,000 kronor, till största delen komme att utebliva. — Till kostnaderna komme för resor 10,000 kronor och för omkostnader 35,000 kronor (första året 50,000 kronor).

Enligt förslaget skulle undersökningar kunna utföras även å lokala laboratorier, som medicinalstyrelsen godkänt. För att dessa undersökningar skulle kunna utföras kostnadsfritt, erfordrades bidrag av statsmedel. Sådant bidrag borde, efter medicinalstyrelsens beprövande, kunna utgå till laboratorium, som styrelsen godkänt, efter 50 öre för varje blodprov, som undersöktes. Storleken av det belopp, som härför erfordrades, läte sig för närvarande icke beräkna.

I fråga om de *kostnader som föranledas av bestämmelserna om statsbidrag* till den föreslagna verksamheten i den mån dessa icke redan upptagits under administrationskostnaderna har i betänkandet anförts:

När det gällde att beräkna övriga kostnader, *borde endast kostnaderna på grund av kungörelsen om statsunderstöd* tagas i beräkning. De utgifter, statsverket kunde komma att få vidkännas i anledning av bekämpande enligt epizootilagen, hade, då en omedelbar tillämpning härav icke vore ifrågasatt, icke beräknats. En sådan beräkning bleve för övrigt beroende av de villkor, som i praktiken komme att uppställas för tillämpning av epizootilagen.

De kostnader som föranleddes av bestämmelserna om kostnadsfria undersökningar å anstalten hade tydligen redan beräknats genom upptagande av kostnaderna för den nya avdelningen.

Att beräkna övriga kostnader ställde sig synnerligen svårt. Även om en viss översikt av sjukdomens utbredning numera vunnits, vore det dock omöjligt att förutse, vilken anslutning som kunde förväntas till bekämpandet. Vad i det följande anfördes, finge därför endast uppfattas såsom en försöksberäkning, som styrelserna icke velat undandraga sig men om vars tillförlitlighet de icke kunde känna sig helt övertygade.

Styrelserna antoge, att under de första åren anslutningen icke bleve så livlig. Måhända kunde man vid beräkningen utgå från att 10,000 besättningar deltog i bekämpandet, att varje år 150 djur komme i fråga till nedslaktning enligt den verksamhet, som bedreves inom områden, där sjukdomen vore spridd, att en femtedel av dessa djur måste märkas vid särskild förrättning, att undersökning jämlikt medicinalstyrelsens förordnande inom område, där sjukdomen vore sällsynt anställdes i 150 fall årligen, varje gång av i medeltal 100 djur, och att därvid omkring 250 djur bleve nedslaktade.

Statens kostnader för arvode till veterinärer för blodprovstagnung från de fem första djuren (en krona för varje djur) komme då att uppgå till sammanlagt ungefär 50,000 kronor om året.

Ersättningen av statsmedel för nedslaktning av djur, som tillhörde ansluten besättning inom område där sjukdomen vore spridd, skulle, efter 75 kronor för varje djur, komma att uppgå till något över 11,000 kronor. För den särskilda förrättningen för märkning av de djur, som skulle slaktas, beräknades kostnaden enligt följande grunder: med ett antaget medelavstånd för veterinärens resa fram och tillbaka av 4 mil skulle reseersättningen vid begagnande av egen automobil efter 3 kronor för mil utgöra 12 kronor och arvode enligt 13 § i veterinärtaxan 8 kronor, varemot något dagtraktamente i regel icke komme att utgå; kostnaderna för sådana förrättningar skulle sålunda utgöra 600 kronor.

I fråga om undersökningar, varom medicinalstyrelsen förordnat inom område där sjukdomen är sällsynt, beräknades medelavståndet för veterinärens resa fram och tillbaka vara 6 mil. Reseersättningen utgjorde då, efter 3 kronor för varje mil vid begagnande av egen automobil, 18 kronor. Med tillägg av dagtraktamente, 10 kronor, och arvode, 8 kronor, skulle sålunda för varje förrättning kunna beräknas i medeltal minst 36 kronor, men högre belopp, därest förrättningen toge mera än en dag eller utfördes i flera än en besättning. Kostnaderna för dylika undersökningar skulle sålunda uppgå till sammanlagt lägst 5,400 kronor.

För nedslaktning av djur inom område, där sjukdomen vore sällsynt beräknades den årliga ersättningen av statsmedel, efter 75 kronor för varje djur, komma att uppgå till närmare 20,000 kronor.

Såsom en *sammanfattning* av sina kostnadsberäkningar ha lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen anfört.

Styrelserna hade med tillämpning av förut angivna beräkningsgrunder antagit, att under de första åren av bekämpandet statsverkets utgifter för detta ändamål komme att utgöra omkring 224,000 kronor årligen, vartill under första året komme ytterligare 15,000 kronor för anskaffning av inventarier och apparater till veterinärbakteriologiska anstalten. Såsom nämnts komme enligt förslaget anstaltens inkomster att minskas med omkring 20,000 kronor, varför förslaget innebure en kostnadsökning för statsverket av omkring 244,000 kronor (259,000). Man gjorde emellertid klokt i att utgå ifrån, att kostnaderna icke komme att stanna vid detta belopp utan sannolikt överstiga detsamma. Huruvida beloppet 300,000 kronor kunde tänkas täcka utgifterna undandroge sig emellertid bedömande.

Yttrandena.

I flertalet av de avgivna yttrandena har understrukits vikten av att åtgärder vidtagas från statsmakternas sida i syfte att bekämpa den smittsamma kastningen. Det framlagda förslaget har jämväl i sina grundprinciper vunnit så gott som allmän anslutning. Sålunda hava samtliga hörda myndigheter och korporationer med undantag av länsveterinären i Kalmar län biträtt den uppfattningen att bekämpandet av sjukdomen borde grundas på frivillig anslutning från djurägarnas sida. De anmärkningar, som riktats mot förslaget, hava huvudsakligen gällt omfattningen av de statliga bidragen till bekämpandet. Sålunda hava högre statsbidrag förordats av

ett stort antal länsstyrelser och förvaltningsutskott hos hushållningssällskapen samt länsveterinärer ävensom av lantbruksakademien, Sveriges lantbruks-sällskap, veterinärhögskolan och dess lärarråd samt Avelsföreningens för svensk röd och vit boskap förvaltningsutskott. I ett flertal yttranden har betonats angelägenheten av att i samband med genomförande av det nu ifrågavarande förslaget även handeln med livdjur underkastas reglering. I vissa yttranden har framhållits, att upplysningsverksamheten icke i förslaget i tillräckligt hög grad tillgodosetts. Den tilltänkta organisationen av ledningen för verksamheten har även i några yttranden underkastats kritik. En decentralisering av undersökningarna från statens veterinärbakteriologiska anstalt till veterinärbakteriologiska laboratorier ute i landet har sålunda från vissa håll förordats. Den föreslagna organisationen av avdelningen för bekämpande av sjukdomen inom veterinärbakteriologiska anstalten har i vissa yttranden ansetts mindre lämplig. Härjämte hava en del detaljanmärknin-gar framställts mot de föreslagna bestämmelserna.

Ur yttrandena må här i övrigt återgivas följande.

Länsstyrelserna och hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Uppsala och Örebro län samt veterinärhögskolans styrelse och dess lärarkollegium hava förordat, att alla kostnader för blodprovstagningen skulle gäldas av statsmedel, veterinärhögskolan och dess lärarkollegium dock endast under förutsättning att medicinalstyrelsen i varje särskilt fall lämnat sitt medgi-vande till blodprovstagningen. *Förvaltningsutskotten hos norra hushåll-nings-sällskapet i Kalmar län och norra hushållningssällskapet i Älvsborgs län* hava uttalat, att åtminstone en del av veterinärernas resekostnader för blodprovstagning borde betalas av staten. *Länsstyrelsen i Gotlands län och detta läns samt Älvsborgs läns södra hushållningssällskaps förvaltningsut-skott* hava ifrågasatt, om icke den första blodprovundersökningen kunde helt gäldas av statsmedel. *Länsveterinären i Västerbottens län* har föresla-git, att ersättningarna till veterinärer för blodprovstagning borde gottgöras av staten under det att djurägarna borde bära kostnaderna för undersökningarna å laboratoriet. *Lantbruksakademien* har ifrågasatt om ej ersättningen för själva blodprovstagningen utan inskränkning borde gäldas av statsmedel. *Hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Jönköpings och Skaraborgs län* hava hemställt, att icke blott blodprovstagningen av de fem första djuren i en besättning skulle gäldas av staten utan även veterinärens ersättning för resekostnader. *Länsveterinären i Skaraborgs län* har förordat, att, därest kastning förekomme inom besättning, som icke förut veterligen varit smit-tad av ifrågavarande sjukdom, undersökning av blodprov och fosterhinnor finge ske kostnadsfritt. Visade sig därvid att sjukdomen förekom borde enligt länsveterinärens mening hela besättningen få undersökas med hjälp av statsmedel i den utsträckning som förordats i förslaget. *Länsstyrelsen i Ble-kinge län och hushållningssällskapens förvaltningsutskott i detta län samt i Östergötlands och Kopparbergs län och länsveterinären i Östergötlands län* hava ansett, att den föreslagna ersättningen för nedslaktade djur vore för låg då fråga vore om värdefullare avelsdjur. Länsveterinären har före-

slagit, att ersättningen för djur under 2 år måtte sättas till 100 kronor och för djur över nämnda ålder till 150 kronor. *Länsstyrelsen* och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Hallands län* hava ansett, att ersättning till djurägare för nedslaktat djur borde utgå med visst pris, förslagsvis 40 öre för kilogram slaktad vikt. I andra yttranden hava framhållits vissa allmänna krav på större statsbidrag till sjukdomens bekämpande. Dylika krav hava sålunda framförts av *länsstyrelserna i Jönköpings och Gävleborgs län, länsveterinären i Värmlands län, hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Västmanlands län* samt *Riksförbundet landsbyggdens folk* och *Sveriges allmänna lantbrukssällskap*. *Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Kopparbergs län* och *länsveterinären i Blekinge län* hava ifrågasatt, huruvida icke, på sätt som skett ifråga om bekämpandet av kreaturstuberkulosen, bestämmelser borde meddelas om pristillägg för mjölk från besättningar, inom vilka den smittsamma kastningen bekämpades enligt det föreliggande förslaget.

I vissa yttranden har anmärkts mot den i förslaget upptagna föreskriften om återbetalning under vissa förhållanden av erhållna statsbidrag. *Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Malmöhus län* har funnit bestämmelserna tillkrånglade och för staten ekonomiskt betydelselösa. Utskottet har därför ansett dessa böra utgå ur förslaget. *Svenska länsveterinärföreningen* har förordat, att dessa bestämmelser finge utgå, enär de torde inverka hinderligt för önskvärd anslutning till bekämpandet av sjukdomen. Liknande yrkanden hava även gjorts av *länsstyrelsen* och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Kristianstads län*. I vissa yttranden har framställts yrkande om att bestämmelserna rörande ersättningsskyldigheten för en djurägare, som vid ett samfällt bekämpande av sjukdomen undandrager sig vissa skyldigheter, måtte skärpas. Sådant yrkande har framförts av *länsstyrelsen* och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Jämtlands län*. *Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Skaraborgs län* och *lantbruksakademien* hava förordat, att för dylikt fall djurägare, som utan giltig anledning åsidosatte sina förpliktelser, skulle ersätta samtliga övriga inom området i bekämpandet deltagande djurägare deras utgifter för verksamheten. Lantbruksakademien har i sitt yttrande härom anført.

Ett tillbakaträdande av enskild deltagare skulle enligt förslaget kunna äga rum utan annan påföljd än en viss återbetalningsskyldighet till statsverket, en återbetalningsskyldighet, som icke kunde komma att verka synnerligen avskräckande. Till den omständigheten, att de vida större belopp övriga deltagare fått vidkännas för veterinärens resor, för isoleringsåtgärder o. s. v., för dem bleve bortkastade, toge förslaget icke någon hänsyn. Det vore näppligen riktigt att staten genom löfte om bidrag lockade ett antal ägare av besättningar att deltaga i bekämpandet och nedlägga arbete och kostnader på detsamma men sedan lämnade dessa andra i sticket gent emot en deltagare, som utan giltig anledning droge sig tillbaka. Möjligen hade styrelserna tänkt sig, att deltagarna själva kunde skydda sig mot en sådan eventualitet genom något slags ömsesidigt garantiavtal. Det bleve emellertid mången gång svårt att få ett sådant till stånd vid sidan av de förbindelser förslaget omtalade. Akademien ville därför ifrågasätta, om det icke skulle vara välbetänkt att

i själva kungörelsen införa ett stadgande av innebörd, att den av djurägaren utfärdade förbindelsen skulle innefatta även ett åtagande från utfärdarens sida att, om han droge sig ifrån saken utan anledning, som med hänsyn till omständigheterna kunde anses fullgiltig, ersätta övriga deltagare alla de utgifter, de dittills haft för saken och som genom hans tillbakaträdande bleve onyttiga.

Länsstyrelsen och hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Uppsala län hava ansett att frågan, huruvida djurägare som anslutit sig till ett gemensamt bekämpande av sjukdomen skulle äga frånträda detta, icke skulle, såsom föreslagits, kunna avgöras av ett majoritetsbeslut från djurägarnas sida utan borde prövas av medicinalstyrelsen i varje särskilt fall.

Länsstyrelsen i Uppsala län samt hushållningssällskapets förvaltningsutskott i detta län och Jönköpings län hava förordat, att bestämmelser upptoges därom, att djurägare skall vara skyldig att till veterinär anmäla inträffade kastningsfall inom kreatursbesättningen.

Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Uppsala län har sålunda med instämmande av *länsstyrelsen i länet* anfört:

Enligt erfarenheten från Danmark syntes det ovisst, om en lagstadgad anmälningsplikt i verkligheten komme att efterlevas. Dock borde märkas, att den fruktan för upptäckt av sjukdomen, som skulle framför allt utgöra hinder för anmälningsplikten, väl i första rummet komme att bero på vilka åtgärder upptäckten föranledde. I avseende på inverkan av anmälningen på besättningens marknadsvärde vore anmälningens effekt icke så lätt att beräkna. Men om upptäckten huvudsakligen skulle ha till följd att kreatursägaren på statens bekostnad erhöle hjälp med bekämpandet av sjukdomen, borde ju fruktan för upptäckt icke vara så stark. Därtill komme att det vore lättare att organisera den frivilliga kampen mot sjukdomen, om vederbörande veterinär i största möjliga utsträckning toge kännedom om de besättningar, där sjukdomen uppträtt. Det syntes därför förvaltningsutskottet önskvärt, att frågan om anmälningsplikt såsom komplement till det frivilliga bekämpandet toges upp till förnyat övervägande i samband med att statshjälpen gäves kraftigare innebörd och klarare uttryck på sätt nyss föreslagits.

I *några yttranden* har ifrågasatts, om ej tvångsnedslaktning under vissa förhållanden borde kunna äga rum. *Lantbruksakademien* har härom anfört.

Akademien vore ense med styrelserna däri att man så långt som möjligt borde bygga på frivillighetens grund. Man borde emellertid ej gå allt för långt i detta hänseende. Akademien ville ifrågasätta om ej förslaget gjorde detta åtminstone i fråga om ett fall, nämligen det, då inom område, där sjukdomen vore sällsynt utsikt funnes att genom nedslaktning av ett mindre antal djur befria en hel trakt från sjukdomen. Så stora värden kunde i ett sådant fall stå på spel, att en tvångsnedslaktning vore det enda riktiga. Naturligtvis måste mycket starka skäl finnas för antagandet, att åtgärden skulle leda till åsyftat resultat, men om i ett särskilt fall sådana skäl skulle föreligga, syntes man ej böra tveka att tillgripa densamma. Vidhölls nyssnämnda förutsättning, bleve det endast i undantagsfall som nedslaktning kunde ifrågakomma, och då borde kostnaden för statsverket ej bliva avskräckande stor, ej ens om ersättningen till djurägaren skulle sättas högre än den som enligt förslaget skulle bliva regel vid fall av frivillig nedslaktning.

I vissa yttranden har anmärkts att de förordade bestämmelserna rörande vad djurägaren skall iakttaga vid bekämpandet vore alltför vaga. Utta-landen i denna riktning hava gjorts av *länsstyrelsen* och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Uppsala län* samt *länsveterinären i Östergötlands län*. Länsveterinären har vidare förordat, att märkning av djur, som reagerat positivt vid blodprovsundersökning, borde ske. Länsveterinären har anfört härom.

I förslaget syntes icke vara tillräckligt beaktat, att det statsunderstödda bekämpandet av sjukdomen i en besättning kunde, genom försäljning av smittade djur, leda till ytterligare spridning av sjukdomen. Visserligen angåves, att det skulle åligga djurägare, som medgivits förmånen av fria blodundersökningar, att vid försäljning iakttaga nödig försiktighet, så att icke sjukdomen spredes till besättning, som vore fri från sjukdomen. Detta torde endast innebära, att djurägaren skulle vara skyldig att vid utbudande till försäljning meddela, att djuren vore smittade av kastning. Bestämmelsen kunde icke vara tillfyllest, ty även om djurägaren gäve ett sådant meddelande, kunde han icke kontrollera, var djuren till slut hamnade. För undvikande av smitta genom försålda reagerande djur vore det nödvändigt, att de smittade djuren varaktigt märktes, exempelvis genom ett klipp av viss form i öronen. Ett dylikt märke skulle snart bli allmänt bekant, och allmänheten hade möjlighet att taga sig i akt.

I ett *flertal yttranden* har anmärkts mot den i förslaget upptagna föreskriften att, därest kastningsfall inträffar inom friförklarad besättning, nötkreatur icke få till fullgörande av köp utföras ur besättningen. Det har ansetts, att bestämmelsen kunde givas det innehåll, att utförandet av kreatur ur sådan besättning endast får ske till slakt.

Länsstyrelsen, hushållningssällskapets förvaltningsutskott samt *länsveterinären i Blekinge län* hava ifrågasatt huruvida det icke vore lämpligt, att epizootilagen borde vinna tillämpning även inom mindre områden, där sjukdomen vore sällsynt.

Rörande organisationen för bekämpandet av sjukdomen har *lantbruksakademien* uttalat sina tvivelsmål om dess tillräcklighet, särskilt gällde detta arbetet inom orterna. Det kunde enligt akademiens mening ifrågasättas om verkligen de föreslagna två konsulenter skulle kunna medhinna den rådgivande verksamhet för vilken de vore avsedda. För akademien syntes det som om man borde söka indraga jämväl länsveterinärerna i detta arbete även om därför skulle erfordras, att man beredde dem någon särskild gottgörelse för deras deltagande. Liknande uttalande har gjorts av *veterinärhögskolans lärarkollegium*, i vilket yttrande skolans *styrelse* instämt. *Länsveterinären i Kopparbergs län* har ställt sig tveksam, huruvida överhuvud taget tillräckliga veterinära arbetskrafter funnes tillgängliga ute i landet för förslagets genomförande.

I fråga om den centrala organisationen av bekämpandet har *majoriteten inom veterinärhögskolans lärarkollegium*, i vars yttrande *Svenska veterinärläkareföreningen* instämt, förordat, att ett centrallaboratorium upprättades för undersökningar rörande sjukdomen och att detta bleve en avdelning av sta-

tens veterinärbakteriologiska anstalt. Laboratoriets föreståndare borde följaktligen icke samtidigt innehava ledande befattning inom den medicinalstyrelsen tillhörande administrativa byrån för frågor angående smittsam kastning.

Inom lärarkollegiet har *skiljaktig mening* i förevarande hänseende anförts av *professorn N. Lagerlöf*, som ansett att den i betänkandet föreslagna organisationen vore att föredraga. Till stöd för sin åsikt har Lagerlöf anført bland annat.

Kollegiets uttalande innebure ett direkt avstyrkande av den av styrelserna förordade anordningen, där en ledare eller föreståndare stode ansvarig för hela sjukdomsbekämpandet. Kollegiet föresloge i stället, att detta ansvar uppdelades på tvenne instanser, dels laboratoriet, som på insända prov diagnostiserade sjukdomens förekomst, och dels på en byrå inom medicinalstyrelsen, som med stöd av laboratoriets diagnoser skulle praktiskt leda bekämpandet av sjukdomen ute i landet. Den av kollegiet föreslagna organisationen vore naturligtvis tänkbar, men syntes vida underlägsen den av styrelserna föreslagna.

Man borde med den av styrelserna föreslagna organisationen, enligt vilken man automatiskt skulle ernå ett intimt samarbete mellan laboratoriearbetet och fältarbetet, hava utsikter att nå tillförlitligare och bättre resultat, både när det gällde det praktiska sjukdomsbekämpandet, det vetenskapliga utforskandet av sjukdomen och utbildningen av blivande specialister på området än med den av kollegiet föreslagna organisationen.

Vad det praktiska sjukdomsbekämpandet anginge, borde påpekas, att ledningen för arbetet för dettas lyckliga genomförande vore absolut beroende av de å laboratoriet satta diagnosernas tillförlitlighet. Ledaren för kastningsbekämpandet skulle icke få tid och tillfälle att deltaga i det löpande diagnostiska arbetet på laboratoriet, vilket skulle skötas av den under honom ställda laboratorn. I och med att föreståndaren även vore chef för laboratoriet skulle han emellertid få möjlighet att välja goda medarbetare och i händelse det skulle behövas, kontrollera att god ordning och reda rådde på laboratoriet. Man finge härvid betänka, att ledaren för arbetet hade ansvaret för det lyckliga genomförandet av detsamma, och ingen kunde ha större intresse än han av att hela organisationen och därmed även laboratoriet fungerade på bästa sätt.

Vad det vetenskapliga utforskandet av sjukdomen anginge kunde ett blott bearbetande av inkommande material från vetenskaplig synpunkt knappast vara tillfyllest. Andra för det praktiska sjukdomsbekämpandet vitala frågor vore att smittovägar och bakslag bleve föremål för vetenskapliga undersökningar, och sådana undersökningar hade säkerligen utsikt att ge de bästa resultat, om de utfördes av laboratorieveterinärerna i intimt samarbete med de veterinärer, som hade praktisk erfarenhet av sjukdomsbekämpandet ute i besättningarna. Att sådant samarbete vore lättare att åstadkomma inom en institution än mellan tvenne fristående avdelningar låge i öppen dag.

Visserligen skulle laboratoriet, om det hade tillgångar till en mycket stor försöksgård, självständigt kunna där utföra vissa sådana vetenskapliga undersökningar. Då emellertid av ekonomiska skäl en dylik försöksgård icke upptagits i styrelsernas förslag, syntes det ännu viktigare, att organisationen gjordes sådan, att man från början hade ett intimt samarbete mellan laboratoriet och fältarbetet.

Av det anförda framginge att även om vissa formella invändningar skulle

kunna göras mot styrelsernas förslag till organisation, detsamma dock medförde högst betydande fördelar. Därtill komme, att styrelsernas förslag med en avdelning för bekämpandet utan tvekan bleve billigare än kollegiets förslag med tvenne skilda avdelningar. Det syntes i varje fall ur alla synpunkter klokast, att när arbetet mot den smittsamma kastningen skulle påbörjas, söka åstadkomma en organisation, som hade utsikter att fungera effektivt och friktionsfritt.

Till utlåtandena av statskontoret och allmänna civilförvaltningens löne-nämnd torde jag få återkomma vid redogörelsen för avlönings- och omkostnadsstaterna för statens veterinärbakteriologiska anstalt. I förevarande sammanhang torde dock böra nämnas, att *statskontoret* i sitt utlåtande erinrat om, att styrelserna förutsatt, att kungörelsen den 28 maj 1937 angående statsbidrag till lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård icke skulle vara tillämplig, när enligt förslaget bidrag till eller ersättning för besök av veterinär utginge. Statskontoret, som biträdde styrelsernas uppfattning på denna punkt, ville för sin del förorda, att till klargörande härav ett uttryckligt stadgande av denna innebörd bleve intaget i författningstexten.

Den smittsamma kastningen har enligt vad utredningen giver vid handen fått en avsevärd utbredning inom stora delar av landet. I vissa trakter, som för närvarande äro i mindre grad hemsökta av sjukdomen, lärer densamma mer och mer breda ut sig. De förluster, som genom sjukdomen årligen tillskyndas lantbruket, torde vara betydande. I ett stort antal yttranden har betonats nödvändigheten av att åtgärder i syfte att bistå djurägarna i kampen mot denna kreaturssjukdom vidtagas. I likhet med vad i betänkandet förordats och i yttrandena tillstyrkts anser jag, att de åtgärder som i första hand torde komma i fråga böra vara, att staten biträder med organiserandet av ett av djurägarna frivilligt bedrivet bekämpande av sjukdomen och lämnar detta bekämpande ett ekonomiskt stöd. Att i någon större omfattning tillgripa tvångsåtgärder är, såsom också så gott som enhälligt framhållits, icke tillrädligt. Med hänsyn till att mera ingående erfarenhet saknas huru bekämpandet bör bedrivas och då djurägarna i stor omfattning för närvarande torde vara engagerade i kampen mot kreaturstuberkulosen, torde det nu ifrågasatta bekämpandet av den smittsamma kastningen till en början i allmänhet icke böra bedrivas i större omfattning. Inom områden, där sjukdomen mera sällsynt förekommer, torde emellertid en mera omfattande kamp mot sjukdomen kunna övervägas i enlighet med vad som förordas i betänkandet. Vad åter angår sådana områden, där sjukdomen förekommer synnerligen sällsynt eller också icke alls, lärer kunna ifrågakomma att bekämpa sjukdomen efter de i epizootilagen uppdragna linjerna med tvångsingripande från statsmakternas sida.

Då bekämpandet av sjukdomen bygger på frivillig anslutning från djurägarrens sida, bör det såsom regel ankomma på denne att göra framställning om statens stöd för åtgärder med avseende på hans besättning. Innan dylikt stöd lämnas bör emellertid prövas, huruvida förutsättningar finnas att med framgång upptaga kampen mot sjukdomen inom besättningen. Såsom i be-

Departements-
chefen.

tänkandet föreslagits bör det ankomma på medicinalstyrelsen att verkställa denna prövning. För att staten skall äga någon garanti att det bistånd som lämnas icke missbrukas bör uppenbarligen krävas, att djurägaren förbinder sig att följa de föreskrifter rörande sjukdomens bekämpande, som kunna finnas erforderliga. I betänkandet ha lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen framlagt huvuddragen av de föreskrifter som i sådant hänseende för närvarande böra ifrågakomma. Vad sålunda föreslagits torde i stort sett vara ändamålsenligt. Såsom styrelserna förordat torde det vara lämpligast, att fastställandet av dessa föreskrifter ankommer på medicinalstyrelsen. Bestämmelserna äro huvudsakligen av veterinärmedicinsk beskaffenhet och kunna esomoftast bliva i behov av ändringar och tillägg i den mån nya rön och erfarenheter framkomma rörande sjukdomens bekämpande. Utöver iakttagandet av nämnda föreskrifter bör det emellertid även åligga djurägaren att iakttaga nödig försiktighet, så att smitta icke sprides till besättning, som är fri från sjukdomen.

Målet för bekämpandet är uppenbarligen att helt befria kreatursbesättningar från sjukdomen eller ock bibehålla dem fria från densamma. Att ett sådant resultat uppnåtts bör på något sätt utmärkas utåt. Härigenom möjliggöres för djurägarna att ekonomiskt utnyttja denna besättningarnas högre standard. På sätt i förslaget upptagits torde därför vara lämpligt, att djurägare, vars besättning är fri från sjukdomen, under vissa villkor kan erhålla en auktoritativ förklaring härom. Dylig förklaring bör meddelas av medicinalstyrelsen. Förklaringen bör dock endast meddelas, därest verkligt betryggande garantier föreligga att sjukdomen icke förekommer inom besättningen. De krav som i sådant hänseende föreslagits i betänkandet torde vara tillfyllest. Det bör sålunda i första hand fordras, att djurägaren följer de för sjukdomens bekämpande meddelade föreskrifterna. Vidare torde böra fordras, att minst ett år förflutit efter det sista fallet av smittsam kastning inom besättningen och att under året närmast friförklaringen med en mellantid av sex månader tagits två blodprov av varje djur inom besättningen över ett års ålder samt att varje blodprov visat negativt resultat. Den en gång meddelade friförklaringen torde böra gälla tills den återkallas av medicinalstyrelsen. Mot de av styrelserna i betänkandet angivna omständigheterna, vilka skola föranleda återkallelse av friförklaring, finnes från min sida intet att erinra. Den i förslaget förordade bestämmelsen att — därest kastningsfall inträffar inom en friförklarad besättning — nötkreatur icke må utföras ur besättningen till fullgörande av köp finner jag i likhet med vad i ett flertal yttranden uttalats icke helt tillfredsställande. För att på ett mera effektivt sätt förhindra spridande av smitta genom utförande av djur ur besättningen torde böra gälla, att varje sådant utförande för annat ändamål än till omedelbar nedslaktning skall vara förbjudet.

De former styrelserna i betänkandet föreslagit för statens bistånd vid bekämpandet finner jag lämpliga. Statsunderstöd bör sålunda lämnas djurägarna dels i form av i viss omfattning kostnadsfria undersökningar rörande sjukdomens förekomst inom besättningen och dels i form av bidrag vid nedslaktning av djur för sjukdomens utrotande. I vissa yttranden har ifråga-

satts att genom premiering medelst pristilllägg av mjölk från besättningar, som deltaga i bekämpandet av den smittsamma kastningen, uppmuntra bekämpandet av sjukdomen. En sådan åtgärd skulle otvivelaktigt bidraga att öka intresset hos djurägarna för sjukdomens bekämpande. Med hänsyn till den karaktär av försök, som kännetecknar den föreslagna kampen mot sjukdomen och som, enligt vad jag förut anfört, medför att kampen till en början icke bör bedrivas i större omfattning, anser jag mig icke kunna förorda införande av bestämmelser om sådant pristilllägg.

Vid bedömande av frågan rörande omfattningen av statens ekonomiska bistånd till bekämpandet måste hänsyn tagas till å ena sidan den enskilde djurägarens behov av att erhålla ett så stort bidrag som möjligt och å andra sidan nödvändigheten att tillse, att staten icke i alltför hög grad betungas med utgifter, vilka dock närmast böra bäras av den enskilde. De förslagsställande styrelserna ha ansett, att staten bör bekosta de blodprovsundersökningar, varom veterinär i enlighet med medicinalstyrelsens föreskrifter förordnat, samt därjämte gälda ersättningen till veterinären för tagande av blodproven i fråga om de fem första djuren i varje besättning. Ersättning för nedslaktade djur har föreslagits till femtio kronor för yngre djur och sjuttiofem kronor för äldre djur. I ett stort antal yttranden har hävdats, att de sålunda föreslagna statliga bidragen äro alltför knappt tillmätta. I vissa andra yttranden ha emellertid de föreslagna bidragen ansetts skäliga. För min del kan jag icke tillstyrka högre statsbidrag än som av styrelserna förordats. Det är synnerligen svårt att nu överblicka vilken omfattning, som anslutningen till den ifrågavarande verksamheten kommer att få, och följaktligen även vilka krav, som komma att ställas på statskassan; jag erinrar i detta sammanhang om de mycket betydande kostnader, som betingats av kampen mot nötkreaturstuberkulosen. Till dess större klarhet härutinnan vunnits, torde en viss försiktighet böra iakttagas. Det bör även framhållas, att, då djurägaren har det största intresset av att sjukdomen bekämpas, den övervägande delen av kostnaderna härför bör åvila honom. Den förordade bidragsformen medför, att djurägare med mindre kreatursbesättningar, vilka bäst behöva hjälp, erhålla en fördelaktigare ställning i fråga om understöd till blodprovstagningen. I fråga om de föreslagna ersättningsbeloppen för nedslaktade djur är att märka, att dessa djur i regel icke torde betinga mindre slaktvärde än djur, som nedslaktas på grund av öppen tuberkulos, varför skäl torde saknas att bestämma bidragen till högre belopp än dem som gälla vid nedslaktning för bekämpande av kreaturstuberkulosen.

Den en gång medgivna förmånen av kostnadsfri undersökning bör på sätt föreslagits i betänkandet förbli gällande intill dess densamma återkallas av medicinalstyrelsen. Ett sådant återkallande bör uppenbarligen äga rum, då förutsättningarna för bekämpandet icke längre äro för handen. Vidare bör, såsom också föreslagits, återkallelse ske, då djurägaren icke ställer sig till efter rättelse meddelade föreskrifter rörande sjukdomens bekämpande. Dessa föreskrifter äro i första hand de, som medicinalstyrelsen utfärdat, men därjämte bör djurägaren såsom förut nämnts iakttaga varsamhet till förhind-

rande av att sjukdomen sprides till andra besättningar. Kontrollen över att djurägaren fullgör sina åligganden torde böra utövas av den veterinär, som anlitas vid bekämpandet av sjukdomen. Även om kontrollen icke skulle bli fullt effektiv genom en dylik anordning, synes någon annan utväg knappast stå till buds, därest icke kostnaderna för kontrollen skola stiga till alltför stora belopp. Det bör åligga veterinären att underrätta medicinalstyrelsen, då han finner att djurägaren eftersätter sina ifrågavarande skyldigheter.

Ett bekämpande av sjukdomen torde ofta icke kunna ske med utsikt till framgång, därest det icke sker samtidigt inom ett flertal besättningar. I betänkandet har detta förhållande jämväl beaktats och särskilda föreskrifter ha föreslagits rörande gemensamma åtgärder inom flera besättningar. Vad härutinnan föreslagits finner jag välbetänkt. Det bör alltså ankomma på medicinalstyrelsen att vid avgörande av ansökan om statsbidrag från en djurägare för bekämpandet överväga, huruvida inom trakten kan bildas ett naturligt skyddsområde. Är så ej förhållandet, torde i många fall utsikterna för ernående av ett verkligt resultat vara så små, att staten icke bör träda emellan med bidrag av allmänna medel. Finner medicinalstyrelsen att ett gemensamt bekämpande bör komma till stånd, bör förmånen av kostnadsfria undersökningar ej medgivas med mindre samtliga djurägare, som deltaga i det gemensamma bekämpandet, undertecknat förbindelsen att ställa sig till efter rättelse de mot sjukdomen meddelade föreskrifterna. För den händelse djurägare inom ett område sammansluta sig för sjukdomens bekämpande, torde, som i förslaget förutsatts, särskilda föreskrifter få meddelas i syfte att förhindra att någon av djurägarna genom åsidosättande av sina skyldigheter äventyrar verksamheten i hela trakten och därigenom vållar att de kostnader övriga djurägare nedlagt för ändamålet bliva onyttiga. Här kunde såsom i vissa yttranden ifrågasatts övervägas, huruvida icke till förhindrande av dylikt obehörigt förfaringsätt borde upptagas en mera vittgående återbetalningsskyldighet för djurägare i dylika fall än den som förordats i betänkandet. Emellertid lär den nu ifrågasatta verksamheten böra uppbäras av djurägarens frivilliga åtgöranden. I annat fall kan befäras, att hos djurägarna uppstå betänkligheter mot att ansluta sig till densamma. Jag håller därför före, att man icke lämpligen bör gå längre i fråga om återbetalningsskyldigheten än i betänkandet förordats. Undandraget sig en djurägare sina skyldigheter vid gemensamt bekämpande, bör han alltså vara återbetalningsskyldig till statsverket för vad under de två närmaste åren av statsmedel utgivits för åtgärderna inom den försumliges egen kreatursbesättning. I de av djurägarna utfärdade förbindelserna bör upptagas förbehåll rörande den nu föreslagna återbetalningsskyldigheten. Kungl. Maj:t bör emellertid kunna efter skälighetsprövning befria djurägaren från nämnda återbetalningsskyldighet eller nedsätta densamma. På sätt i förslaget upptagits torde en majoritet av de i den gemensamma kampen mot sjukdomen deltagande djurägarna böra äga rätt att uppsäga nyssnämnda förbindelse och frånträda bekämpandet. Därest icke en sådan möjlighet öppnas, torde djurägare icke i någon större utsträckning komma att ansluta sig till ett gemensamt uppträdande mot sjukdomen.

De åtgärder som nu förordats äro avsedda att tillämpas inom områden, där sjukdomen är mera utbredd. Såsom förut berörts finnas emellertid avsevärda områden, där sjukdomen endast har en ringa spridning. Med hänsyn till de större möjligheter, som föreligga att snabbare utrota sjukdomen inom dessa områden, torde där en mera intensiv verksamhet för sjukdomens bekämpande böra bedrivas. För att få en sådan verksamhet till stånd torde det dock vara nödvändigt, att staten inom dylika områden påtager sig en något större bidragsskyldighet än beträffande förut avsedda områden. Denna mera intensiva verksamhet bör, på sätt i betänkandet förordats, i första hand taga sikte på ett snabbt uppspårande av förekommande smitthärdar. Med hänsyn härtill torde det, såsom föreslagits, vara lämpligt, att inom dessa områden djurägarna, oavsett om de äro anslutna till det frivilliga bekämpandet eller ej, erhålla rätt att kostnadsfritt få undersökning verkställd av de inom besättningarna förekommande kastningsfallen. För detta ändamål torde djurägarna böra äga insända djurens fosterhinnor för kostnadsfri diagnostisering till statens veterinärbakteriologiska anstalt eller godkänt veterinärbakteriologiskt laboratorium. Likaledes bör veterinär, som misstänker förekomsten av sjukdomen, få insända fosterhinnor och blodprov till anstalten för undersökning på statens bekostnad. För att emellertid på ett effektivt sätt få en säker kännedom om sjukdomens förekomst inom ifrågavarande områden bör medicinalstyrelsen, i enlighet med vad som också föreslagits, erhålla befogenhet att föranstalta om blodprovsundersökning inom besättningar, som misstänkas vara infekterade av sjukdomen. Djur, som därvid underkastas sådan undersökning, bör märkas för underlättande av dess identifiering, därest nedslaktningsåtgärder inom besättningen senare skulle ifrågakomma. För blodprovstagningen och märkningen bör i främsta rummet eftersträvas att erhålla djurägarens frivilliga medverkan. I sista hand torde dock, såsom i betänkandet föreslagits, möjlighet böra öppnas att påkalla handräckning hos länsstyrelsen för åtgärdernas vidtagande.

Har sjukdomen konstaterats inom en besättning, kan ifrågasättas, huruvida det icke vore lämpligt, att tvångsåtgärder vidtoges för sjukdomens utrotande inom område varom nu är fråga. Emellertid anser jag i likhet med styrelserna, att bestämmelser härom icke böra upptagas, utan medicinalstyrelsen torde böra söka genom råd och anvisningar få djurägarna att bekämpa sjukdomen eller förmå dem att ansluta sig till det frivilliga bekämpandet. Skulle sjukdomen kunna helt utrotas inom området i fråga genom nedslaktning av ett mindre antal djur, torde på sätt föreslagits medicinalstyrelsen böra söka förmå djurägarna att nedslakta djuren. Nedslaktningen bör i enlighet med förslagets grundprincip ske frivilligt. För att uppmuntra härtill torde medicinalstyrelsen böra äga möjlighet att lämna viss gottgörelse för de nedslaktade djuren. För åtnjutande av dylik gottgörelse bör djurägaren, förutom att nedslakta djuren, förbinda sig att vid inköp av nya djur iakttaga viss försiktighet. Det minimum av varsamhet, som bör fordras, torde, såsom föreslagits, vara, att djurägaren rådgör med veteri-

när rörande faran för smittspridning genom de för inköp avsedda djuren eller ock avfordrar säljaren veterinärintyg rörande sjukdomens förekomst inom dennes kreatursbesättning. Med hänsyn till den karaktär av försök, som kännetecknar den föreslagna verksamheten för sjukdomens bekämpande, kan jag icke förorda att bestämmelser givas om påföljd för underlåten nedslaktning av i den enskildes rättigheter så ingripande natur som styrelserna föreslagit. Det synes för övrigt mindre sannolikt att en djurägare, som förbundet sig att verkställa nedslaktning, skulle kort tid därefter vilja rygga förbindelsen. För den händelse djurägaren eftersätter sina åtaganden i fråga om inköpen, bör han såsom föreslagits bliva återbetalningsskyldig för de bejopp han uppburit såsom bidrag till nedslaktningen. De nu ifrågavarande bidragen torde böra bestämmas till samma belopp, som förordats beträffande förut omfördad nedslaktning.

Såsom redan berörts finnas vissa områden, inom vilka sjukdomen är ytterst sällsynt eller ock icke alls förekommande. Företrädesvis torde detta gälla de nordligare länen. Men även inom län, där sjukdomen är mera allmänt spridd, kunna finnas mindre, begränsade områden, som äro helt fria från sjukdomen eller där den endast finnes inom enstaka besättningar. Inom dylika områden torde, på sätt styrelserna framhållit, böra övervägas att tillämpa epizootilagens strängare bestämmelser. För att nämnda lag skall vinna tillämpning i fråga om smittsam kastning måste emellertid jämlikt 2 § 3 mom. i lagen Kungl. Maj:t därom förordna, varjämte kompletterande föreskrifter böra utfärdas. Mot det av styrelserna framlagda förslaget till sådana föreskrifter finnes i sak intet att erinra från min sida. Emellertid torde tillsviðare med utfärdandet av nyssnämnda förordnande böra anstå, till dess närmare kännedom vunnits om sjukdomens spridning. Medicinalstyrelsen torde böra inkomma med förslag rörande de områden, där epizootilagen bör vinna tillämpning, varefter jag ånyo torde få underställa denna fråga Kungl. Maj:ts skärskådande. Likaledes torde tillsviðare böra anstå med det av styrelserna ifrågasatta införandet av bestämmelser rörande en spärrgräns för införande av nötkreatur till vissa områden i syfte att förhindra spridning av den smittsamma kastningen.

I ett flertal yttranden har uttalats, att det för vinnande av ett säkert resultat av bekämpandet av sjukdomen är nödvändigt att jämväl handeln med kreatur underkastas en särskild reglering. Styrelserna ha såsom förut berörts framlagt ett förslag till bestämmelser i ämnet, vilket förslag emellertid mött starka betänkligheter i ett flertal av de däröver avgivna yttrandena. Enligt min mening är denna fråga ännu icke mogen för sin lösning utan torde tarva ytterligare utredning och överväganden. Sambandet mellan detta spörsmål och det nu ifrågavarande förslaget om bekämpande av den smittsamma kastningen finner jag icke vara av den art, att icke sistnämnda förslag kan genomföras självständigt.

I anslutning till vad av mig förut anförts har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag dels till *kungörelse om åtgärder mot sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur* och dels till *kungörelse med föreskrifter vid tillämpning av epizootilagen den 12 april 1935 (nr 105) å sjukdomen smittsam*

kastning hos nötkreatur, vilka förslag torde såsom *bilaga 1 och 2* få fogas till statsrådsprotokollet.

Vad härefter beträffar statens utgifter för det föreslagna kastsjukebekämpandet torde jag få behandla utgifterna för kastsjukelaboratoriet i samband med anslagen till statens veterinärbakteriologiska anstalt.

I likhet med vad i betänkandet förutsatts håller jag före, att av övriga utgifter för närvarande allenast de vilka grundas på den föreslagna kungörelsen om statsunderstöd böra tagas i beräkning.

Lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen ha antagit, att under de första åren anslutningen till bekämpandet icke kommer att bliva så stor. Med utgångspunkt från att 10,000 besättningar deltaga däri samt att varje år 150 djur jämlikt 6 § i kungörelsen komma i fråga till nedslaktning, av vilka en femtedel måste märkas vid särskild förrättning, ha styrelserna beräknat statens kostnader för arvode till veterinärer för blodprovstagning från de fem första djuren från varje besättning efter en krona för varje djur till sammanlagt ungefär 50,000 kronor om året. Ersättningen av statsmedel för nedslaktning har efter 75 kronor för varje djur beräknats till något över 11,000 kronor. Kostnaderna för den särskilda märkningsförrättningen ha ämbetsverken på i det föregående angivna grunder beräknat till 600 kronor.

Mot de sålunda verkställda beräkningarna har jag intet annat att erinra än att man synes kunna räkna med ett något mindre antal i bekämpandet deltagande besättningar. Med en antagen årlig anslutning av 8,000 besättningar i stället för av styrelsen föreslagna 10,000 samt med i övrigt oförändrade grunder för kostnadernas beräkning skulle statens årliga utgifter i denna del kunna antagas komma att uppgå till $(40,000 + 9,000 + 600 =)$ 49,600 eller i avrundat tal 50,000 kronor.

Mot styrelsernas beräkning av kostnaderna av statsmedel för bekämpandet i sådana trakter, där sjukdomen har allenast ringa utbredning, finnes i och för sig intet att erinra. Dock synes det knappast antagligt, att under det första året förordnanden jämlikt 8 § skola kunna utfärdas i av styrelserna antagen omfattning. De av styrelserna till $(5,400 + 20,000 =)$ 25,400 kronor beräknade kostnaderna torde därför kunna nedsättas till förslagsvis 20,000 kronor.

Styrelserna ha framhållit, att enligt deras förslag blodprovs- och andra undersökningar skulle kunna utföras även å lokala laboratorier, som medicinalstyrelsen godkänt, samt att för att dessa undersökningar skulle kunna utföras kostnadsfritt bidrag av statsmedel erfordrades. Styrelserna, som funne sådant bidrag böra utgå med 50 öre för varje undersökt blodprov, hade emellertid icke kunnat beräkna storleken av det härför erforderliga beloppet.

Jag finner det visserligen ändamålsenligt att lokala laboratorier, som anskaffa erforderlig utrustning, anlitas vid sjukdomens bekämpande. Härigenom komma, bland annat, kostnaderna för den centrala anstalten att minskas. De lokala laboratorierna torde emellertid ännu någon tid vara

helt upptagna med de uppgifter, som föranledas av kampen mot kreaturstuberkulosen. Anslag för statsbidrag till lokalt utförda undersökningar torde alltså för närvarande icke vara erforderligt.

Då, såsom styrelserna anfört, de utgifter av statsmedel, som föranledas av de föreslagna bestämmelserna om kostnadsfria undersökningar å statens veterinärbakteriologiska anstalt, ingå i omkostnaderna för det föreslagna kastsjukelaboratoriet, till vilka jag torde få återkomma längre fram, skulle för de i förevarande sammanhang avsedda åtgärderna mot smittsam kastning hos nötkreaturen för budgetåret 1938/1939 alltså erfordras en medelsanvisning av (50,000 + 20,000 =) 70,000 kronor.

II.

Anslag till statens veterinärbakteriologiska anstalt.

I riksstaten för innevarande budgetår är till avlöningar vid statens veterinärbakteriologiska anstalt uppfört ett förslagsanslag av 179,200 kronor. Den 11 juni 1937 har Kungl. Maj:t för anstalten fastställt följande av riksdagen godkända

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	59,800	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	36,800	
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:			
a) Grundavlöningar m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	69,100	
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	3,900	73,000
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	9,600	
			Summa kronor 179,200.

För anstalten gäller följande av 1937 års riksdag fastställda

Personalförteckning.**Tjänstemän å ordinarie stat.**

Befattning	Lönegrad
1 föreståndare	B 30
2 laboratorer	B 26
1 vaktmästare, tillika preparator	B 8
1 kanslibitråde	B 7
1 tekniskt biträde	B 7
1 vaktmästare	B 7
1 stallförman	B 7
5 kontorsbiträden	B 4.

I samband med avlöningsstatens fastställande har Kungl. Maj:t föreskri-
vit, dels att anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda
av Kungl. Maj:t skall tillsvidare från och med budgetåret 1937/1938 dispo-
neras på följande sätt:

Arvoden till en var av 4 assistenter à 4,500 kronor	kronor	18,000
» » » » » 2 » » 4,200 »	»	8,400
Arvode till en kontrollant	»	3,000
» » » befattningshavare för beredande av bakteriologiska preparat	»	3,000
Arvode till en kemist	»	2,400
» » » redogörare	»	2,000
	Summa kronor	36,800;

dels ock att den under anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie
personal uppförda delposten till grundavlöningar m. m. ej må utan Kungl.
Maj:ts medgivande överskridas.

Under rubriken »uppbörd i statens verksamhet» är på inkomstsidan i
riksstaten för budgetåret 1937/1938 uppfört ett belopp av 235,000 kronor,
utgörande anstaltens beräknade inkomster av försålda sera, vacciner och
ympämnen, undersökningsavgifter m. m.

Vidare må erinras att Kungl. Maj:t i särskilda beslut år 1937 medgivit, att
den under anslagsposten avlöningar till övrig icke ordinarie personal upp-
förda delposten grundavlöningar m. m. finge för budgetåret 1937/1938 över-
skridas med högst följande belopp, nämligen genom beslut den 22 oktober
med 10,000 kronor, genom beslut den 5 november med 3,000 kronor och
genom beslut den 10 december med belopp, motsvarande arvode till en vakt-
mästare, beräknat enligt löneklass 2 b) av den i 26 § kungörelsen den 15 juni
1935 (nr 397) intagna löneplanen.

Slutligen torde jag få nämna, att Kungl. Maj:t den 15 oktober 1937 för-
ordnat att laboratorn vid anstalten H. V. Hedström skall tills vidare, utan
hinder av vad i instruktionen den 29 juni 1926 (nr 392) för statens veterinär-
bakteriologiska anstalt finnes stadgat i fråga om föreståndarebefattningen
vid sagda anstalt, jämte uppehållande av sin laboratorsbefattning vid anstal-
ten, såsom föreståndare leda anstaltens tuberkulosavdelning, därvid vad i
5, 6, 7, 8, 13, 15, 16 och 17 §§, 18 § 3 mom. samt 19 § instruktionen för an-
stalten stadgas beträffande anstaltens föreståndare skall i tillämpliga delar
gälla för Hedström vid fullgörande av nämnda förordnande.

För omkostnader vid statens veterinärbakteriologiska anstalt är i rikssta-
ten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 135,000 kronor.
Anslaget disponeras enligt följande av Kungl. Maj:t den 11 juni 1937 fast-
ställda

Omkostnadsstat.

1. Expenser, <i>förslagsvis</i>	kronor	17,500
2. Övriga utgifter:		
a) lokalhyra, <i>förslagsvis</i>	kronor	3,500
b) inventarier och apparater, <i>förslagsvis</i>	»	7,000
c) förbrukningsmaterialier, <i>förslagsvis</i>	»	35,000
d) inköp och underhåll av djur för vaccinberedning och serumtillverkning, <i>förslagsvis</i>	»	56,000
e) omkostnader för Sätra lantbruk, <i>förslagsvis</i>	»	4,000
f) diverse utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	12,000
		» 117,500
	Summa kronor	135,000.

Erinras må, att Kungl. Maj:t den 22 oktober 1937 medgivit, att anslagsposten till övriga utgifter finge överskridas med ett belopp av högst 30,000 kronor, utgörande med anstaltens tuberkulosavdelnings överflyttande till nya lokaler förbundna kostnader.

Såsom jag vid anmälan av årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 80, framhållit, ha jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1937 tillkallats fem utredningsmän att inom jordbruksdepartementet biträda med utredning angående organiserandet av verksamheten vid statens veterinärbakteriologiska anstalt.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 november 1937 ha nämnda utredningsmän anbefallts att avgiva utlåtande rörande anstaltens anslagsbehov för budgetåret 1938/1939 med hänsyn tagen till att det förut omnämnda förslaget till åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen komme att genomföras under sagda budgetår. Till utredningsmännen ha överlämnats de av mig under punkten 80 anmälda skrivelserna och förslagen, nämligen från föreståndaren för statens veterinärbakteriologiska anstalt, medicinalstyrelsens serumkommission, laboratorerna vid anstalten H. V. Hedström och E. Lehnert samt medicinalstyrelsen, jämte de i ärendet infordrade utlåtandena av statskontoret den 23 oktober 1937 och allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 12 oktober 1937.

Utredningsmännen ha den 11 januari 1938 avgivit anbefallt utlåtande och däri hemställt att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1938/1939 *dels* till statens veterinärbakteriologiska anstalt anvisa till avlöningar ett förslagsanslag av ett till 375,000 kronor avrundat belopp samt till omkostnader ett förslagsanslag av 330,000 kronor, i vilka anslagsposter inbegripits huvuddelen av personal- m. fl. kostnader för bekämpandet av smittsam kastning hos nötkreaturen, *dels ock* att på medicinalstyrelsens stat för

kastningsbekämpandet anvisa till avlöningar ett förslagsanslag av ett till 29,000 kronor avrundat belopp samt till omkostnader (reskostnader) ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

Utredningsmännen ha inledningsvis uttalat, att anstaltens nuvarande organisation företedde stora brister i olika hänseenden och att behovet av en omorganisation vore trängande. En av orsakerna till den bristande effektiviteten i företagets skötsel vore att söka i avsaknaden av en gemensam byggnad för de olika avdelningarna, som för närvarande vore inhysta å fem, delvis på betydande avstånd från varandra belägna lokaler. Denna splittring medförde svårighet för föreståndaren och laboratorerna att utöva erforderlig tillsyn samt orsakade stor tidspilla och betydande extra utgifter. Det vore därför av största vikt att anstaltens lokalbehov snabbast möjligt tillfredsställdes. En annan orsak till anstaltens ineffektivitet vore bristen på tillräckligt antal befattningshavare med därav följande överbelastning av den befintliga personalen samt för lågt satta löner och arvoden över lag.

Utredningsmännen ha i tabellform redogjort för anstaltens arbetsresultat under de fyra sistförflutna budgetåren samt första hälften av innevarande budgetår och ha anført, att verksamheten år från år utökats men att stegringen i arbetsbördan ej följts av ett tillfredsställande tillgodoseende av anstaltens behov av utökad personal. Följden hade blivit, att laboratorerna och de fåtaliga assistenterna såväl som de tekniska biträdena på grund av stor arbetsbörda ej fått tillräcklig tid att ägna erforderlig omsorg åt varje särskild arbetsuppgift. Beträffande lönenivån hade klagomål framförts bland annat över att assistentbefattningarna blivit passageplatser med därav följande brist på precision i arbetet vid ombyte av befattningshavare.

Det vore enligt utredningsmännens mening ett vitalt intresse för anstalten att förvärva välkvalificerad arbetskraft men förutsättningen härför vore, att de anställdas löner och arvoden bringades någorlunda i nivå med vad arbetet på andra områden inom veterinärväsendet inbringade. Härutinnan kunde man ej avvakta lösandet av anstaltens byggnadsfråga. Utredningsmännen ville därför föreslå dels flera nya befattningar, dels ock avsevärda löneförbättringar. Sålunda borde tillkomma nya befattningar i ordinarie ställning för den vetenskapliga personalen. Vidare hade utredningsmännen funnit det erforderligt att i större utsträckning än vad medicinalstyrelsen föreslagit i utlåtandet den 11 september 1937 placera biträdes- och vaktmästarpersonalen i extra ordinarie löneställning. Slutligen hade utredningsmännen höjt löneplaceringarna för den extra personalen, därvid beaktande de synpunkter som av allmänna civilförvaltningens lönenämnd anförts i utlåtandet den 12 oktober 1937.

I fråga om de olika *personalgrupperna* innebär utredningsmännens förslag följande.

Under uttalande, att anstaltens nuvarande omfång krävde en föreståndare, som besatte såväl djupa vetenskapliga insikter som förmåga att på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt leda företaget, ha utredningsmännen föreslagit,

att föreståndaren i likhet med chefen för statens bakteriologiska laboratorium placeras i lönegraden A 1.

Utredningsmännen ha biträtt medicinalstyrelsens förslag om inrättande vid anstalten av två avdelningsföreståndarbefattningar i lönegraden B 28, av vilka den ene skulle förestå bakteriologiska, patologisk-anatomiska och tuberkuloslaboratorierna och den andre serologiska laboratoriet och det föreslagna kastsjukelaboratoriet. Denna arbetsfördelning borde dock gälla endast under det i avvaktan på byggnadsfrågans lösning rådande provisoriet. För ett vart av de nämnda laboratorierna ha utredningsmännen föreslagit en laboratorstjänst i lönegraden B 26 och därvid anfört, att denna löneplacering syntes väl motiverad med hänsyn till önskvärdheten att till dessa poster förvärva väl kvalificerade befattningshavare. Av samma skäl ville utredningsmännen föreslå inrättandet av sex assistentbefattningar med ett årligt arvode av 6,500 kronor och fem dylika befattningar med ett arvode av 4,500 kronor för år.

Utredningsmännen ha därefter anfört, att de med utgångspunkt från den nyssnämnda uppdelningen på fem laboratorier funnit sig böra beträffande varje laboratorium ävensom den för anstalten gemensamma personalen föreslå följande personal.

1. *Bakteriologiska laboratoriet.*

1 laborator i lönegrad B 26, 2 assistenter med årsarvoden å 6,500 kronor, därav en för parasitologiska undersökningar, 1 assistent med årsarvode å 4,500 kronor, 3 tekniska biträden, därav ett ordinarie i lönegrad B 4 och två extra i respektive 4 och 2 lönegraderna, 1 extra ordinarie vaktmästare i 4 lönegraden samt 1 extra ordinarie städerska i 2 lönegraden.

Vidkommande assistenten för de parasitologiska undersökningarna, vilken befattning icke upptagits av medicinalstyrelsen i utlåatandet den 11 september 1937, ha utredningsmännen anfört, att dessa undersökningar oundgängligen krävde en befattningshavare, som uteslutande ägnade sig däråt.

2. *Patologisk-anatomiska laboratoriet.*

1 laborator i lönegrad B 26, 1 assistent med årsarvode å 6,500 kronor, 1 laboratoriebiträde i lönegrad B 7, 3 extra tekniska biträden, därav två i 4 och ett i 2 lönegraden, samt 1 extra vaktmästare i 5 lönegraden.

Utredningsmännen ha anfört, att de övervägt möjligheten att uppföra en provisorisk byggnad, där allt anstaltens obduktionsmaterial skulle samlas och omhändertagas av de olika laboratorerna. Detta skulle göra en patologisk-anatomisk laborator överflödig. Med hänsyn till kostnaderna för en dylik byggnad och den korta tid, varunder den skulle komma till användning, hade utredningsmännen funnit det patologisk-anatomiska laboratoriet böra bibehållas enligt nuvarande ordning men oundgängligen kräva förstärkning med en laborator.

3. *Tuberkuloslaboratoriet.*

1 laborator i lönegrad B 26, 2 assistenter, en med årsarvode å 6,500 kronor och en å 4,500 kronor, 1 förste djurvårdare, extra ordinarie i 12 lönegraden, 2 laboratoriebiträden i lönegrad B 7, 11 tekniska biträden, därav fyra extra ordinarie i 4 lönegraden, fyra extra ordinarie i 2 lönegraden och tre extra i 2 lönegraden, 2 kontorsbiträden i lönegrad B 4, 2 vaktmästare, därav en i lönegrad B 7 och en extra ordinarie i 5 lönegraden, 4 extra ordinarie djurvårdare i 4 lönegraden samt 1 extra ordinarie städerska i 2 lönegraden.

Utredningsmännen ha beträffande placeringen av förste djurvårdaren i 12 lönegraden anfört, att en anmärkningsvärd dödlighet hade varit rådande bland de cirka 10,000 marsvin, som erfordrades för anstaltens verksamhet.

Marsvinen vore synnerligen ömtåliga och krävde en omsorgsfull och insiktsfull vård. Man kunde ej begära, att vederbörande laborator, såsom hittills fått ske, skulle hava tid att öva tillsyn över deras rätta utfodring och vård. Härtill fordrades en djurvårdarförman och för att kunna förvärva en dugande kraft vore det nödvändigt att kunna erbjuda en relativt hög löneplacering.

4. Serologiska laboratoriet.

1 laborator i lönegrad B 26, 1 assistent med årsarvode å 6,500 kronor, 2 assistenter med årsarvoden å 4,500 kronor, 1 kontrollant med årsarvode å 4,000 kronor, 6 tekniska biträden, därav ett i lönegrad B 4, tre extra ordinarie i 4 lönegraden och två extra i 4 lönegraden, 1 kanslibitråde i lönegrad B 7, 3 kontorsbiträden, därav ett i lönegrad B 4 och två extra ordinarie i 5 lönegraden, 1 stallförman i lönegrad B 7, 3 hästskötare, därav en i lönegrad B 5 och två extra ordinarie i 5 lönegraden, 2 extra ordinarie vaktmästare i 5 lönegraden samt en extra ordinarie städerska i 2 lönegraden.

Utredningsmännen ha anfört, att de funne en av medicinalstyrelsen i utlåntagandet den 11 september 1937 föreslagen befattning som kolloidkemist å förevarande laboratorium icke för närvarande erforderlig. Med hänsyn till kontrollantens stora arbetsbörda och i betraktande av att kontrollanten vid statens bakteriologiska laboratorium åtnjöte arvode med 4,000 kronor om året borde arvodet för kontrollanten vid serologiska laboratoriet höjas till sistnämnda belopp. Sedan anstaltens byggnadsfråga lösts, borde å laboratoriet inrättas 1 laboratoriebitråde i lönegrad B 7 och stallförmannen uppflyttas i högre lönegrad.

Personalen på det nuvarande *serodiagnostiska laboratoriet* komme i och med inrättandet av ett kastsjukelaboratorium att till största delen överflyttas på detta. Utredningsmännen ville föreslå att för handhavandet av återstående serodiagnostiska uppgifter till serologiska laboratoriet överfördes 1 assistent och 2 tekniska biträden från det nuvarande serodiagnostiska laboratoriet. Beredningen av ympämnen och vacciner borde ej, såsom för närvarande vore ordnat, vara skild från serologiska laboratoriet utan inordnas i detta under samma laborator.

5. Kastsjukelaboratoriet.

1 byrådirektör i lönegrad B 28, 1 extra ordinarie konsulent i 26 lönegraden, 1 sekreterare i lönegrad B 24, 1 laborator i lönegrad B 26, 2 assistenter, därav en med årsarvode å 6,500 kronor och en å 4,500 kronor, 3 extra ordinarie laboratoriebiträden, därav ett i 11, ett i 8 och ett i 7 lönegraden, 8 extra ordinarie tekniska biträden, därav fyra i 6 och fyra i 4 lönegraden, 1 extra ordinarie kanslibitråde i 7 lönegraden, 3 extra ordinarie kontorsbiträden i 4 lönegraden, 2 extra ordinarie vaktmästare, därav en i 7 och en i 5 lönegraden, och 1 extra ordinarie städerska i 2 lönegraden.

Utredningsmännen ha anfört, att de ansåge sig böra föreslå den ändringen i förslaget till åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreatur, att en av de där föreslagna konsulentbefattningarna måtte utbytas mot en befattning som sekreterare i lönegrad B 24. Härigenom skulle byrådirektören och konsulenten kunna ägna mera tid åt upplysningsverksamhet bland landets jordbrukare. Byrådirektören, konsulenten och sekreteraren borde placeras på medicinalstyrelsens stat. I övrigt hade utredningsmännen följt nämnda förslag beträffande personalen. Utredningsmännen ansåge, att kastsjukelaboratoriet tillsvidare i likhet med vad som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 oktober 1937 vore fallet med tuberkuloslaboratoriet borde intaga en fristående ställning i förhållande till anstaltens föreståndare.

6. För anstalten gemensam personal.

1 redogörare med årsarvode å 3,000 kronor, 1 kemist med halvtidstjänstgöring och årsarvode å 3,000 kronor, 1 vaktmästare tillika preparator i lönegrad B 10, 1 kontorist i lönegrad B 9, 4 kontorsbiträden, därav ett i lönegrad B 4 och tre extra ordinarie i 4 lönegraden, 2 tekniska biträden, därav ett extra ordinarie i 4 lönegraden och ett extra i 2 lönegraden samt 1 extra ordinarie städerska i 3 lönegraden ävensom 1 föreståndare för anstaltens understation i Vindeln med ett arvode av 1,000 kronor för år, 1 jordbruksförman med årslön av 2,400 kronor och 1 jordbruksarbetare med årslön av 900 kronor jämte naturaförmåner.

Utredningsmännen ha funnit befattningen som redogörare böra bibehållas till dess byggnadsfrågan lösts men med ett till 3,000 kronor förhöjt arvode.

Vidkommande *omkostnadsstaten* för statens veterinärbakteriologiska anstalt har anstaltens föreståndare i en till medicinalstyrelsen ställd, den 9 augusti 1937 dagtecknad skrift anfört bland annat.

För vart och ett av de tre sist förflutna budgetåren hade det i den av riksdagen antagna omkostnadsstaten beräknade beloppet visat sig otillräckligt. Så t. ex. hade för budgetåret 1935/1936 måst anvisas ytterligare 38,600 kronor utöver det belopp å 83,000 kronor, som i staten vore upptaget för övriga utgifter. Motsvarande anvisning för budgetåret 1936/1937 utgjorde 107,000 kronor, vartill komme 900 kronor å den i anslaget till expenser ingående delposten bränsle, lyse och vatten. För innevarande budgetår kunde omkostnadsanslaget — enligt staten 135,000 kronor — beräknas bli överskridet med tillhopa 121,650 kronor. Orsakerna till dessa överskridanden vore att söka i att nästföregående budgetårs siffror direkt lagts till grund för påföljande budgetårs anslagsberäkning. Föreståndaren ansåge att härutinnan borde vidtagas rättelse. De för innevarande budgetår beräknade utgifterna ($135,000 + 121,650 =$) 256,650 kronor syntes därför böra läggas till grund för omkostnadsstaten under budgetåret 1938/1939. För att undvika olägenheten med tilläggsanslag borde därjämte den konstanta årliga ökningen av anstaltens utgifter, vilken för de båda senaste budgetåren utgjort i genomsnitt omkring 20 procent, tagas med i räkningen. Med användande av en sådan beräkningsgrund kunde anstaltens omkostnadsstat för budgetåret 1938/1939 antagas komma att uppgå till 299,000 kronor.

I sitt utlåtande den 11 september 1937 har medicinalstyrelsen med hänsyn till anstaltens starkt stegrade verksamhet och då, såsom även av föreståndaren i den nyssnämnda skrivelsen påvisats, anstaltens inkomster ökats i minst motsvarande grad, ansett sig kunna godtaga föreståndarens beräkning av omkostnadsstaten. Härför talade, enligt styrelsens förmenande, även den omständigheten, att anstalten under nästkommande budgetår komme att bedriva sin verksamhet på icke mindre än fem olika lokaler. Styrelsen funne det uppenbart att denna splittring av utrymmena måste medföra en fördyring av driften.

I detta sammanhang ville styrelsen föreslå, att kostnaderna för flaskor och övrigt emballage för expedierande av tuberkulin måtte bestämmas skola bestridas av anstaltens omkostnadsanslag, 2. Övriga utgifter c) förbrukningsmaterialier, i stället för, såsom förut ägt rum, från förslagsanslaget till åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen. Nämnda anslagspost kunde härigenom beräknas komma att stiga med omkring 1,000 kronor för år.

Utredningsmännen ha anfört, att de godtagit medicinalstyrelsens förslag med smärre ändringar beträffande kastsjukelaboratoriet.

Jag torde härtill få anmärka, att utredningsmännen uppenbarligen hänfört sig icke blott till medicinalstyrelsens av mig nyss refererade förslag, vilket uppgjorts under förutsättning att förslaget till bekämpande av smittsam kastning icke skulle kunna föreläggas 1938 års riksdag, utan även till sistnämnda förslag. Såsom jag i redogörelsen för detta förslag omnämnt ha kastsjukelaboratoriets årliga omkostnader beräknats till för första året 50,000 kronor och därefter 35,000 kronor. Härtill komma resekostnader för byrådirektören och konsulenterna, beräknade till 10,000 kronor för år.

Utredningsmännen ha nu anfört, att kastsjukelaboratoriet åtminstone under första tiden av sin verksamhet torde kunna inrymmas i den serodiagnostiska avdelningens nuvarande lokaler, varvid omflyttning borde ske mellan den serologiska avdelningen och expeditionen. Eventuellt syntes en placering på tuberkulosavdelningens lokaler kunna ordnas såsom ett provisorium till dess byggnadsfrågan blivit löst. Det i förslaget till åtgärder mot smittsam kastning till lokalhyra för kastsjukelaboratoriet avsedda beloppet å 10,000 kronor kunde därför utgå ur kostnadsberäkningen. Vidare kunde utgifterna för inventarier och apparater — i förslaget upptagna till 17,000 kronor, varav 15,000 kronor utgjorde engångskostnad — beräknas till allenast 10,000 kronor. De till 10,000 kronor beräknade resekostnaderna borde uppföras på medicinalstyrelsens stat.

Över utredningsmännens förslag ha till följd av remiss yttranden avgivits av statskontoret den 31 januari 1938 och av allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 25 januari 1938. I yttrandena hänvisas i vissa delar till vad statskontoret och lönenämnden tidigare anfört rörande medicinalstyrelsens utlåtande den 11 september 1937.

Statskontoret har såsom allmänt omdöme om utredningsmännens förslag till avlöningstat uttalat, att detsamma icke, såvitt ämbetsverket kunde finna, åsyftade en slutgiltig lösning av anstaltens organisationsfråga utan endast avsåge att utgöra ett provisorium i avvaktan på den pågående utredningen och på lösningen av anstaltens byggnadsfråga. Förslaget ginge emellertid ut på en högst väsentlig utökning av anstaltens nuvarande såväl ordinarie som icke ordinarie personalbestånd ävensom höjning i lönehänseende av vid anstalten redan förefintliga befattningar. Utredningen lämnade visserligen icke möjlighet att med bestämdhet avgöra, vilka olika slags tjänster eller huru många befattningar som kunde bli erforderliga vid anstalten. Statskontoret hölle emellertid före, att betydande jämkningar i förslaget borde kunna göras utan att anstaltens behöriga skötsel därigenom skulle behöva äventyras. En reduktion, särskilt beträffande de föreslagna högre ordinarie befattningarna, förefölle desto mera påkallad som förslaget vore att anse såsom ett provisorium. De skäl, som av statskontoret tidigare anförts mot ett bifall till medicinalsty-

relsens framställning i ämnet — eller att ytterligare utredning borde ske innan åtgärder vidtoges för en mera väsentlig utvidgning av organisationen samt att en allmän översyn av lönegradsplaceringarna kunde förväntas i samband med nu pågående avlöningsrevision — torde fördenskull äga giltighet jämväl när det gällde att taga ställning till det nu framlagda förslaget. Statskontoret ville icke förneka, att en personalökning vid anstalten vore av olika omständigheter påkallad, men föreställde sig, att anstaltens avlöningskostnader borde kunna hållas inom ramen av det i årets statsverksproposition för sådant ändamål beräknade beloppet, 292,000 kronor. Statskontorets granskning av de olika detaljerna i förslaget hade skett från denna utgångspunkt och med beaktande jämväl därav, att en viss förstärkning och avlöningsförbättring beträffande den vetenskapliga personalen i första hand torde vara en förutsättning för att verksamheten vid anstalten i fortsättningen skulle på ett tillfredsställande sätt kunna fullgöras.

Lönenämnden har som allmänt yttrande anfört, att, därest en utökning av anstaltens personal ansåges böra komma till stånd utan att det slutliga resultatet av den pågående utredningen avvaktades, ville lönenämnden icke motsätta sig en personalförstärkning i viss anslutning till utredningsmännens förslag. Ehuru den förebragta utredningen icke lämnade möjlighet att med bestämdhet avgöra vilka olika slags tjänster eller hur många befattningar som kunde vara erforderliga vid anstalten, hölle nämnden för sin del före, att vissa jämkningar i förslaget kunde göras, utan att anstaltens skötsel därigenom behövde äventyras.

I fråga om förslagets detaljer ha i yttrandena följande synpunkter framhållits.

Statskontoret har i nuvarande läge och med hänsyn till den fortgående utvecklingen av anstaltens arbetsuppgifter ej velat motsätta sig, att befattningen såsom föreståndare — i likhet med vad fallet vore i fråga om motsvarande befattning vid statens bakteriologiska laboratorium — placerades i lönegrad A 1. I samband härmed borde den nuvarande föreståndarebefattningen uppföras å indragningsstat. Ett uttalande av enahanda innebörd har gjorts av lönenämnden.

Statskontoret har icke velat förneka, att skäl i och för sig kunde tala för en uppflyttning av de nuvarande laboratoristjänsterna (avdelningsföreståndarebefattningarna) från lönegrad B 26 till lönegrad B 28. Det syntes sannolikt, att en dylik uppflyttning vore motiverad. Innan anstaltens organisationsfråga erhållit sin definitiva lösning, ansåge sig dock statskontoret icke böra förorda den ifrågasatta lönegradsuppflyttningen utan förmenade, att ifrågavarande tjänster tills vidare under rådande provisorium borde bibehållas oförändrade.

Jämväl lönenämnden har sagt sig hysa betänkligheter mot, att särskilda avdelningsföreståndarebefattningar inrättades, innan anstaltens organisationsfråga erhållit sin definitiva lösning. Nämnden ville för sin del ifrågasätta, huruvida icke de nuvarande laboratorieföreståndarna tillsvidare under rådande provisorium skulle kunna jämte laboratorsgöromålen fullgöra en del av de uppgifter, som avsetts för de ifrågasatta avdelningsföreståndarna. Därest i så fall någon förbättring i löneförmånerna utöver lönegraden B 26 kunde anses erforderlig, syntes vederbörande böra tillerkännas lämpligt tilläggsarvode, förslagsvis med belopp motsvarande en löneklass eller 480 kronor.

Statskontoret har anfört, att ämbetsverket icke kunde tillstyrka inrättandet av de föreslagna ordinarie laboratorstjänsterna i lönegrad B 26. En viss utökning av laboratorsbefattningarna vid anstalten syntes likväl befogad. Ämbetsverket ville fördenskull ej motsätta sig, att den nuvarande anstalten — bortsett alltså från kastsjukelaboratoriet — tillfördes ytterligare två dylika tjänster. Liksom fallet vore vid statens bakteriologiska laboratorium borde dock tjänsterna såsom extra ordinarie befattningar hänföras till högst 24:e lönegraden.

Lönenämnden har yttrat, att nämnden funne antalet befattningshavare med vetenskaplig utbildning stort i jämförelse med förhållandena vid statens bakteriologiska laboratorium. Nämnden ville för sin del ifrågasätta, huruvida icke laboratorsbefattningarna i viss utsträckning skulle kunna inrättas å extra stat eller såsom extra ordinarie tjänster, varvid en placering i 24 lönegraden borde kunna komma till användning lika väl som vid statens bakteriologiska laboratorium.

Under erinran om att vid anstalten för närvarande finnes fyra assistenter med arvoden å 4,500 kronor och tre assistenter med arvoden å 4,200 kronor har statskontoret förklarat sig icke vilja motsätta sig en höjning av dessa arvoden till 6,500 kronor, respektive 4,500 kronor.

Lönenämnden har yttrat, att nämnden förutsatte att för åtnjutande av de föreslagna assistentarvodena skulle erfordras en daglig tjänstgöring, som motsvarade den för ordinarie tjänstemän fastställda.

Vidkommande utredningsmännens förslag om inrättande av en befattning som kontorist i lönegrad B 9 samt om höjning av arvodet till redogöraren från 2,000 kronor till 3,000 kronor torde böra erinras om att medicinalstyrelsen i utlåtandet den 11 september 1937 i fråga om en av föreståndaren föreslagen kamrerarebefattning icke funnit sig kunna tillstyrka en så radikal förändring av anstaltens kamerala ledning. Styrelsen anförde vidare.

Anstaltens nuvarande kassör, som vore placerad i lönegrad B 7, syntes böra uppflyttas till lönegrad B 9. Den härigenom ledigblivna kanslibiträdestjänsten borde reserveras för det kontorsbiträde, som förestode serumexpeditionen. Vad beträffade redogöraren hade dennes uppgift att bringa ordning och reda i de kamerala förhållandena varit anmärkningsvärt betungande samt krävt mycken tid och möda att genomföra. På grund av anstaltens stora omfattning och med hänsyn jämväl till den pågående utredningen angående anstaltens byggnadsfråga kunde redogörarens arbete även för framtiden antagas bliva synnerligen maktpåliggande. Det nu till redogöraren utgående arvodet kunde i betraktande av de anförda förhållandena enligt styrelsens mening icke anses utgöra tillfredsställande ersättning, varför styrelsen ville föreslå, att arvodet höjdes till 3,000 kronor.

I sitt över medicinalstyrelsens förslag avgivna utlåtande den 12 oktober 1937 har lönenämnden yttrat i huvudsak följande, som nämnden åberopat såsom yttrande över utredningsmännens förslag.

Lönenämnden ville erinra om, att 1937 års riksdag i fråga om handhavandet av sysslomans-, redogörare- och kassörsgöromålen vid statens bakteriologiska laboratorium ansåg sig böra vidtaga en jämkning i Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag, vari för nämnda göromål med utslutande av det tidigare utgående arvodet till särskild redogörare fanns uppförd en kassörsbefattning i lönegraden B 11. De arbetsuppgifter, som komme att åvila ifrågavarande befattningshavare, vore av den art och omfatt-

ning att det enligt riksdagens mening borde övervägas, huruvida icke befattningen borde i lönehänseende jämställas med sysslomansbefattningar av 3:e klass vid statens sinnessjukhus. Därigenom skulle betryggande garantier skapas för att en för göromålens fullgörande väl kvalificerad kraft kunde erhållas. Det närmare övervägandet härav borde emellertid ankomma på Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill hade riksdagen funnit sig böra ställa ett belopp av högst 6,000 kronor till Kungl. Maj:ts förfogande för anställande vid laboratoriet av en befattningshavare för sysslomans-, redogörare- och kassörsgöromålen. Sedermera hade Kungl. Maj:t medgivit, att vid laboratoriet finge tillsvidare under budgetåret 1937/1938 finnas anställd en extra ordinarie befattningshavare såsom kassör och redogörare i 21 lönegraden.

Ehuru vissa skäl syntes lönenämnden tala för en liknande anordning som den nyssnämnda även vid veterinärbakteriologiska anstalten, hade nämnden likväl ansett, att frågan härom borde upptagas till avgörande först i samband med en blivande översyn av anstaltens organisation i dess helhet. Redogörarebefattningen borde sålunda enligt lönenämndens mening tillsvidare bibehållas såsom en bisyssla. Det med befattningen förenade arvudet syntes lönenämnden möjligen kunna sättas något lägre än vad medicinalstyrelsen föreslagit. Mot den föreslagna uppflyttningen till lönegraden B 9 av anstaltens nuvarande kassör hade lönenämnden intet att erinra, dock att befattningen i personalförteckningen borde upptagas under den för befattningshavare i sagda lönegrad gängse benämningen kontorist.

Statskontoret har i sitt utlåtande den 23 oktober 1937 över medicinalstyrelsens förslag, under erinran om den av 1937 års riksdag godkända lönestaten för statens bakteriologiska laboratorium, sagt sig vilja ifrågasätta, huruvida icke vid en utredning borde övervägas möjligheten att ersätta den nuvarande kanslibiträdestjänsten och redogörarebefattningen med en befattning såsom kassör och bokhållare.

Beträffande övriga av utredningsmännen föreslagna befattningar har lönenämnden yttrat i huvudsak följande.

Utredningsmännen hade föreslagit uppflyttning av den nuvarande befattningen såsom vaktmästare, tillika preparator, från lönegraden B 8 till lönegraden B 10. I medicinalstyrelsens förslag hade befattningen upptagits i förstnämnda lönegrad. Då några särskilda skäl icke blivit av utredningsmännen anförda för den ifrågasatta lönegradsuppflyttningen, kunde lönenämnden, som inhämtat närmare upplysningar rörande befattningshavarens arbetsuppgifter, icke för närvarande tillstyrka den föreslagna åtgärden.

Befattningen såsom förste djurskötare hade utredningsmännen i likhet med medicinalstyrelsen upptagit såsom extra ordinarie i 12 lönegraden. En dylik placering syntes lönenämnden väl hög, varför nämnden ville ifrågasätta, huruvida icke tjänsten åtminstone tillsvidare borde hänföras till 8 lönegraden.

Lönenämnden funne icke tillräckliga skäl anförda för en höjning av kontrollantarvodet från 3,000 till 4,000 kronor. Den omständigheten att kontrollanten vid statens bakteriologiska laboratorium åtnjote arvode med sistnämnda belopp syntes icke i och för sig utgöra något skäl för höjning av arvudet till kontrollanten vid veterinärbakteriologiska anstalten.

Några skäl för den föreslagna placeringen av en städerska såsom extra ordinarie i 3 lönegraden hade utredningsmännen icke anført. Lönenämnden, som icke kunde tillstyrka en högre placering av befattningen än i 2 lö-

negraden, ville särskilt framhålla, att den omständigheten, att tjänsten för närvarande vore upptagen såsom extra ordinarie i 3 lönegraden av den för sinnessjukhusens ekonomipersonal gällande löneplanen, givetvis icke kunde tagas till intäkt för den föreslagna placeringen av befattningen, enär sagda löneplan icke sammanföle med utan låge avsevärt under den för extra ordinarie tjänstemän enligt kungörelsen nr 377/1935 gällande löneplanen.

I detta sammanhang torde jag få erinra om, att lönenämnden i sitt utlåtande den 12 oktober 1937 anfört följande.

Enligt vad som framginge av medicinalstyrelsens förslag samt av vad lönenämnden under hand inhämtat, hade styrelsen vid beräkningen av anslagsbehovet för avlöningsposten till övrig icke-ordinarie personal räknat med bibehållande av ett större antal extra tjänstemän, däribland tre vaktmästare med placering i 2 lönegraden och sexton tekniska biträden i 1 lönegraden. I anledning härav ansåge sig nämnden böra framhålla, att inom civilförvaltningen i övrigt vaktmästarpersonal vanligen brukade placeras i 5 lönegraden samt annan biträdespersonal i lägst 2 lönegraden, för så vitt icke vore fråga om anställning under allenast en kortare tid eller eljest under särskilda förhållanden. Nämda lönesättningsprinciper borde enligt nämndens mening komma till användning jämväl vid veterinärbakteriologiska anstalten. Nämnden ville i detta sammanhang jämväl framhålla, att det, med hänsyn till att medicinalstyrelsen syntes räkna med ett behov av så stort antal extra tekniska biträden som sexton, torde kunna ifrågasättas, huruvida icke åtminstone en del av dessa lämpligen borde erhålla anställning såsom extra ordinarie tjänstemän.

Vad härefter angår det föreslagna laboratoriet för bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur (kastsjukelaboratoriet) ha utlåtanden över det av lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen gemensamt avgivna betänkandet avgivits den 30 november 1937 av statskontoret och den 27 oktober 1937 av allmänna civilförvaltningens lönenämnd. I sina över utredningsmännens förslag avgivna yttranden ha statskontoret och lönenämnden, delvis under hänvisning till de tidigare utlåtandena, ånyo upptagit laboratoriets organisation till skärskådande.

Statskontoret har i sitt utlåtande den 30 november 1937 till en början framhållit, att det syntes vara uppenbart att ett framgångsrikt bekämpande av den ifrågavarande kreaturssjukdomen till väsentlig del vore beroende av att i möjligaste mån enhetlighet ernåddes vid utförandet av de olika arbetsuppgifterna. Det vore fördenskull önskvärt, att, såsom styrelserna framhållit, handhavandet av arbetsuppgifterna särskilt till en början centraliserades. Statskontoret funne det för sin del naturligt, att en central organisation komme till stånd och att densamma anknötes till statens veterinärbakteriologiska anstalt, vid vilken anstalt redan nu den för ändamålet erforderliga sakkunskapen torde vara representerad. I övrigt har statskontoret anfört i huvudsak följande.

Statskontoret hade icke kunnat enbart på grundval av den föreliggande utredningen bilda sig någon bestämd uppfattning, huruvida denna organisation borde givas sådan omfattning och utformning, som styrelserna föreslagit, då frågan härom givetvis till stor del vore beroende av det sätt, på vilket anstaltens verksamhet i övrigt komme att organiseras. Frågan om den

av styrelserna föreslagna organisationen syntes vid nu angivna förhållanden icke böra lösas för sig utan böra tagas upp till övervägande i samband med den pågående utredningen av anstaltens organisation i dess helhet. Med hänsyn härtill ansågo sig statskontoret icke kunna för det dåvarande taga slutlig ställning till organisationsförslaget. Därest resultatet av den igångsatta utredningen icke hunne föreläggas 1938 års riksdag, ville statskontoret därför föreslå, att behovet av arbetskrafter under nästkommande budgetår beträffande den del av verksamheten vid anstalten, varom här vore fråga, bleve tillgodosedd genom anvisande av medel för anställande i erforderlig utsträckning av icke-ordinarie personal.

Vidkommande detaljerna i styrelsernas förslag har statskontoret anfört.

Enligt statskontorets mening förelåge icke anledning att uppföra den ifrågasatta avdelningsföreståndaren på medicinalstyrelsens stat. Den omständigheten, att nämnda befattningshavare tillika skulle vara föredragande i medicinalstyrelsen i de ärenden, det här gällde, syntes icke utgöra tillräckligt skäl för en dylik anordning. I överensstämmelse med vad fallet vore i fråga om avdelningsföreståndare vid statens bakteriologiska laboratorium, torde han böra uppföras å veterinärbakteriologiska anstaltens avlöningsstat och givas samma ställning som dylik avdelningsföreståndare.

Förslaget, att den extra ordinarie vaktmästaren skulle placeras i högre lönegrad än den ordinarie expeditionsvakten, syntes icke stå i överensstämmelse med eljest tillämpade lönetekniska principer.

Vidkommande förslaget att en av städerskorna — varmed här närmast torde avses diskerskor — skulle placeras såsom extra ordinarie befattningshavare i 4 lönegraden ville statskontoret, då anstaltens nuvarande befattningshavare av denna kategori åtnjöte avlöning enligt väsentligt lägre lönegrad, ifrågasätta, huruvida icke en placering i 2 lönegraden vore tillräcklig.

I sitt över utredningsmännens förslag avgivna yttrande har statskontoret erinrat om det i statsverkspropositionen upptagna beloppet av 92,000 kronor till avlöningar åt personalen å kastsjukelaboratoriet, vilket belopp beräknats med utgångspunkt från de i betänkandet verkställda kostnadsberäkningarna. Statskontoret har yttrat, att detta belopp syntes kunna i avvaktan på lösningen av anstaltens organisationsfråga väsentligt reduceras. Innan närmare erfarenhet vunnits rörande den planerade verksamheten vid laboratoriet, borde — såsom statskontoret tidigare frambållit — behovet av arbetskrafter tillgodoses genom anvisande av medel för anställande av icke-ordinarie personal. En begränsning av antalet befattningshavare borde jämväl kunna äga rum.

Beträffande de av utredningsmännen föreslagna särskilda befattningarna har statskontoret anfört.

Statskontoret, som av den förebragta utredningen icke blivit övertygat om nödvändigheten av att under rådande provisorium inrätta en särskild befattning såsom byrådirektör, kunde icke tillstyrka förslaget härom. Ämbetsverket kunde under nuvarande förhållanden icke heller förorda att mer än en assistentbefattning — med ett arvodesbelopp av 6,500 kronor — upptoges å laboratoriet.

I betänkandet hade föreslagits, att, förutom annan personal, skulle anställas en laborator och två konsulenter, samtliga i lönegrad B 26. Utredningsmännen hade på denna punkt förordat, att den ena av konsulentbefatt-

ningarna skulle förändras till en extra ordinarie tjänst i 26 lönegraden och den andra utbytas mot en sekreterartjänst i lönegrad B 24. Statskontoret — som för sin del intet hade att erinra mot att laboratoriet tillfördes en administrativ arbetskraft — ville föreslå, att samtliga tre ifrågasatta tjänster upptoges såsom extra ordinarie. Laboratoristjänsten och konsulentbefattningen borde hänföras till 24 lönegraden och sekreterartjänsten — då behovet härav tillsvidare torde kunna tillgodoses genom anställande av befattningshavare i lägre löneställning — utbytas mot en extra ordinarie notariebefattning i 21 lönegraden. Statskontoret ville slutligen i detta sammanhang framhålla, att ämbetsverket vidhölle sin i utlåtandet den 30 november 1937 uttalade uppfattning, att anledning icke föreläge att uppföra någon av befattningarna vid kastsjukelaboratoriet på medicinalstyrelsens stat.

Sammanfattningsvis har statskontoret anfört, att, därest den högre avlönade personalen vid laboratoriet förstärktes och gäves den löneställning som ämbetsverket föreslagit, skulle avlöningsanslaget för statens veterinärbakteriologiska anstalt för nästkommande budgetår behöva höjas från 179,200 kronor till i runt tal 270,050 kronor. Av det i statsverkspropositionen beräknade beloppet, 292,000 kronor, skulle alltså återstå cirka 21,950 kronor, vilket belopp med lämplig fördelning torde få tagas i anspråk för tillgodoseende av anstaltens behov av lägre avlönad personal.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har i utlåtandet den 27 oktober 1937 ställt sig tveksam till den föreslagna centrala organisationen av bekämpandet och i anledning härav förordat att den särskilda avdelningen, som föreslagits inom veterinärbakteriologiska anstalten för undersökningar rörande ifrågavarande sjukdom, uppfördes på extra stat. Vidare har lönenämnden framställt vissa anmärkningar mot de föreslagna lönerna i fråga om åtskilliga tjänstemän. I utlåtandet har i övrigt anförts bland annat.

Lönenämnden hade funnit det svårt att bilda sig någon mera bestämd uppfattning rörande den tilltänkta organisationens ändamålsenlighet, helst som någon direkt motsvarighet till densamma icke för närvarande finnes. Särskilt syntes invändningar kunna framställas mot förslaget, i vad detsamma avsåge den nya avdelningens ställning i administrativt hänseende till medicinalstyrelsen och till veterinärbakteriologiska anstalten. Enligt lönenämndens uppfattning borde med hänsyn härtill någon tids praktisk erfarenhet inhämtas, innan organisationen definitivt utformades. Lönenämnden ville fördenskull föreslå, att den särskilda avdelningen inom veterinärbakteriologiska anstalten för undersökningar och övriga ärenden rörande smittsam kastning tillsvidare i sin helhet inrättades å extra stat. Ett ytterligare skäl för en dylik anordning vore, att anstaltens personaluppsättning komme att få underkastas en allmän översyn, så snart anstaltens byggnadsfråga blivit löst.

Vald anginge frågorna om de olika befattningshavarnas avlöningsförhållanden, ville lönenämnden i anledning av förslaget om inrättande av två konsulentbefattningar i lönegraden B 26 erinra, att i medicinalstyrelsen en liknande befattning finnes inrättad i lönegraden B 24 å veterinärbyråns avdelning för nötkreaturstuberkulosens bekämpande. Då icke anförts några särskilda skäl, som borde föranleda en högre löneställning för de föreslagna konsulenterna än för den redan existerande konsulenten i medicinalstyrelsen, ansåge lönenämnden, att de ifrågavarande båda konsulenttjänsterna borde placeras i lönegraden B 24.

Behovet av biträdespersonal i de lägre lönegraderna syntes lönenämnden icke möjligt att för närvarande med någon större grad av tillförlitlighet beräkna. Därest den nya avdelningen vid veterinärbakteriologiska anstalten uppfördes å extra stat, komme nu ifrågavarande befattningshavare att erhålla anställning såsom icke-ordinarie tjänstemän. För deras avlönande borde enligt lönenämndens mening ansåas ett på lämpligt sätt avvägt belopp, utan att antalet befattningar eller dessas fördelning på olika lönegrader nu i detalj bestämdes.

Lönenämnden ville i detta sammanhang framhålla, att de icke-ordinarie befattningshavarna i förekommande fall borde placeras i samma lönegrader, som skulle hava ifrågakommit, därest de uppförts å ordinarie stat. Lönegradsplaceringen borde sålunda icke — såsom i betänkandet syntes hava skett — bestämmas med utgångspunkt från, att befattningshavarna skulle beredas ungefär samma faktiska avlöning, oavsett om de vore ordinarie eller icke.

I anledning av förslaget om inrättande av en extra ordinarie städerskebefattning i 4 lönegraden ville lönenämnden erinra, att vid statens bakteriologiska laboratorium från och med innevarande budgetår för utförande av städning och diskning funnes två extra ordinarie biträdesbefattningar i 2 lönegraden.

I yttrandet över utredningsmännens förslag har lönenämnden erinrat om sina tidigare anförda betänkligheter mot att uppföra vissa befattningar för kastsjukelaboratoriet på medicinalstyrelsens stat. Nämnden har vidare förklarat sig kunna biträda förslaget om konsulentbefattningens uppförande såsom extra ordinarie tjänst i 26 lönegraden allenast under förutsättning, att lönegradsplaceringen bleve föremål för förnyat övervägande, därest tjänsten framdeles skulle komma att bli uppförd å ordinarie stat. Slutligen har nämnden ifrågasatt, huruvida icke med inrättandet av en del av de för kastsjukelaboratoriet avsedda tjänsterna kunde anstå, till dess närmare erfarenheter vunnes om laboratoriets arbetsuppgifter.

Vad slutligen angår anstaltens omkostnadsanslag har statskontoret i utlåtandet över medicinalstyrelsens förslag erinrat om de väsentliga överskridanden av dessa anslag, vilka såsom jag tidigare omnämnt, ägt rum under budgetåren 1935/1936 och 1936/1937, men att å andra sidan anstaltens inkomster för sagda budgetår överstigit de härför i riksstaten beräknade beloppen med i avrundade tal respektive 52,800 kronor och 80,600 kronor. Statskontoret har därefter anført, att då medicinalstyrelsen icke förebragt någon närmare motivering beträffande det äskade omkostnadsanslaget, statskontoret icke kunde på grundval av föreliggande material bilda sig någon säker uppfattning rörande anslagsäskandena i denna del, varför ämbetsverket funne sig icke kunna göra något bestämt uttalande i frågan.

I utlåtandet över utredningsmännens förslag har statskontoret anført, att då de sakkunniga icke förebragt närmare motivering beträffande det nu äskade anslaget, statskontoret lika litet som när det gällde att taga ställning till medicinalstyrelsens förslag på denna punkt kunde bilda sig någon säker uppfattning rörande anslagsbehovet i denna del. Ämbetsverket ifrågasatte dock, huruvida icke det begärda anslaget kunde begränsas till det i statsverkspropositionen upptagna beloppet, 305,000 kronor.

Vad först angår ledningen av bekämpandet av den smittsamma kastningen hos nötkreaturen torde denna, såsom också utan meningsskiljaktighet framhållits i förslagen och yttrandena, böra, åtminstone till dess närmare erfarenhet vunnits, utövas centralt. Hinder bör dock ej föreligga att, i den mån överenskommelse kan träffas, för bekämpandet anlita lokala laboratorier med härför erforderlig utrustning och personal. Det för den centrala ledningen nödvändiga laboratoriet — kastsjukelaboratoriet — torde böra organiseras såsom en avdelning inom statens veterinärbakteriologiska anstalt och jag kan alltså icke biträda styrelsernas och utredningsmännens förslag, att vissa befattningshavare vid laboratoriet skola uppföras å medicinalstyrelsens stat. I avbidan på lösningen av anstaltens byggnadsfråga och därmed sammanhängande omorganisation av anstalten, vilka frågor givetvis komma att inverka på den framtida gestaltningen av kastsjukelaboratoriet, torde icke ens någon del av den för detta erforderliga personalen böra givas ordinarie anställning. Med undantag för en assistentbefattning med av Kungl. Maj:t bestämt arvode torde samtliga tjänster vid laboratoriet böra upptagas såsom extra ordinarie.

*Departements-
chefen.*

Ledningen av laboratoriet torde böra anförtros åt en laborator, som tillika skall hava att i medicinalstyrelsen föredraga frågor rörande kastningsbekämpandet. I likhet med vad som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 15 oktober 1937 är fallet med laboratorn vid anstaltens tuberkulosavdelning (tuberkuloslaboratoriet) torde laboratorn vid kastsjukelaboratoriet böra bliva föreståndare för detta laboratorium. Såsom lämplig lönegradsplacering för den ifrågavarande tjänsten förordar jag 26 lönegraden. Med hänsyn till de åligganden såsom föreståndare och föredragande i medicinalstyrelsen som, enligt vad jag nyss anfört, skola åvila tjänsteinnehavaren, torde dessutom ett arvode av 480 kronor för år böra tillerkännas honom.

I likhet med utredningsmännen förordar jag inrättande vid laboratoriet av en konsulent- och en sekreterarebefattning, båda i 24 lönegraden.

Vad beträffar den övriga personalen vid laboratoriet delar jag statskontorets och lönenämndens uppfattning, att med inrättandet av en del av de av styrelserna och utredningsmännen föreslagna tjänsterna kan anstå, till dess närmare erfarenhet vunnits om laboratoriets arbetsuppgifter. Jag kan alltså icke förorda inrättandet av mer än en assistentbefattning med ett arvode av 6,500 kronor för år. För den tekniska och övriga biträdespersonalen torde böra beräknas medel för anställande av ett första laboratoriebiträde i 11 lönegraden, ett laboratoriebiträde i 7 lönegraden, fyra tekniska biträden i 4 lönegraden, ett kanslibitråde i 7 lönegraden, två kontorsbiträden i 4 lönegraden, en vaktmästare i 7 lönegraden och ett kvinnligt biträde i 2 lönegraden.

Med den av mig sålunda förordade organisationen av kastsjukelaboratoriet kommer medelsbehovet för avlöningar vid laboratoriet att utgöra, för arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t (480 + 6,500 =) 6,980 kronor, för arvoden till övrig icke-ordinarie personal grundavlöningar 43,000 kronor och avlöningsförhöjningar m. m. 6,000 kronor eller tillhoppa 49,000 kronor samt för särskilda löneförmåner till extra ordinarie per-

sonal 3,220 kronor. Sammanlagt torde för avlöningar vid kastsjukelaboratoriet alltså behöva anvisas (6,980 + 49,000 + 3,220 =) 59,200 kronor.

Vidkommande härefter avlöningsanslaget för statens veterinärbakteriologiska anstalt i övrigt kan jag, i likhet med statskontoret och lönenämnden, icke innan det slutliga resultatet av utredningen angående anstaltens organisation föreligger förordade vare sig några mera genomgripande förändringar i organisatoriskt avseende eller någon mera betydande utökning av personalen. Att märka är att genom inrättande av ett kastsjukelaboratorium viss personal vid anstalten kommer att frigöras. Denna personal kan då disponeras för anstaltens arbetsuppgifter i övrigt. Viss ytterligare personalökning ävensom någon förbättring i en del befattningshavares lönevillkor synes emellertid ofrånkomlig, därest anstalten under provisorietiden skall kunna fylla sin uppgift.

I enlighet med vad som gäller om laboratorn vid tuberkuloslaboratoriet och vad jag nyss förordat beträffande laboratorn vid kastsjukelaboratoriet torde laboratorn vid det serologiska laboratoriet bära såsom föreståndare leda sistnämnda laboratorium. Den i förhållande till anstaltens föreståndare självständiga ställning, som sålunda skulle tillkomma laboratorerna vid tuberkulos- och serologiska laboratorerna, synes mig motivera, att åt en var av dem gives viss löneförbättring i form av arvode, vilket torde kunna bestämmas till 480 kronor för år.

För ett vart av de övriga båda laboratorerna, nämligen det bakteriologiska och det patologisk-anatomiska laboratoriet, torde bära inrättas en extra ordinarie laboratorstjänst i 24 lönegraden.

Jag anser skäligt, att assistentarvodena höjas till respektive 6,500 kronor och 4,500 kronor för år. Antalet assistentbefattningar med det högre arvodet torde bära bibehållas vid nuvarande fyra. Däremot anser jag mig kunna förordade anställande av ytterligare en assistent med det lägre arvodet, vadan antalet sådana befattningar likaledes skulle komma att uppgå till fyra.

I likhet med statskontoret och lönenämnden vill jag förordade att anstaltens nuvarande kassör hänföres till lönegrad B 9. Den härigenom ledigblivna kanslibiträdestjänsten i lönegrad B 7 torde, såsom medicinalstyrelsen och utredningsmännen förutsatt, få besättas med det kontorsbiträde, som förestår serumexpeditionen. På så sätt blir en kontorsbiträdesbefattning ledig. Med dennas återbesättande med ordinarie innehavare torde bära anstå i avvaktan på anstaltens omorganisation.

Vad medicinalstyrelsen anfört angående de redogöraren tillkommande arbetsuppgifterna synes mig motivera någon förhöjning av det denne befattningshavare tillkommande arvodet. I likhet med lönenämnden kan jag emellertid icke förordade så stor höjning som styrelsen och utredningsmännen föreslagit utan anser redogörarens arvode bära bestämmas till 2,400 kronor, vilket alltså innebär en förhöjning med 400 kronor.

De skäl slutligen som av utredningsmännen förebragts för en förbättring av löneförmånerna åt den djurvårdare, som har hand om anstaltens mar-

svinstam, finner jag beaktansvärda. Jag anser mig dock icke kunna förorda högre lönegradsplacering för denne befattningshavare än i 8 lönegraden.

Såsom framgår av vad jag tidigare anfört, har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut medgivit, att det för avlöningar vid anstalten för innevarande budgetår beviljade förslagsanslaget å 179,200 kronor finge överskridas med sammanlagt omkring 15,000 kronor. I detta belopp ingår arvode till en assistentveterinär ävensom arvode till ett tillfälligt anställt vetenskapligt biträde. Med hänsyn till dels att genom inrättandet av ett kastsjukelaboratorium en assistentbefattning å det serodiagnostiska laboratoriet torde kunna överflyttas till det serologiska laboratoriet, dels att vid bifall till vad jag nyss förordat i fråga om antalet assistentbefattningar med lägre arvode anstalten kommer att tillföras ytterligare en sådan assistent, torde något arvode till veterinärassistent icke behöva tagas i beräkning vid fastställandet av anstaltens medelsbehov för avlöningar. Ej heller torde man behöva räkna med arvodet till det vetenskapliga biträdet. Medelsförbrukningen för avlöningar under innevarande budgetår kan därför efter avdrag av nämnda båda arvoden beräknas till $(179,200 + 15,000 - 4,500 - 3,000 =)$ i avrundat tal 186,700 kronor.

De av mig nu förordade ändringarna i anstaltens — med undantag för kastsjukelaboratoriet — personalstat kräva för sitt genomförande ett belopp av 30,980 kronor. Av beloppet belöpa 780 kronor å avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, 14,760 kronor å arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 14,730 kronor å arvoden till övrig icke-ordinarie personal, därav 13,026 kronor å delposten grundavlöningar m. m., samt 710 kronor å särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän. Lönekostnaderna för kastsjukelaboratoriet har jag tidigare beräknat till 59,200 kronor. Medelsbehovet för avlöningar vid anstalten skulle alltså utgöra $(186,700 + 30,980 + 59,200 =)$ i avrundat tal 276,900 kronor. Emellertid synes mig vad lönenämnden yttrat angående den extra och extra ordinarie personalens vid anstalten avlöningsförhållanden böra föranleda att medel beräknas för någon förbättring i denna personals löneställning. Såsom skäligt belopp härför torde, i avbidan på anstaltens omorganisation, kunna beräknas 5,100 kronor. För avlöningar vid anstalten torde alltså böra anvisas tillhoppa $(276,900 + 5,100 =)$ 282,000 kronor.

Vad härefter beträffar anstaltens omkostnadsstat ha, såsom av utredningen framgår, väsentliga överskridanden av anslaget till omkostnader ägt rum under de senaste budgetåren. Till grund för anslagsbehovet för nästkommande budgetår har anstaltens föreståndare i sin av medicinalstyrelsen och utredningsmännen godtagna beräkning av omkostnaderna lagt den beräknade medelsåtgången under innevarande budgetår, utgörande 256,650 kronor, samt med hänsyn till den konstanta årliga ökningen av anstaltens utgifter, vilken utgjort i genomsnitt 20 procent, hemställt om ett anslag för omkostnader av 299,000 kronor.

För att i möjligaste mån undvika, att det i riksstaten upptagna anslaget till omkostnader jämväl i fortsättningen kommer att överskridas, synes mig den antagliga belastningssiffran under innevarande budgetår, i avrundat tal 260,000 kronor, böra tagas till utgångspunkt för beräkningen av medelsbehovet för nästkommande budgetår. Däremot kan jag icke ansluta mig till uppfattningen, att man därjämte skall hava att räkna med en konstant utgiftsstegring. Ehuru denna utgiftsstegring kan tänkas bliva i viss mån kompenserad av en samtidigt skeende ökning av anstaltens inkomster — att märka är att kastsjukebekämpandet torde komma att medföra viss inkomstminskning för anstalten — synes det mig dock böra ankomma på anstaltens ledning att så avväga verksamheten vid anstalten, att en dylik utgiftsstegring i möjligaste mån undvikas. För kastsjukelaboratoriets omkostnader torde den av utredningsmännen verkställda beräkningen, innebärande ett omkostnadsanslag å i runt tal 45,000 kronor, därav för resor 10,000 kronor, kunna godtagas. För omkostnader vid anstalten torde alltså för nästa budgetår behöva anvisas (260,000 + 45,000 =) 305,000 kronor. Stat för anslaget torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) med godkännande av de av mig för bekämpande bland nötkreaturen av sjukdomen smittsam kastning angivna grunderna till *Förekommade och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar: Åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreaturen* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 70,000

2) för statens veterinärbakteriologiska anstalt fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 föreståndare	B 30
2 laboratorer	B 26
1 kontorist	B 9
1 vaktmästare, tillika preparator	B 8
1 kanslibitråde	B 7
1 tekniskt biträde	B 7
1 vaktmästare	B 7
1 stallförman	B 7
5 kontorsbiträden	B 4

3) godkänna följande avlöningsstat för statens veterinärbakteriologiska anstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1938/1939:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	60,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	58,600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	137,700
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	11,600
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke- ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	13,500
	Summa kronor	282,000

4) till *Statens veterinärbakteriologiska anstalt: Avlöningar* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *förslagsanslag* av 282,000 kronor

5) till *Statens veterinärbakteriologiska anstalt: Omkostnader* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *förslagsanslag* av 305,000 kronor.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten och förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Hugo Nordlander.

F ö r s l a g

till

kungörelse om åtgärder mot sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur.

Beträffande åtgärder för bekämpande av sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur förordnas härigenom som följer:

Om frivilligt bekämpande av sjukdomen enligt medicinalstyrelsens föreskrifter.

1 §.

Medicinalstyrelsen må i enlighet med bestämmelserna i denna kungörelse medgiva, att för utrönande av förekomsten hos nötkreatur av sjukdomen smittsam kastning företages blodprovsundersökning på statens bekostnad.

Framställning om sådan undersökning göres hos veterinär, som har att med eget utlåtande vidarebefordra framställningen till medicinalstyrelsen.

2 §.

Förmånen av kostnadsfri undersökning, som omförmäles i 1 § första stycket, må medicinalstyrelsen bevilja, där styrelsen finner förutsättning föreliggande antingen att hindra sjukdomens uppkomst inom en nötkreatursbesättning eller att, där sjukdomen uppkommit inom en besättning, utrota sjukdomen eller hindra dess spridning.

Djurägare, som beviljats förmån som nyss sagts, skall efter bästa förmåga bekämpa sjukdomen inom sin besättning och är skyldig att iakttaga medicinalstyrelsens föreskrifter för sådant bekämpande. Därjämte åligger det djurägaren att vid försäljning av djur, vid deras betesgång och betäckning samt vid vården i övrigt av besättningen iakttaga nödig försiktighet, så att icke sjukdomen sprides till besättning, som är fri från sjukdomen.

Den av djurägaren anlitade veterinären skall, i den mån möjlighet gives, tillse, att djurägaren fullgör sina skyldigheter i nämnda hänseenden samt, i händelse han visar försumlighet härutinnan, underrätta medicinalstyrelsen.

3 §.

Är framgången av sjukdomens bekämpande i en besättning beroende av att åtgärder vidtagas jämväl inom en eller flera andra besättningar, må den i 1 § första stycket omförmälda förmånen ej beviljas, med mindre en var av djurägarna till medicinalstyrelsen avgivit förbindelse att följa de rörande

bekämpandet meddelade föreskrifterna, vid äventyr av återbetalningsskyldighet till statsverket, som sägs i 7 § andra stycket.

Förbindelsen upphör att gälla, då minst hälften av djurägarna med mera än halva antalet nötkreatur till medicinalstyrelsen anmält, att de vilja upphöra med bekämpandet.

4 §.

Djurägare äger på ansökan erhålla medicinalstyrelsens förklaring, att hans besättning tills vidare skall anses fri från sjukdomen (*friförklaring*), under förutsättning att han följer föreskrifterna för bekämpandet, att minst ett år förflutit efter det sista kastningsfall, som orsakats av Bangs abortbacill, att under året närmast före friförklaringen med en mellantid av minst sex månader tagits två blodprov av varje djur i besättningen över ett års ålder, därvid det sista provet ej må hava tagits tidigare än en månad före friförklaringen, samt att samtliga blodprov, som tagits från besättningen under året närmast före friförklaringen, visat negativt resultat. Friförklaring må icke meddelas, där faran för att ny smitta skall inkomma i besättningen måste anses vara särskilt stor.

Har kastningsfall inträffat inom friförklarad besättning, må, innan undersökning verkställts huruvida kastningsfallet orsakats av Bangs abortbacill, djur icke utföras ur besättningen för annat ändamål än omedelbar nedslaktning.

Har djurägaren brutit mot de för bekämpandet meddelade föreskrifterna, eller har inom besättningen inträffat kastningsfall, som orsakats av Bangs abortbacill, eller har djur reagerat positivt vid blodprovsundersökning eller kan eljest befaras, att sjukdomen på nytt inkommit i besättningen, skall friförklaringen återkallas. Har återkallelse skett allenast av den grund, att ett djur reagerat positivt vid blodprovsundersökning, och finnes vid de två närmast följande blodprovsundersökningarna, av vilka den sista skall hava ägt rum tidigast två månader efter återkallelsen, att intet djur i besättningen över ett års ålder reagerat positivt, må ny friförklaring meddelas.

Veterinären skall äga återkalla friförklaring tills vidare i avbidan å medicinalstyrelsens beslut.

Medicinalstyrelsens meddelande om återkallelse av friförklaring skall lämnas djurägaren i rekommenderad försändelse.

5 §.

Djurägare, som beviljats den i 1 § första stycket omförmälda förmånen, äger å statens veterinärbakteriologiska anstalt erhålla kostnadsfri undersökning av de blodprov, vilka veterinären tagit i överensstämmelse med medicinalstyrelsens föreskrifter för bekämpandet. Därjämte skall, i vad avser de fem första djuren i besättningen, av statsmedel gäldas det arvode, som jämlikt 9 § 12 a) veterinärtaxan den 8 december 1933 (nr 630) tillkommer veterinär för blodprovstagning.

Under den tid friförklaring gäller är djurägaren tillika berättigad att å statens veterinärbakteriologiska anstalt erhålla kostnadsfri undersökning av fosterhinnor från djur, som kastat.

Oaktat medicinalstyrelsen finner förutsättning icke föreligga att bekämpa sjukdomen, må styrelsen medgiva att kostnaderna för redan verkställd blodprovsundersökning skola i den omfattning som förut angivits i denna paragraf gäldas av statsmedel. Sådant medgivande må dock icke lämnas, där det kan antagas att undersökningen verkställts i annat syfte än att främja sjukdomens bekämpande.

6 §.

Deltager djurägare i sjukdomens bekämpande enligt medicinalstyrelsens föreskrifter och finner styrelsen sjukdomen kunna fullständigt utrotas i besättningen genom nedslaktning av något eller några enstaka djur, äger styrelsen, där sådant utrotande anses vara av väsentlig betydelse för sjukdomens bekämpande inom orten i övrigt, på ansökan av djurägaren medgiva denne att för nedslaktning, som sker snarast möjligt och senast inom fjorton dagar efter det medgivandet lämnades, undfå ersättning av statsmedel. Ersättning utgår med femtio kronor för varje djur i åldern sex månader—två år och sjuttiofem kronor då djurets ålder överstiger två år.

Djur, som avses att nedslaktas, skall vara märkt på sätt medicinalstyrelsen föreskriver.

Ersättningen utbetalas av medicinalstyrelsen. Djurägare, som vill komma i åtnjutande därav, skall till styrelsen insända intyg av veterinär eller av två trovärdiga personer, att det märkta djuret nedslaktats.

Har veterinären för märkningen nödgats särskilt besöka besättningen, är han härför berättigad till ersättning av statsmedel enligt gällande tjänstetaxa.

7 §.

Finnas förutsättningarna att inom besättningen bekämpa sjukdomen icke längre föreligga, skall medicinalstyrelsen förordna om upphörande av den i 1 § första stycket omförmälda förmånen. Innan så sker, skola djurägare som beröras av åtgärden hava blivit hörda.

Sådant förordnande må ock meddelas, där djurägaren försummat vad honom enligt 2 eller 4 § åligger. Gäller i ty fall beträffande besättningen av djurägaren utfärdad förbindelse varom förmåles i 3 §, skall han tillika återgälda statsverket dess utgifter dels för undersökning av de blodprov och fosterhinnor, som tagits från besättningen under de två sista åren före styrelsens beslut, och dels för blodprovstagningen, ävensom den ersättning av allmänna medel, som må hava utgått för under samma tid verkställd nedslaktning, där ej Kungl. Maj:t finner skäligen medgiva befrielse från återbetalningsskyldighet eller nedsättning av det belopp, som djurägaren skall återgälda statsverket.

Om särskilda åtgärder i vissa trakter.

8 §.

Har inom län eller del därav sjukdomen icke mer än ringa utbredning, skola, där Kungl. Maj:t på hemställan av medicinalstyrelsen så förordnar, jämväl bestämmelserna i 9—13 §§ där äga tillämpning. Innan styrelsen gör sådan hemställan, skall den höra vederbörande hushållningssällskap.

9 §.

Djurägare, som misstänker att djur i hans besättning lider av sjukdomen, äger insända fosterhinnor från djuret till statens veterinärbakteriologiska anstalt för kostnadsfri undersökning beträffande förekomsten av sjukdomen. Sådan kostnadsfri undersökning skall ock ske, där veterinär, som funnit sig hava anledning misstänka sjukdomens förekomst inom en besättning, insänt fosterhinnor eller blodprov från ett eller flera djur i besättningen till anstalten.

Vid insändande av fosterhinnor eller blodprov skall uppgivas ändamålet med undersökningen, djurägarens namn och hemvist, djurets namn och ålder samt den fastighet, där det finnes uppställt, ävensom namnet på den veterinär som anlitas.

Djurägaren och veterinären skola underrättas om undersökningens resultat.

10 §.

Finner medicinalstyrelsen anledning föreligga till misstanke, att sjukdomen förekommer inom en eller flera besättningar, äger styrelsen förordna veterinär att, i den omfattning styrelsen finner lämplig, inom angivna besättningar taga blodprov för kostnadsfri undersökning å statens veterinärbakteriologiska anstalt beträffande sjukdomens förekomst. De djur från vilka tagits prov skola förseas med igenkänningsmärken på sätt medicinalstyrelsen föreskriver.

Förvägras veterinären att taga nödiga blodprov eller att märka djuren, äger länsstyrelsen, efter framställning av veterinären, förordna om handräckning för sådant ändamål.

För åtgärder, som vidtagas jämlikt denna paragraf, skall veterinären erhålla ersättning av statsmedel enligt gällande tjänstetaxa.

11 §.

Sedan den i 10 § omförmälda undersökningen slutförts, skola ägarna till de undersökta djuren ävensom vederbörande veterinär av medicinalstyrelsen underrättas om undersökningens resultat beträffande samtliga undersökta djur. Har sjukdomen konstaterats, skall medicinalstyrelsen samtligt meddela anvisningar, huru sjukdomen lämpligen bör bekämpas.

Finner styrelsen förutsättning föreligga att genom nedslaktning av ett

mindre antal djur utrota sjukdomen inom det undersökta området, skall detta angivas i underrättelsen, så ock under vilka villkor statsbidrag kan utgå för ändamålet. I ty fall skall underrättelsen givas djurägarna i rekommenderad försändelse samt åtföljas av formulär till sådan förbindelse varom förmäles i 12 §.

12 §.

Hava ägarna till samtliga de djur, vilka i medicinalstyrelsens underrättelse ifrågasatts för nedslaktning, inom tio dagar efter underrättelsens avsändande inkommit till medicinalstyrelsen med skriftlig förbindelse innefattande åtagande *dels* att nedslakta djuren *dels ock* att fullgöra vad i 13 § föreskrives vid där stadgat äventyr, skall för djur, som nedslaktas inom tre veckor efter underrättelsens avsändande, av statsmedel utgå ersättning enligt de i 6 § stadgade grunderna.

Vad i 6 § tredje stycket finnes föreskrivet angående utbetalande av ersättning samt vad djurägare skall iakttaga för att utbekomma sådan skall ock gälla i fråga om ersättning varom sägs i första stycket.

13 §.

Djurägare som tillgodonjutit ersättning för nedslaktning, som omförmäles i 12 §, skall vid inköp av djur, som icke tillhör friförklarad besättning och ej heller härrör från område, där epizootilagen den 12 april 1935 (nr 105) äger tillämpning med avseende å sjukdomen, rådfråga vederbörande tjänsteveterinär rörande faran för smittspridning genom djuret eller ock avfordra säljaren veterinärintyg rörande sjukdomens förekomst i dennes besättning. Har djurägaren gjort sig skyldig till underlåtenhet härutinnan, och yppas sjukdomen på nytt i hans besättning inom två år från det nedslaktningen skedde, skall djurägaren återgälda, vad av allmänna medel utgått såsom ersättning för de nedslaktade djuren där ej är sannolikt, att underlåtenheten icke medverkat till att sjukdomen inkommit i besättningen.

Allmänna bestämmelser.

14 §.

Medicinalstyrelsen äger medgiva, att vad i denna kungörelse stadgats rörande statens veterinärbakteriologiska anstalt skall gälla jämväl annat veterinärbakteriologiskt laboratorium. Det skall åligga dylikt laboratorium att underrätta styrelsen om resultatet av de vid laboratoriet i enlighet med denna kungörelse verkställda undersökningarna.

15 §.

Är veterinär berättigad till ersättning av statsmedel för åtgärd jämlikt denna kungörelse, skall han i föreskriven ordning insända räkning härå till medicinalstyrelsen, som det åligger att efter granskning av räkningen till veterinären utbetala honom tillkommande ersättningsbelopp.

16 §.

De närmare bestämmelser, som kunna erfordras för tillämpningen av denna kungörelse, meddelas av medicinalstyrelsen.

17 §.

Förordnar Kungl. Maj:t, att epizootilagen den 12 april 1935 (nr 105) skall beträffande visst område äga tillämpning med avseende å sjukdomen, upphör denna kungörelse att gälla inom området.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1938.

Förslag

till

kungörelse med föreskrifter vid tillämpning av epizootilagen den 12 april 1935 (nr 105) å sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Förekommer sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur icke inom visst län eller del därav eller har den där allenast synnerligen ringa utbredning, skola inom sådant område, där Kungl. Maj:t på gemensam framställning av medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen samt efter hörande av vederbörande hushållningssällskap det förordnar, bestämmelserna i epizootilagen äga tillämpning med avseende å sjukdomen. Vid tillämpningen skola iakttagas de i det följande givna stadgandena.

2 §.

Inträffar fall av kastning, åligger det djurägaren att ofördröjligen och sist inom 24 timmar göra anmälan därom hos vederbörande tjänsteveterinär eller närmast boende veterinär.

Kan det misstänkas att smittsam kastning föreligger, skall veterinären tillsäga djurägaren att ofördröjligen insända fosterhinnor från djuret till statens veterinärbakteriologiska anstalt eller annat av medicinalstyrelsen godkänt veterinärbakteriologiskt laboratorium.

Visar undersökningen av fosterhinnorna, att sjukdomen förekommer, skall veterinären omedelbart avresa till stället, verkställa nödig besiktning av besättningen och taga erforderliga blodprov samt insända dessa för undersökning. Besiktning och tagande av blodprov för undersökning äger veterinär jämväl verkställa, då han eljest finner grundad anledning misstänka sjukdomens förekomst.

3 §.

I fall som avses i 2 § skall veterinären enligt av medicinalstyrelsen lämnade anvisningar meddela djurägaren erforderliga föreskrifter till förhindrande av smittans spridning.

Visar undersökningen, att sjukdomen icke förekommer, skall veterinären underrätta djurägaren om att föreskrifterna icke längre behöva iakttagas.

4 §.

Medicinalstyrelsen äger, när styrelsen finner skäl därtill föreligga, förordna veterinär att i den omfattning styrelsen bestämmer inom orten taga blodprov av nötkreatur för undersökning å statens veterinärbakteriologiska anstalt eller annat veterinärbakteriologiskt laboratorium, som medicinalstyrelsen bestämmer, beträffande sjukdomens förekomst.

5 §.

Då sjukdomen konstateras, skall medicinalstyrelsen giva vederbörande länsstyrelse meddelande därom. Länsstyrelsen åligger att omedelbart förklara ställe, där sjukdomen förekommer, smittat tillika med omkringliggande område i den utsträckning, som prövas erforderlig.

6 §.

Medicinalstyrelsen skall i fråga om smittförklarat område besluta om vidtagande av de åtgärder, som prövas erforderliga till förhindrande av sjukdomens spridning. Därvid äger styrelsen förordna om nedslaktning av alla smittade djur i besättning, som avses med smittförklaring, eller, där styrelsen för att hindra smittspridning så finner nödigt, av hela besättningen.

7 §.

I övrigt skola i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i 1—12 §§ kungörelsen den 12 april 1935 (nr 106) med närmare föreskrifter angående bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1938.
